

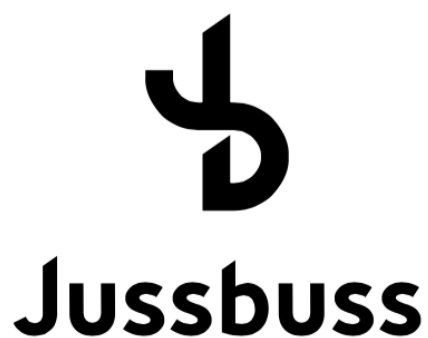
JUSSBUSS
Institutt for kriminologi og rettssosiologi
Universitetet i Oslo

Stensilserie nr. 148

Årsrapport for Jussbuss 2020

Jonathan Leifsson de Lange

Oslo, 2021

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	5
1.1. Bakgrunn	5
1.2. Jussbuss – kort oppsummert.....	5
1.3. Jussbuss' fire hovedmålsettinger	6
1.3.1. Saksbehandling.....	6
1.3.2. Rettspolitikk.....	7
1.3.3. Forskning	7
1.3.4. Utdanning.....	7
2. Organisasjonsforhold	8
2.1. Organisatorisk oppbygging.....	8
2.2. Medarbeiderne.....	9
2.3. Kontorlokaler.....	9
3. Saksbehandling.....	9
3.1. Oversikt over saksmottak.....	10
3.2. Antall uker i drift.....	10
3.3. Antall saker i året	11
3.4. Former for juridisk rådgivning.....	12
3.5. Mottakssted	13
3.5.1 Saksmottak under Covid19-pandemien.....	13
3.6. Mottaksmåned	14
4. Opplysninger om de som søker råd hos Jussbuss	14
4.1. Kjønn.....	14
4.2. Nasjonalitet	15
4.3. Bosted.....	15
4.4. Fengselsklienter.....	16
4.5.inntekt	17
4.6. Advokatbruk	19
4.7. Konkurransen med andre rettshjelpstiltak?	19
4.8. Hvordan klientene får kunnskap om Jussbuss	19
4.9. Medlemskap i Studentsamskipnaden i Oslo (SiO)	20
4.10. Medlemskap i fagforening	21
5. Rettshjelp i gruppene	22
5.1. Fordeling av saker etter rettsområder i 2020	22
5.2. Sosial-, trygde- og arbeidsrettsgruppa (SAG).....	23
5.2.1. Sosial- og helserett	23
5.2.2. Trygd- og pensjonsrett	25
5.2.3. Arbeidsrett	27
5.3. Fengselsgruppa (FEG).....	28
5.3.1. Fengselsrett	28
5.4. Utlendingsrettsgruppa (INNVA)	30
5.5. Husleie- og gjeldsrettsgruppa (HOG)	33
5.5.1. Husleierett.....	33
5.5.2. Gjeldsrett.....	34

6. Rettspolitikk.....	37
6.1. Rettspolitisk organ.....	37
6.1.1. Debatter	37
6.1.2. Fredagspilser	38
6.1.3. Rettspolitisk seminar	38
6.1.4. Rettspolitisk uke	39
6.2. Rettspolitikk på tvers av gruppene	39
6.2.1. Rettshjelps- og lobbygruppa (REG/lobby).....	39
6.2.2. Jussbuss i media	40
6.2.4. Skrivegruppa.....	40
6.2.5. Jussbuss på nett og i sosiale medier	41
6.2.6. Muntlige og skriftlige høringsuttalelser	41
6.2.7. Menneskerettighetsarbeid.....	42
6.2.8. Fangehåndboka	42
6.2.10. Andre felles arrangementer	43
6.3. Rettspolitikk i gruppene	44
6.3.1. Rettspolitiske prosjekter på Sosial-, arbeids- og trygderettsgruppa (SAG) i 2020.....	44
6.3.2. Rettspolitiske prosjekter på Fengselsrettsgruppa (FEG) i 2020	45
6.3.3. Rettspolitiske prosjekter på Utlendingsrettsgruppa (INNVA) i 2020	46
6.3.4. Rettspolitiske prosjekter på Husleie- og gjeldsrettsgruppa (HOG) i 2020	49
7. Oppsøkende arbeid	51
7.1 Covid19-pandemien	51
7.2 Fengselsgruppa.....	51
7.3 Voksenopplæringsgruppa	51
7.4 Studentgruppa.....	52
7.5 Gategruppa.....	52
7.6 Oppsøkende uker og annet oppsøkende arbeid.....	52
7.7 Erfaringer fra oppsøkende arbeid	53
8. Forskning og utredning.....	53
8.1. Generelt.....	53
8.2 Masteroppgaver	53
8.3 Brukerundersøkelse	53
9. Utdanning.....	54
9.1. Innledning.....	54
9.2. Begynneropplæring.....	54
9.3. Fadderordning	54
9.4. Gruppene.....	55
9.5. Andresemesters opplæring	55
9.6. Tredjesemesters opplæring	55
9.7. Veiledning.....	55
9.8. Fellesseminaret	56
9.9. Annen opplæring.....	56
10. Økonomi og drift	57
10.1. Budsjett og regnskap 2020.....	57
10.2. Kommentarer til regnskapet	57
10.2.1. Om inntekter	58
10.2.2. Om utgifter	58

10.2.4. Kommentarer fra økonomiavdelingen ved Juridisk fakultet, ved Guro Villanger Lyshaug.....	59
10.2.5. Avsluttende merknader til regnskapet	60
10.3. Generelle kommentarer til drift og økonomi.....	60
10.4. Antall arbeidstimer og vederlagsfritt arbeid	61
11. Ansatte i Jussbuss i 2020	61
12. Et innblikk i 2021	62
13. Publikasjoner	64
13.1. Hefter i Jussbuss' stensilserie.....	64
13.2. Andre publikasjoner	67

1. Innledning

1.1. Bakgrunn

Jussbuss starta opp i 1971 som et kritisk fagpolitisk tiltak. Det første saksmottaket fant sted i egen buss på Oppsal den 24. september 1971. Tiltaket har helt siden oppstarten arbeidet for å sikre og bedre rettsstillinga for ressursfattige samfunnsgrupper. Utgangspunktet for virksomheten var og er at rettssystemet i praksis som oftest tjener de ressurssterke sine interesser. Den gang som nå var dessuten jusstudiet teoretisk lagt opp. Initiativtakerne til Jussbuss ønsket å praktisere jussen der hvor den skapte mest velferdsmessig nytte. Fra et mer overordna perspektiv må oppstarten av Jussbuss også sees i sammenheng med radikaliseringa av studentmassene på slutten av 60-tallet og starten av 70-tallet.

Gjennom perioder med arbeidsgrupper som blant annet husokkupasjonsgruppa og sigøynergruppa, bestod Jussbuss etter hvert av fire arbeidsgrupper og en administrasjon. Slik er situasjonen også i dag. Arbeidsgruppene arbeider med en rekke rettsområder. For mer informasjon om dette arbeidet, se kapittel 2 og 5. Felles for områdene er at de ikke er tilstrekkelig dekket av den offentlige rettshjelpsordninga gjennom lov om fri rettshjelp. Det udekka rettshjelpsbehovet til ressursvake grupper er veldokumentert, både gjennom flere rettshjelpsundersøkelser og den store pågangen til Jussbuss og andre lavterskel rettshjelpstiltak rundt om i landet.

Jussbuss er gitt tillatelse til å yte rettshjelp av Tilsynsrådet for advokatvirksomhet etter domstolloven av 13. august 1915 nr. 5, § 218 andre ledd nr. 3. Tillatelsen forutsetter at Jussbuss er faglig tilknyttet det juridiske fakultet. Jussbuss er i dag underlagt Institutt for kriminologi og retts sosiologi, det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo.

Mer informasjon om organisatoriske forhold finnes i kapittel 2 i denne rapporten, og på www.jussbuss.no.

1.2. Jussbuss – kort oppsummert

Jussbuss er et studentdrevet rettshjelpstiltak som siden 1971 har tilbudt rettshjelp til ressursvake grupper. På Jussbuss yter opp til 36 jusstudenter gratis rettshjelp, hovedsakelig frivillig. Arbeidet har siden oppstarten utgjort et viktig bidrag til fattigdomsbekjempelsen i Norge.

Jussbuss har en sosial profil, og retter seg særlig mot ressursvake grupper. Gjennom vårt arbeid ser vi at det eksisterer et stort udekka rettshjelpsbehov i samfunnet. Jussbuss har ikke mulighet til å dekke hele dette behovet alene, og vi har heller ikke kapasitet til å gå like grundig inn i alle henvendelser vi mottar. Både i prioriteringa av klientgrupper og enkeltsaker, og ved oppsøkende virksomhet, forsøker vi å treffe de som trenger oss aller mest. Jussbuss prioriterer de som ikke har økonomiske eller andre ressurser til å skaffe seg juridisk hjelp andre steder, i saker som er av stor velferdsmessig betydning. Jussbuss skal ikke være et alternativ til offentlig rettshjelp, men et supplement til denne ordninga.

Jussbuss differensierer den hjelpa vi gir ut fra en individuell vurdering. I hver enkelt sak foretar vi en konkret vurdering av om de som henvender seg til oss er i stand til å hjelpe seg selv. En sentral side ved problemløsningsteknikken i Jussbuss er at vi, i større grad enn det som synes

vanlig blant advokater, søker å få til forhandlinger og minnelige løsninger. Dette stiller store krav til evnen til å omgå motparter. Hjelp til selvhjelp er en strategi vi søker å ta i bruk, dels på grunn av våre egne beskjedne ressurser, men også fordi vi anser det fornuftig at klientene aktiviseres i sine egne saker, bevisstgjøres de juridiske problemstillingene og bidrar med det de har kapasitet til. I mange tilfeller vil det også være konfliktdepende, slik at det på sikt kan føre til at færre saker bringes inn for domstolene.

Jussbuss arbeider kontinuerlig for å bedre det offentlige rettshjelpstilbudet i Norge slik at denne ordninga skal treffe de som trenger det. Rettshjelp er et grunnleggende velferdsgode som skal sikre at alle nyter godt av lovens og rettssystemets beskyttelse. Det er prinsipielt galt at et grunnleggende velferdsgode og en fundamental rettssikkerhetsgaranti som rettshjelp er avhengig av frivillig arbeid. Lovbestemte rettigheter og forpliktelser må være tilgjengelig for alle, uavhengig av økonomisk og sosial status. Rettshjelp som rettssikkerhetsgaranti er også en grunnleggende menneskerettighet.

Dagens offentlige rettshjelpsordning oppfyller ikke de grunnleggende kravene i menneskerettighetskonvensjonene. Rettshjelpsdekninga har på flere områder blitt kritisert av FNs menneskerettighetskomité og Den europeiske menneskerettighetsdomstol. Dette medfører at likhet for loven forblir et teoretisk ideal, også i Norge. Jussbuss mener derfor at den offentlige rettshjelpsordninga må styrkes, og bør dekke langt videre enn det den gjør i dag.

I 2011 vant Jussbuss jusstudentenes menneskerettighetspris som utdeles av Amnesty International juridisk studentnettverk for å ha fremmet menneskerettighetene som studenter og for studenter. Juryen trakk fram at Jussbuss har formet en hel generasjon jusstudenter, som tar med seg rettighetsperspektivet videre i arbeidet som jurister.

I 2012 vant Jussbuss, sammen med de øvrige studentrettshjelpstiltakene i Norge, Norges Juristforbunds rettssikkerhetspris for vårt bidrag til å styrke rettssikkerheten for våre klientgrupper. Juryen trakk både fram arbeidet med å gi gratis rettshjelp eller juridisk bistand i enkeltsaker, men også vårt rettspolitiske arbeid for å styrke våre klientgruppers rettsstilling, og vårt internasjonale arbeid.

I 2015 vant Jussbuss Advokatforeningen Oslo krets sin æresbevisning for arbeidet med rettshjelp til ressursvake grupper.

1.3. Jussbuss' fire hovedmålsettinger

I 1976 ble det bestemt at Jussbuss skulle ha følgende hovedmålsettinger som består den dag i dag: rettshjelp, rettspolitikk, forskning og utdanning.

1.3.1. Saksbehandling

Helt siden oppstarten i 1971 har utgangspunktet for arbeidet vårt vært å gi juridisk bistand i enkeltsaker. Bistanden ytes i form av muntlig og skriftlig rådgiving, samt partsrepresentasjon. For å sikre høy kvalitet på arbeidet, er saksbehandlinga underlagt restriktive kontrollrutiner. Det er sentralt at våre klienter ikke skal lide rettstap fordi de ikke har råd til å gå til advokat.

Vår bistand skal være av høy kvalitet. Jussbuss mener at rettshjelpen vi yter svarer til denne målsetninga.

Jussbuss har en sosial profil. Vi prioriterer å gi rettshjelp til samfunnsgrupper som av økonomiske eller andre grunner ikke kan få juridisk hjelp andre steder. Vi prioriterer i tillegg arbeid på rettsområder som har stor velferdsmessig betydning for den enkelte klient. Se for øvrig kapittel 3, 4 og 5 og statistikken der.

1.3.2. Rettspolitikk

Saksbehandlerna tjener som erfaringsgrunnlag for vårt rettspolitiske arbeid. Gjennom behandling av enkeltsaker skaffer vi oss kunnskap om hvilke juridiske og sosiale problemer som kan være felles for ulike samfunnsgrupper. Disse erfaringene brukes så til påvirkningsarbeid for å endre rettstilstanden eller praktiseringa av regelverket til fordel for våre klientgrupper. Rettspolitisk arbeid kan fungere mer effektivt enn arbeid med enkeltsaker fordi resultatene kommer flere til gode.

Det rettspolitiske arbeidet kan blant annet bestå i å følge politiske prosesser knyttet til saker som berører våre klientgrupper (herunder arrangere lobbymøter, skrive høringsuttalelser, delta i muntlige høringer osv.), arrangere debatter, skrive brosjyrer, profilere saker i media med mer. Les mer om vårt rettspolitiske arbeid i kapittel 6.

1.3.3. Forskning

Rettsområdene som Jussbuss jobber med vies i liten grad oppmerksomhet fra det etablerte juridiske forskningsmiljøet. Problemer som oppdages under behandling av enkeltsaker og rettspolitisk arbeid utdypes derfor ofte av medarbeiderne gjennom forskning. Dette resulterer gjerne i studentavhandlinger, hvor Institutt for kriminologi og retts sosiologi ofte står for veiledninga. I tillegg gjennomfører Jussbuss omtrent hvert tiende år rettshjelpsundersøkelser for å avdekke mulig udekket rettshjelpsbehov. Les mer om forskning i kapittel 8.

1.3.4. Utdanning

Jussbuss mener det er en stor mangel ved jusstudiet at praktisk erfaring i liten grad er en del av utdannelsen.

Gjennom arbeid på Jussbuss lærer medarbeiderne juridiske fag og arbeidsmetoder som ellers ikke er prioritert ved fakultetet. I praksisperioden får medarbeiderne forberedt seg på å arbeide med saksbehandling på samme måte som ferdigutdanna jurister. I tillegg ønsker vi å gi medarbeiderne nye perspektiver og holdninger til jussen som de kan ta med seg videre.

Utdanninga skjer gjennom både generell undervisning for alle medarbeiderne og spesiell undervisning innad i arbeidsgruppene. Den viktigste opplæringa skjer likevel gjennom arbeidet med enkeltsaker og den ukentlige gruppekontrollen av disse. Mer utfyllende informasjon om utdanning og opplæring av medarbeiderne finnes i kapittel 9.

2. Organisasjonsforhold

2.1. Organisatorisk oppbygging

Jussbuss er organisatorisk underlagt Institutt for kriminologi og rettssosiologi ved det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Jussbuss drives etter et prinsipp om flat struktur. Organisasjonen er bygd opp slik:

Plenum

Plenum er Jussbuss' øverste organ og består av alle medarbeidere på Jussbuss, samt faglig leder. Jussbuss drives etter vedtekter vedtatt av Plenum. Vedtektene finnes tilgjengelig på www.jussbuss.no.

Styret

Saker vedrørende daglig drift delegeres av Plenum til styret, bestående av daglig leder og en representant fra hver faggruppe. Faglig leder har møterett.

Rettspolitisk gruppe

Rettspolitisk gruppe (R) samordner det rettspolitiske arbeidet på Jussbuss. R arrangerer også seminarer og temamøter som setter fokus på aktuelle juridiske, rettspolitiske og andre samfunnsmessige problemstillinger. R består av daglig leder og en representant fra hver faggruppe. Faglig leder har møterett.

Daglig leder og administrasjon

Daglig leder står, i samarbeid med styret, ansvarlig for løpende administrasjon og pengeforvaltning. Daglig leder velges blant medarbeidere, nåværende eller tidligere, og ansettes for halvannet år av gangen. Daglig leder, faggruppene og en kontormedarbeider som blir supplert med vikarer betående av tidligere medarbeidere (med stillingsbrøk på til sammen omtrent 80 prosent), deler ansvaret for kontordrift og sentralbord. Regnskapet føres av Universitetets regnskapsseksjon.

Faglig leder

Faglig leder er førsteamanuensis ved Institutt for offentlig rett, og har i denne stillingen blant annet ansvar for oppfølging av Jussbuss. Dette omfatter blant annet opplæring, veiledning på prosjekter, oppfølging av det faglige arbeidet på gruppene, og bistand til daglig leder ved behov.

Faggruppene

Medarbeiderne på Jussbuss er delt inn i faggrupper (saksbehandlingsgrupper). Spesialiseringa er etter vår mening en garanti for en god og effektiv saksbehandling. Ansvaret for saksbehandlinga ligger hos gruppa som helhet, ikke den enkelte medarbeider. Arbeidet som gjøres av den enkelte medarbeider kontrolleres av gruppa på ukentlige møter. I 2020 har Jussbuss hatt følgende fire faggrupper:

- Sosial-, arbeids- og trygderettsgruppa (SAG)
- Fængselsgruppa (FEG)
- Utlendingsrettsgruppa (INNVA)
- Husleie- og gjeldsrettsgruppa (HOG)

Se kapittel 5 for mer informasjon om arbeidet på gruppene.

Ad hoc-grupper

Fra tid til annen opprettes også forskjellige ad hoc-grupper på tvers av våre faggrupper. I 2020 hadde vi følgende ad hoc-grupper:

- Rettshjelp- og lobbygruppa (REG/lobby)
- Skrivegruppa
- Internasjonal avdeling
- Grupper for oppsøkende virksomhet

Se punkt 6.2 for informasjon om de enkelte ad hoc-gruppene.

2.2. Medarbeiderne

Det arbeider til enhver tid 30-38 jusstudenter på Jussbuss, og vi ansetter opptil 12 nye medarbeidere hvert semester. Nye medarbeidere får grundig opplæring basert på erfaringene fra 49 års virksomhet. Det legges vekt på å gi medarbeiderne innsikt i de problemene rettssystemet skaper generelt og særlig for svakerestilte grupper. Dette er utfordringer jusstudiet har lite fokus på.

Medarbeiderne er tilknyttet organisasjonen i tre semestre. De to første semestrene arbeider medarbeiderne fulltid, og deltar både i saksbehandling og drift. Det siste semesteret jobber medarbeiderne deltid. Da brukes arbeidstida til kvalitativ kontroll og opplæring av nye medarbeidere. Ferdige medarbeidere utfører en betydelig del av forskninga som gjøres av Jussbuss, i form av å gjøre retts sosiologiske undersøkelser og skrive juridiske avhandlinger.

For å få jobb som medarbeider i Jussbuss må søkeren ha bestått 1. og 2. studieår på mastergraden i rettsvitenskap. Ansettelse gjøres på bakgrunn av en helhetsvurdering av søkeren der særlige forutsetninger og engasjement innenfor Jussbuss' arbeidsområder, arbeids- og organisasjonserfaring samt personlige egenskaper tillegges vekt (vedtektene § 12). Karakterer tillegges ikke avgjørende vekt.

2.3. Kontorlokaler

Vi flyttet til nyoppussede lokaler i Skippergata 23 i januar 2016. Samtidig flyttet JURK og Gatejuristen inn i samme bygning. Vi disponerer nå hver vår etasje i det vi kaller «Jusshuset», med felles kjøkken og lunsjrom. Jusshuset gjør veien til det «riktige» rettshjelpstiltaket kortere for klientene. Våre lokaler er innredet og tilrettelagt slik at de i minst mulig grad virker fremmedgjørende for våre klienter.

3. Saksbehandling

Saksbehandlinga er den mest tidkrevende delen av arbeidet på Jussbuss, men også en forutsetning for å kunne drive rettspolitik, forskning og utdanning.

Jussbuss forsøker å registrere alle innkomne henvendelser innenfor våre saksmottakstider. Henvendelsene vi mottar utenom saksmottakstidene registreres som hovedregel ikke. Vi registrer antall saker, ikke antall klienter. Vår erfaring er at et juridisk problem sjelden kommer alene, og derfor kan det være flere saker som er registrert på samme person. En slik registrering gir et mer korrekt bilde av rettshjelpsbehovet i samfunnet.

3.1. Oversikt over saksmottak

Erfaring viser at det er utfordrende å nå ut til de klientgruppene som har det største rettshjelpsbehovet. Dette skyldes flere forhold. Mange lar være å oppsøke juridisk hjelp fordi det er kostbart å betale for kvalifisert juridisk bistand. Andre er ikke klar over at de har et juridisk problem. I tillegg har mange en psykisk og/eller sosial sperre for å oppsøke juridisk bistand.

Jussbuss har derfor som mål å drive omfattende oppsøkende virksomhet, slik at vi kan møte mennesker som ellers ikke ville kommet i kontakt med oss. I 2020 opprettholdt vi satsninga på oppsøkende virksomhet, så langt Covid19-pandemien tillot det. På grunn av den har vi måttet avlyse mye av den oppsøkende virksomheten. I 2020 har vi hatt saksmottak følgende steder:

Jussbuss' egne lokaler - fast saksmottakstid var mandager kl. 17-20 og tirsdager kl. 10-15. Klientene møter opp personlig, ringer, registrerer saken elektronisk på våre nettsider eller henvender seg til oss gjennom brev eller faks. Etter 13. mars har vi av smittevernshensyn ikke kunne ta i mot klienter ved oppmøte. Av personvernshensyn tar vi som hovedregel ikke imot henvendelser pr. e-post eller Facebook. Brosjyrer og annet materiell kan lastes ned fra våre hjemmesider: www.jussbuss.no.

Oppsøkende virksomhet - de oppsøkende gruppene gjennomførte ukentlige saksmottak rundt omkring i løpet av 2020, blant annet i fengsler, voksenopplæringsentre, bibliotek, dagtilbud i regi av Kirkens bymisjon eller Frelsesarmeen, videregående skoler, studiesteder som Blindern og OsloMet, med fler. I tillegg pleier gruppene å dra på to ukeslange oppsøkende turneer, for å nå klienter utenfor Oslo og Viken. Disse to reisene ble avlyst i 2020, grunnet Covid19-pandemien. Se mer om de oppsøkende gruppene i punkt 7.

3.2. Antall uker i drift

I 2020 hadde vi som vanlig full drift i 40 uker. I tillegg holdt vi åpent med begrenset bemanning i åtte uker i sommerperioden. I denne perioden var kontoret bemannet med tre medarbeidere på hver faggruppe, mot fem til seks medarbeidere i ordinær drift.

Grunnet den første nedstengingen av Oslo i mars hadde alle medarbeiderne på Jussbuss hjemmekontor i fem uker. På grunn av for dårlig digital infrastruktur kunne vi ikke ta i mot nye saker i denne perioden. Medarbeiderne jobber derfor kun med rettspolitisk arbeid i disse ukene. Vi åpnet for nye saker igjen den 27. april. Da hadde vi vært stengt siden 13. mars.

I løpet av åtte uker sommeren 2020 registrerte Jussbuss 826 henvendelser, altså ca. 103 henvendelser per uke. Dette viser at det er et stort behov for rettshjelp også i sommerukene. Medarbeiderne som jobber i sommerferien, får betalt for alle timene de jobber. Dette for å kunne jobbe i Jussbuss istedenfor å ta annen sommerjobb. Det er en økonomisk prioritering vi mener er nødvendig. Ettersom vi har halv bemanning disse ukene er saksmengden høy. Det er få andre rettshjelpstiltak som holder åpent hele sommeren. Det er derfor viktig at Jussbuss har ressurser nok til å holde åpent slik at folk kan unngå å lide rettstap på grunn av stengte dører.

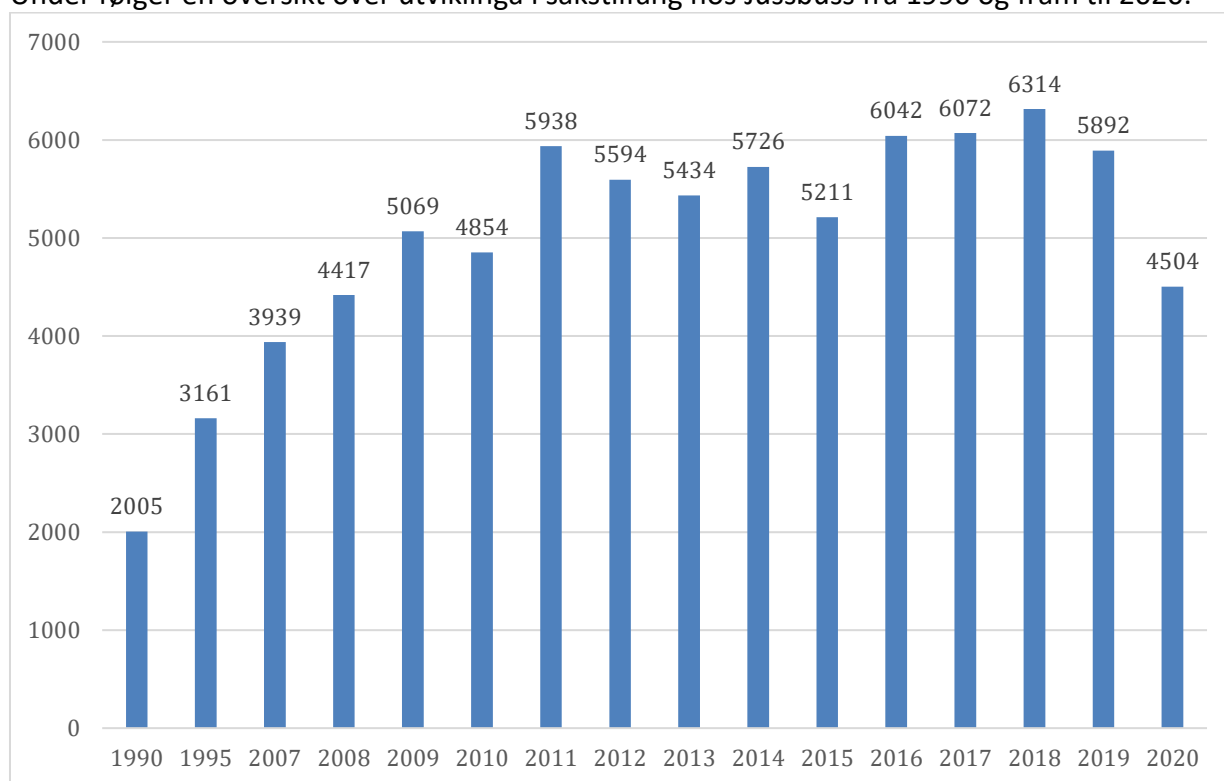
I tillegg til nedstengingen i mars og april hadde vi i 2020 i alt stengt fire uker. En uke i januar, én uke i forbindelse med påskeferien og to uker i forbindelse med juleferien.

3.3. Antall saker i året

Jussbuss mener at man må være forsiktig med å måle suksessen i rettshjelpsarbeid med hvor mange saker som behandles. Det er viktigere å yte god rettshjelp til få enn å yte «annenrangs»- rettshjelp til mange. Selv om vi har mottatt færre henvendelser i 2020 enn året før har medarbeiderne i gjennomsnitt jobbet flere timer per uke.¹

Vi registrerte 4504 henvendelser i 2020.² Det er en nedgang fra 5892 henvendelser i 2019. Nedgangen kan ha sammenheng med at vi, grunnet Covid19-pandemien, ikke har kunnet ta i mot klienter på våre kontorer og har måttet avlyse mye av vår oppsøkende virksomhet.

Under følger en oversikt over utviklinga i sakstilfang hos Jussbuss fra 1990 og fram til 2020.

Statistikken er hentet ut fra vårt saksbehandlingsprogram Advisor. I noen tilfeller er det ikke mulig å få all den statistiske informasjonen fra klienten, enten fordi vedkommende ikke vet, fordi noen tar kontakt på vegne av andre eller fordi klienten ikke ønsker å oppgi informasjonen til oss. Dette medfører at det finnes ukjent informasjon på noen av sakene. Dette oppgis i skjemaene hvis så er tilfelle.

Vi gjør oppmerksom på at statistikken vil ha feilmarginer, samt at den verken sier noe om størrelsen og omfanget av henvendelsene, og/eller om kvaliteten på det arbeidet som har blitt gjort. Noen saker kan kreve mange timers arbeid, og kreve oppfølging over lang tid, mens andre saker krever langt mindre omfattende behandling hos oss.

¹ Se pkt. 10.4

² I statistikken har vi ikke regnet med de henvendelsene som kommer utenfor våre saksmottakstider.

3.4. Former for juridisk rådgivning

Saksbehandlingen hos Jussbuss deles i tre hovedkategorier:

Muntlige saker - saker hvor vi gir muntlig veiledning til klienten uten å representere klienten overfor en motpart. Disse spørsmålene er juridisk sett ofte relativt enkle, men ikke alltid. Det vanligste er at folk ønsker å få informasjon om rettstilstanden på et avgrenset område for å sikre eller avklare sin rettsstilling. I muntlige saker tar klienten selv hånd om sine problemer etter muntlig veiledning fra Jussbuss. Dette er en form for hjelp til selvhjelp, en veiledningsform vi tilstreber å benytte der det er hensiktsmessig og forsvarlig. Majoriteten av sakene faller inn under kategorien «muntlige saker».

Kort skriftlig informasjon - saker hvor vi gir skriftlig informasjon til klienten, og hvor klienten deretter løser spørsmålet selv eller tar seg av kontakten med motparten. Denne typen saksbehandling benyttes der muntlig rådgivning ville virke utilfredsstillende fordi jussen eller faktumet i saken er komplisert eller uklart, men hvor saken ikke er for vanskelig til at klienten selv kan følge opp saken videre og klienten har ressurser til å representere seg selv. Utarbeidelse av informasjonsbrosjyrer er en måte å effektivisere denne typen rådgivning på.

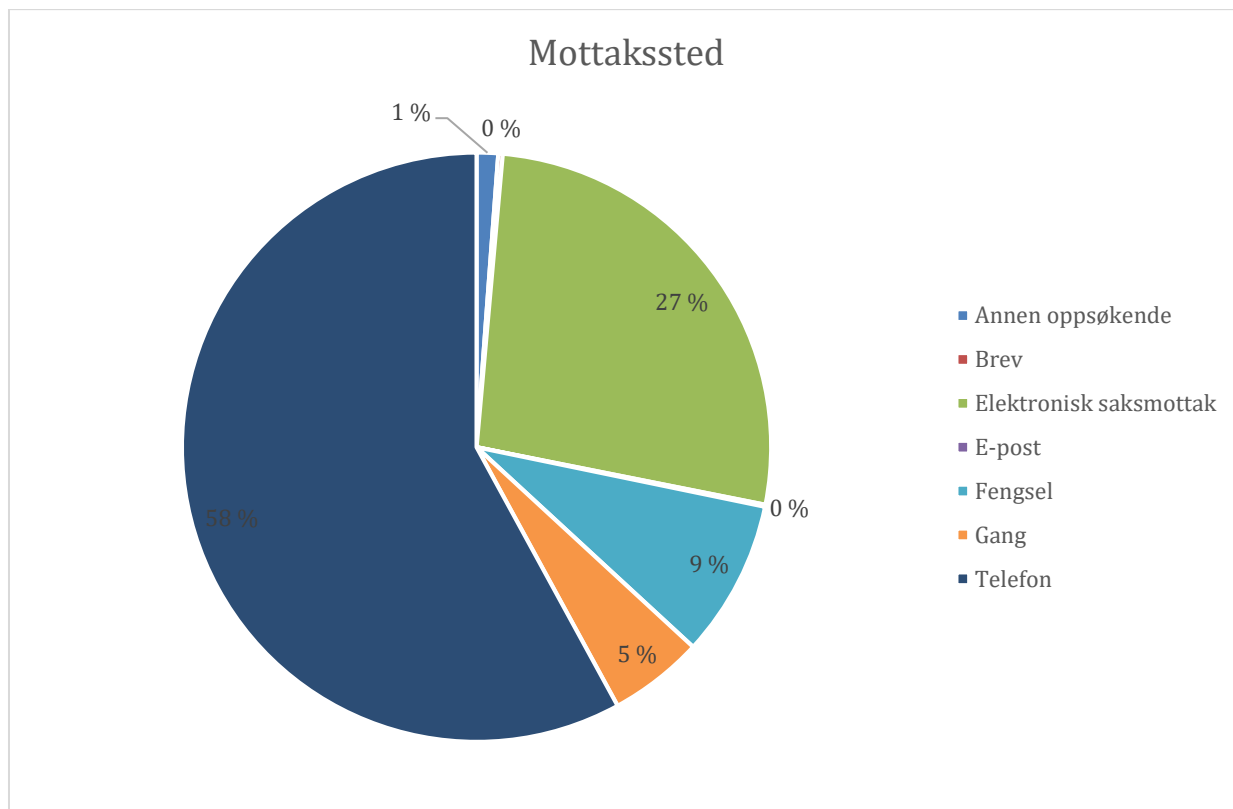
Skriftlige saker (partsrepresentasjon) - saker der vi representerer klienten overfor en motpart, skriftlig eller muntlig. Dette er ofte saker hvor styrkeforholdet mellom partene er svært skjevt, typisk fordi motparten besitter juridisk kompetanse eller er et offentlig organ. I slike saker vil rettshjelpen kunne bestå av å skrive klage på vedtak fra det offentlige, skrive anke til trygderetten, representere klienten i forliksrådet, i forhandlingsmøter med arbeidsgiver eller i møte med namsmyndighetene. Skriftlige saker er den mest tidkrevende formen for rettshjelp vi yter.

I saker som faller utenfor de rettsområdene vi arbeider med er vår policy å henvise klienten til minimum to andre steder hvor klienten kan få gratis juridisk rådgivning, eventuelt til den instansen som plikter å ta hånd om saken. Dette er begrunnet i at Jussbuss er et supplement til de øvrige rettshjelpstiltak- og ordninger. Vi fokuserer vårt arbeid der hvor klienten ikke kan få hjelp fra noen andre. 57 prosent av våre henvendelser i 2020 ble besvart på denne måten. Vi opplever at klientene i stor grad er fornøyde med hjelpen vi gir når vi henviser fordi mange ikke sitter inne med denne kunnskapen fra før. Når saken er stilt slik at klienten ikke har fått hjelp av riktig instans, for eksempel at forvaltningas veiledningsplikt er brutt, pleier vi å selv gi juridisk bistand slik at klienten ikke skal lide rettstap på grunn av slett arbeid fra forvaltninga.

3.5. Mottakssted

Omtrent 99 prosent av henvendelsene til Jussbuss i 2020 skjedde ved at klientene selv kontaktet oss, enten ved personlig oppmøte i våre lokaler, gjennom telefon, brev, elektronisk saksmottak eller faks.

Nedenfor vises en oversikt over fordelingen av antall henvendelser etter hvor og på hvilken måte den ble mottatt.

N=4504

Antallet saker som kom inn gjennom oppsøkende virksomhet er sannsynligvis ikke representativt i statistikken. Trolig kontakter mange Jussbuss på egen hånd etter å ha hørt om oss gjennom vår oppsøkende virksomhet uten at dette fanges opp i statistikken. En del oppsøkende virksomhet foregår ved foredragsvirksomhet. Når vi gir rettsinformasjon for en forsamling egner det seg ikke alltid å ta inn enkeltsaker. Klientene får generell informasjon om de ulike rettsområdene Jussbuss arbeider med, og blir henvist til våre saksmottak for konkret saksbehandling.

Det er stadig behov for å opprettholde og utvide den oppsøkende virksomheten for å nå ut til de som trenger det mest. Den oppsøkende virksomheten vies mye ressurser, både i form av arbeidstimer og penger (f.eks. reiseutgifter og trykking og oversettelse av brosjyrer).

3.5.1 Saksmottak under Covid19-pandemien

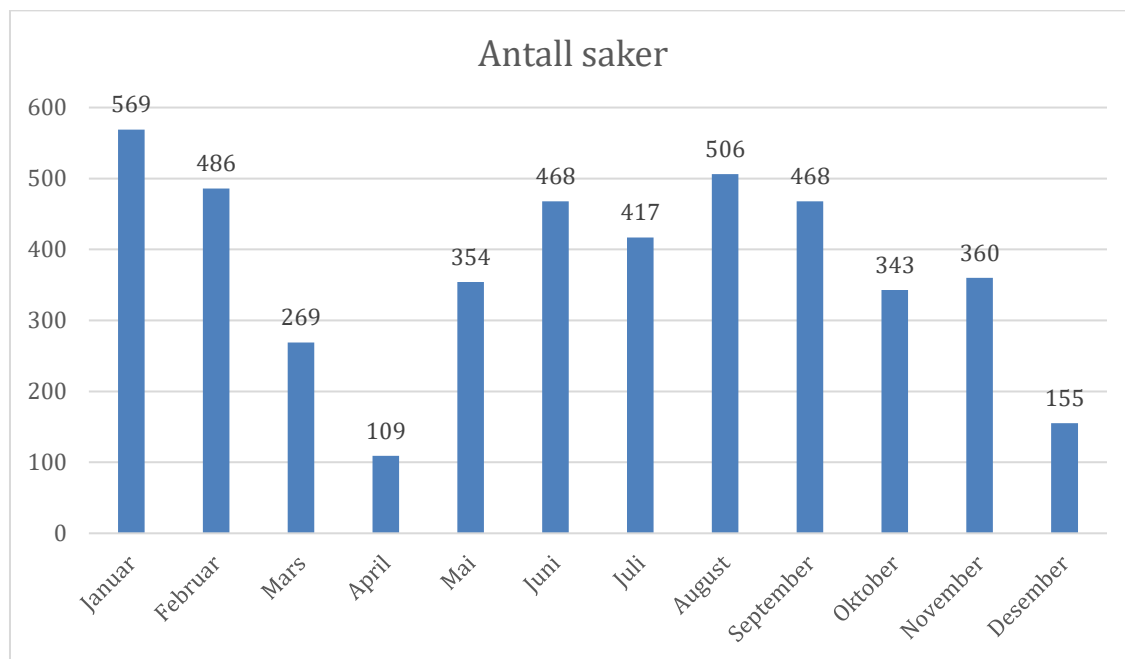
Grunnet Covid19-pandemien har vi ikke kunnet ta i mot klienter fysisk på kontorene våre. Dette har medført en nedgang i antall saker mottatt på «gang» på 5,7 prosentpoeng. Videre

har også mye av den oppsøkende virksomheten vår blitt avlyst. Kun 1 prosent av henvendelsene vi mottok i 2020 fikk vi gjennom vårt oppsøkende arbeid. Dette er en nedgang på 5,3 prosentpoeng.

De overnevnte grunnene er hovedårsaken til den dramatiske nedgangen i antall henvendelser mottatt, sammenlignet med de siste årene.

3.6. Mottaksmåned

Gjennomsnittlig sakstilfang per måned lå på omtrent 375 henvendelser i 2020. Nedenfor følger en oversikt over antall saker vi mottok per måned i 2020. For 5 saker har vi ikke statistikk på hvilken måned henvendelse ble mottatt.

N= 4504

Det lave sakstilfanget i mars og april skyldes at vi holdt stengt for nye saker grunnet den første nedstegningen på grunn av Covid19-pandemien. Jussbuss var stengt fra 13. mars til vi åpnet på nytt 27. april. I denne perioden var vi også stengt grunnet påskeferien. Tilsvarende er det lave tallet i desember på grunn av julestengt og avslutning av saker før juleferien. Fra midten av juni til starten av august har vi redusert drift, noe som innebærer at sakstilfanget må håndteres av færre saksbehandlere. Dette gjør at arbeidsbelastningen er høy i disse månedene. Med bedre økonomiske forutsetninger ville vi kunne hatt flere saksbehandlere på jobb, og dermed gitt klientene som henvender seg til oss i denne perioden like omfattende bistand som ellers i året.

4. Opplysninger om de som søker råd hos Jussbuss

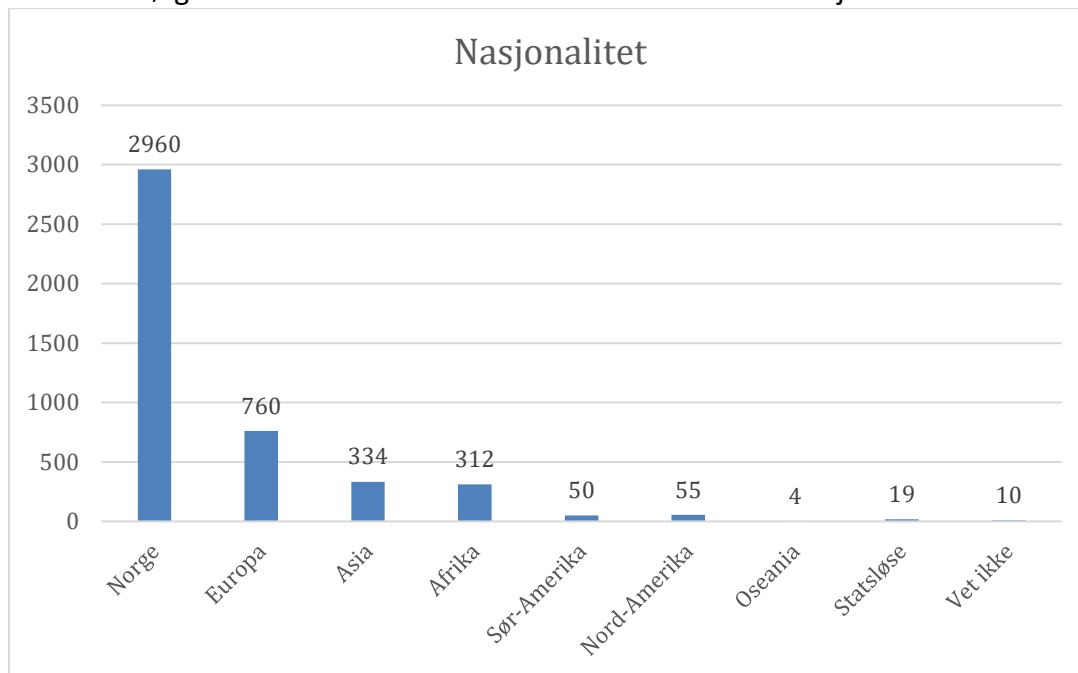
4.1. Kjønn

Av de 4504 henvendelsene vi mottok i 2020 var 1685 fra kvinner og 2815 fra menn. En person oppga «annen kjønnsidentitet» og 3 ville ikke svare. Menn stod for 63 prosent og kvinnene for 37 prosent av henvendelsene.

Bakgrunnen for den skjeve fordelingen kan være at JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) har sine lokaler i samme bygning som oss. I tillegg besøker JURK kvinnefengslene, mens Jussbuss besøker fengsler med en stor overvekt av menn. JURK håndterer derfor en god del av de kvinnelige klientene som ellers ville ha kommet til Jussbuss. Langt flere kvinner enn menn benytter seg av tilbudene til JURK og Jussbuss til sammen.

4.2. Nasjonalitet

Nedenfor følger en tabell som viser oversikt over klientenes nasjonalitet.

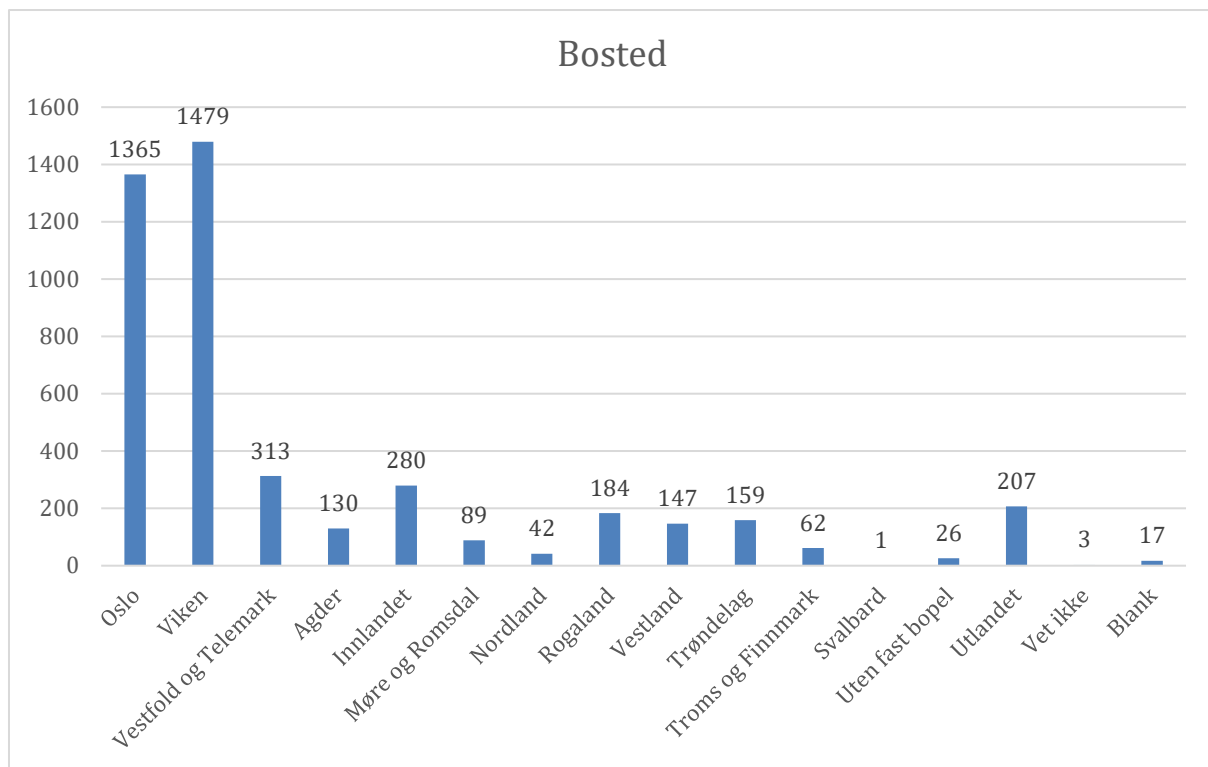
N=4504

Vi hadde klienter fra 106 forskjellige land i 2020. Omtrent 66 prosent av klientene har norsk statsborgerskap, men mange av disse har et annet opprinnelsesland. Utenom dette er de vanligste statsborgerskapene blant våre klienter Polen (111), Sverige (83), Litauen (79), Eritrea (67) og Syria (67).

46 av henvendelsene kom fra statsløse klienter. Som regel er dette klienter i særskilt vanskelige situasjoner. For eksempel klienter som ikke har opphold i Norge, og heller ikke mulighet til å reise til andre land.

4.3. Bosted

Nedenfor følger en tabell som viser hvor i landet klientene våre bor sortert etter fylke. Inkludert er også de som har oppgitt å være bostedsløse og henvendelser hvor det er oppgitt at klienten bor i utlandet.

N= 4504

Som tidligere viser statistikken at de fleste av våre klienter kommer fra Oslo og Viken. Henvendelser fra klienter bosatt i Oslo utgjorde ca. 30 prosent av henvendelsene i 2020. Antallet klienter fra Oslo har sammenheng med vår oppsøkende virksomhet i hovedstaden og at vi har kontoret vårt der. Dette understreker det særskilte behovet for rettshjelp i Oslo. Viken er fylket med flest henvendelser, med ca. 33 prosent av henvendelsene. Dette er prosentmessig på samme nivå som året før.

Omtrent 5 prosent av henvendelsene kom fra klienter som bor i utlandet. Dette er blant annet et resultat av at familieinnvandringssaker registreres på den personen som ønsker å komme til Norge.

Videre hadde vi 26 henvendelser fra klienter uten fast bopel. Mennesker uten fast bopel bor som regel på gata, overnatter på nødovernattingstilbudene i regi av Kirkens bymisjon og Frelsesarmeen, eller bor på et midlertidig botilbud. De fleste av disse kan antas å ha opphold i Oslo og omegn. De ukjente postnumrene kommer av at klienten selv ikke har kjennskap til postnummeret der han eller hun bor, eller at klienten bor på skjult adresse.

I omtrent 37 prosent av henvendelsene våre oppgir klientene at de bor i andre fylker enn Oslo og Viken. Dette befester at Jussbuss er et tilbud for hele den norske befolkninga. Av naturlige grunner er det imidlertid på Østlandet vi har vårt største nedslagsfelt. Det er naturlig at mange klienter fra andre landsdeler henvender seg til studentrettshjelpstiltakene i Bergen og Tromsø. Likevel viser statistikken at klienter kontakter oss fra hele landet.

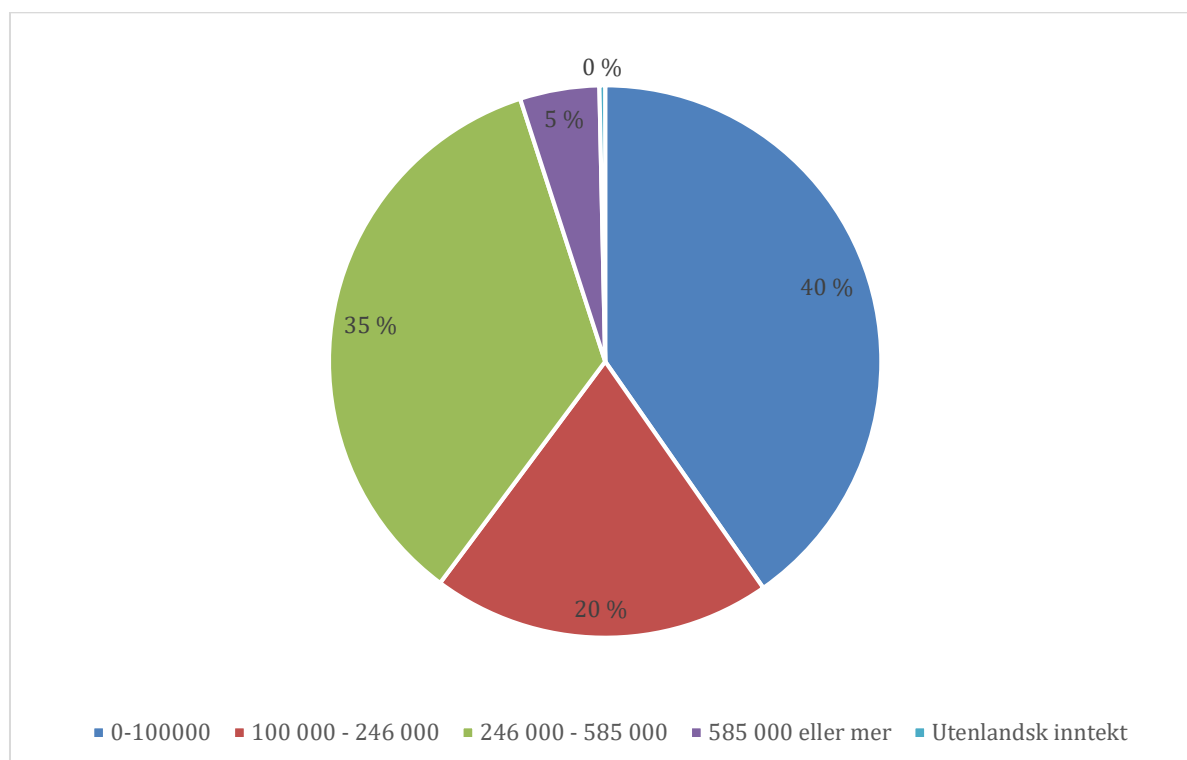
4.4. Fengselsklienter

Fangers rettssikkerhet er utsatt fordi de er underlagt et strengt regime samtidig som de ikke har krav på fri rettshjelp fra det offentlige. Vi anser det som svært viktig å bistå denne gruppa.

929 (20 prosent) av Jussbuss' henvendelser i 2020 kom fra klienter som satt i fengsel. Dette er en oppgang på to prosentpoeng siden 2019. En stabil høy andel henvendelser fra fanger viser at vår oppsøkende virksomhet rettet mot denne gruppen fungerer. Fanger er også en gruppe med små ressurser og et stort rettshjelpsbehov, noe Jussbuss sin rettshjelpundersøkelse fra Ullersmo fengsel (2018) illustrerer.³ Den høye andelen saker fra fanger understreker også behovet for en egen faggruppe som kun jobber med straffegjennomføringsrett.

4.5. Inntekt

Nedenfor følger en oversikt over klientenes bruttoinntekt i 2020.

I 2020 var klientenes gjennomsnittlige brutto årsinntekt 216 319 kroner, noe som gir en gjennomsnittlig månedslønn på 18 026 kroner. Dette ligger betraktelig under gjennomsnittet for befolkninga for øvrig. Det skyldes at vi har et uttalt ønske om å utfylle det udekkede rettshjelpsbehovet, og får derfor henvendelser fra personer som enten ikke har råd til å oppsøke advokat, eller som faller utenfor det offentlige rettshjelpstilbudet. Vi driver målretta arbeid for å treffe økonomisk vanskeligstilte, ved å velge å arbeide med rettsområder som angår økonomisk vanskeligstilte og som er av stor velferdsmessig betydning for klientene. En stor andel av våre klienter mottar sosialstønad, er fengslet eller har innvandrerbakgrunn. Disse har lavere inntekt enn majoriteten av befolkninga, som i følge Statistisk sentralbyrå har en gjennomsnittlig månedsinntekt på 48 750 kroner, eller gjennomsnittlig årsinntekt på 585 000 kroner.⁴

³ Tonje Lillaas Larsen og Lousie S. Hannon: «Rettshjelp til fanger»

⁴ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/lonnansatt>

Noen av klientene våre bor ikke i Norge, og har inntekten sin i utlandet. Disse registreres med «utenlandsk inntekt» i statistikken, ettersom det er vanskelig å illustrere hva den tilsvarende inntekt ville vært etter norske standarder.

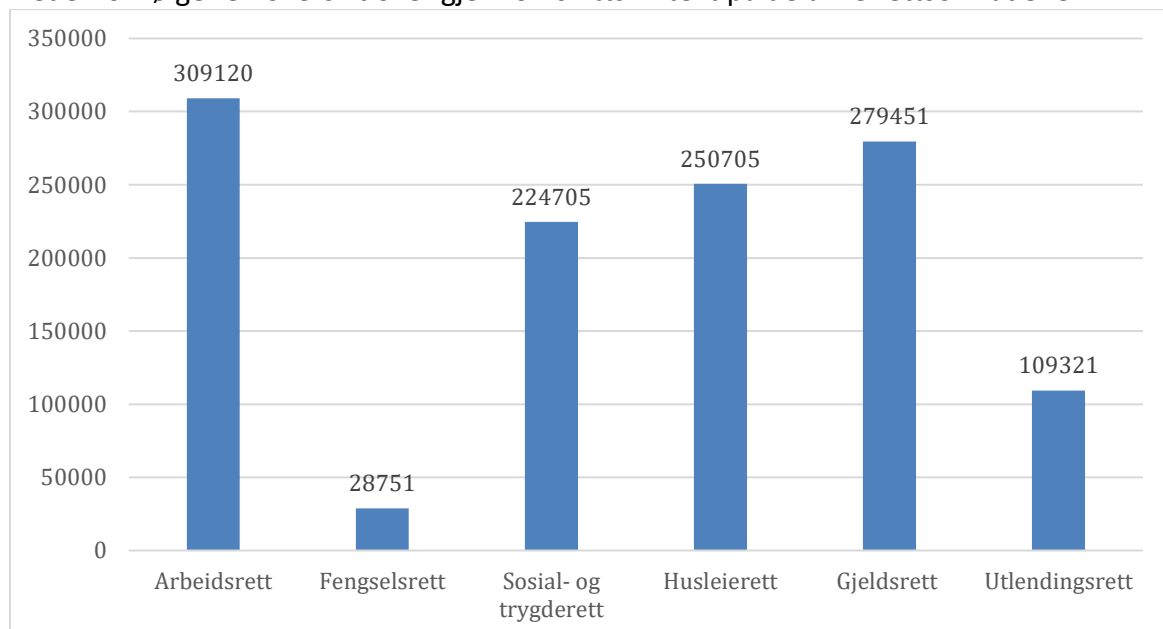
I 2020 hadde 40 prosent av klientene våre en brutto årsinntekt på under 100 000 kr. Vårt konsekvente fokus på rettshjelp til fattige, og det generelt store og vedvarende behovet for rettshjelp i denne befolkningsgruppa, forklarer den store andelen.

I 60 prosent av henvendelsene tjente klientene under 246 000 kroner – inntektsgrensa for å få fri rettshjelp. Dette viser både at vi treffer lavinntektsklientene godt, og det viser viktigheten av å opprettholde gratis rettshjelpstiltak for å supplere den utilstrekkelige offentlige ordninga.

Fem prosent av klientene våre tjente over landsgjennomsnittet på 585 000 kroner i året før skatt (se fotnote 3). Det viser at vi oppnår målsettingen om å hjelpe klientene som ikke har råd til å betale for advokat.

Det er viktig å påpeke at vi alltid foretar en helhetlig vurdering av klientens situasjon når vi avgjør hva vi skal bistå med i den konkrete saken. Alle som kontakter Jussbuss med en sak eller et spørsmål blir registrert, men vi registrerer ikke i hvilken grad vi faktisk bistår klienten. Et unntak er de sakene vi henviser videre. En klient med høy inntekt og gode muligheter for selv å gjøre noe med sitt juridiske problem får generell veiledning eller en brosjyre, mens en klient med sammensatte problemer og få ressurser vil kunne få omfattende hjelp. Begge henvendelsene blir likevel registrert som én henvendelse og er en del av denne statistikken. I vurderingen av klientens inntekt og mulighet til å håndtere saken selv, ser vi også hen til klientens gjelds- og forsørgerbyrde.

Nedenfor følger en oversikt over gjennomsnittsinntekt på de ulike rettsområdene.

Vi ser en del variasjon i gjennomsnittsinntekt ut fra rettsområdet klienten trenger hjelp med. Samtidig kommer henvendelsene innenfor alle rettsområdene vi jobber med fra klienter som i gjennomsnitt har en inntekt langt under landsgjennomsnittet (se fotnote 3). Eksempevis har

klientene som henvender seg til oss med spørsmål om arbeidsrett høyere inntekt enn de som har spørsmål om fengselsrett. Samtidig er mange av klientene i arbeidsrettssakene i en situasjon hvor de ikke får utbetalt lønnen de har jobbet for, noe som gjør at inntektsstatistikken ikke nødvendigvis gir et riktig bilde av klientens økonomiske situasjon. Det samme kan vi si om klientene som kontakter oss med gjeldsspørsmål. Inntektens størrelse får mindre betydning når det er gjeld som er årsaken til at klienten kontakter oss.

4.6. Advokatbruk

I 785 av henvendelsene har klienten opplyst at han eller hun vært i kontakt med advokat i forbindelse med saken.

Utlendingsrettsklientene utgjør 17 prosent av de som har vært i kontakt med advokat før de kontakter oss. Dette kan ses som en naturlig følge av at denne gruppen i mange tilfeller har fått dekket advokatbistand på et tidligere stadium i saken eller i andre tilknyttede saker.

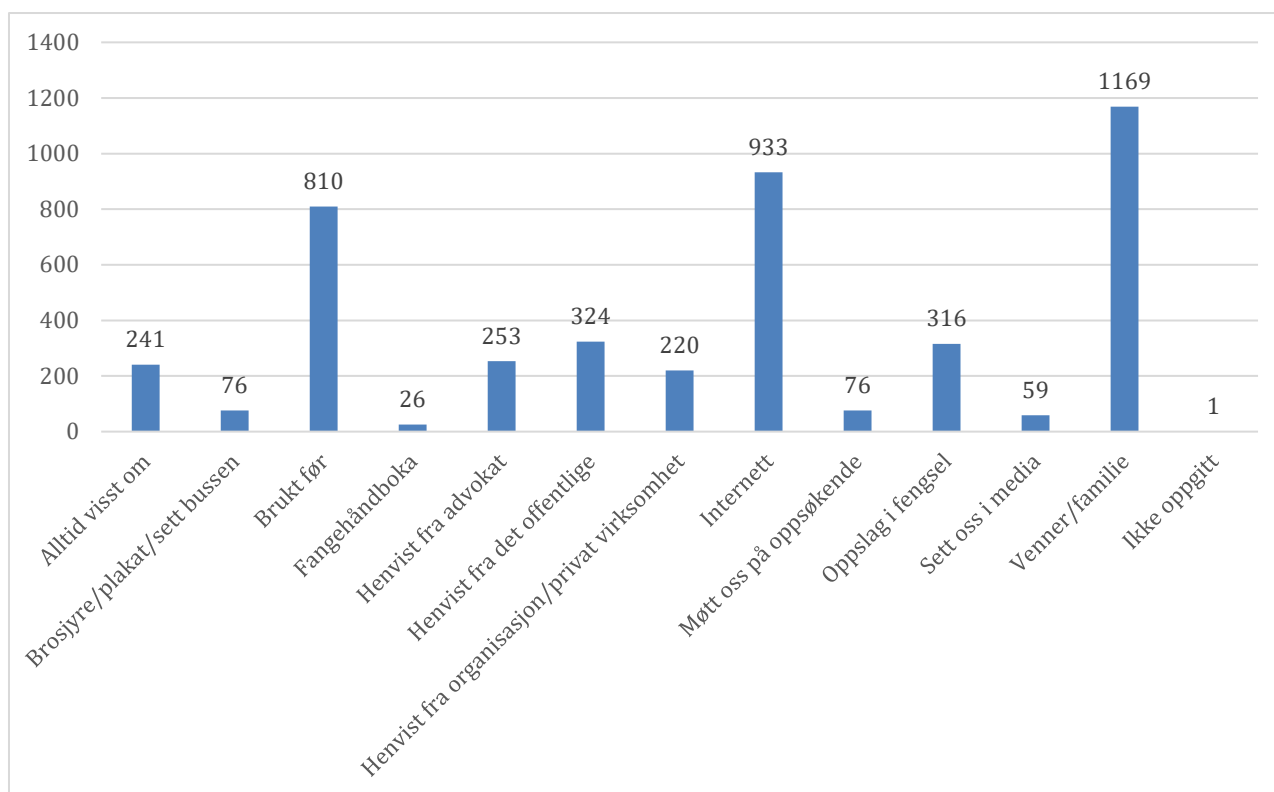
At så mange av klientene kontakter oss etter å ha vært i kontakt med advokat, tyder på at advokater ikke kan gi klientene tilstrekkelig bistand i saken. Dette kan skyldes flere årsaker. Den mest nærliggende er at advokatbruk er for dyrt for klientene, og at rettshjelp i disse tilfellene ikke dekkes igjennom den offentlige rettshjelpsordninga. En annen årsak kan være at få advokater arbeider innen disse feltene, og at Jussbuss har opparbeidet seg en posisjon som anerkjent rettshjelpsbyrå. En tredje årsak er at klienter med saker som i utgangspunktet dekkes av den offentlige rettshjelpsordninga ofte har et mer omfattende rettshjelpsbehov enn det timeantallet advokaten etter stykkprisforskriften får betalt for, og at de blir henvist til oss når rettshjelpstimen er brukt opp.

4.7. Konkurransen med andre rettshjelpstiltak?

Under fire prosent av henvendelsene til Jussbuss kommer fra mennesker som oppgir at de har vært i kontakt med *Fri rettshjelp Oslo*. Andelen indikerer at Jussbuss i liten grad konkurrerer med rettshjelpstilbydere som retter seg inn mot de samme klientgruppene. Det er viktig for oss å ikke virke som et alternativ til fri rettshjelp ved advokat. Derfor henviser vi konsekvent saker hvor klientene har rett på fri rettshjelp etter lov om fri rettshjelp. Vi har etablert gode henvisningsrutiner fra Jussbuss til *Fri Rettshjelp Oslo* i saker som faller inn under lov om fri rettshjelp.

4.8. Hvordan klientene får kunnskap om Jussbuss

Nedenfor følger en oversikt over hvordan klientene fikk kunnskap om oss i 2020.

N= 4504

I 2020 oppga klientene i 1169 saker at de fikk vite om Jussbuss via familie eller venner. Det viser at det for mange er viktig å ha et sosialt nettverk for å nå riktig instans. I 2019 var det 450 henvendelser hvor det oppgis at klienten har møtt oss på oppsøkende. I 2020 falt dette til 79 henvendelser. Denne dramatiske reduksjonen skyldes at svært mye av det oppsøkende arbeidet ikke lot seg gjennomføre grunnet Koronaviruset. At 810 oppgir å ha brukt oss før kan si noe om behovene for rettshjelp i vår klientgruppe.

4.9. Medlemskap i Studentsamskipnaden i Oslo (SiO)

I 2020 oppga klientene i 348 (7,7 prosent) av henvendelsene at de var medlem av SiO. Dette er en økning på over to prosentpoeng fra 2019. Oppgangen kan skyldes Koronapandemien og utspill i media om studenters rett til dagpenger.

Studenter har et stort behov for rettshjelp, fordi de er i en økonomisk svakerestilt situasjon.⁵ Mange av de som er under høyere utdanning har stor nytte av rettsinformasjon, for eksempel brosjyremateriell, fordi de ofte har gode lese-, skrive-, og språkferdigheter. 33 prosent av henvendelsene fra studenter gjelder husleierett. Ellers ser vi at spørsmål om arbeidsrett (13 prosent) og utlendingsrett (9 prosent) går igjen blant studentene. I saker om utlendingsrett er det særlig spørsmål om studietillatelse som går igjen.

Vi registrerer bare studenter som er tilknyttet SiO. Det reelle studentantallet er derfor høyere, og vi anslår at omtrent 10 prosent av henvendelsene til Jussbuss kommer fra studenter. Teller

⁵ Gjennomsnittsinntekten blant våre henvendelser for SiO-meldemmer var kr. 176 700, mens for klientene som ikke er SiO-meldemmer er den kr. 219 648 i 2020.

man med klienter som er studenter ved voksenopplæring eller introduksjonsprogram, blir andelen enda høyere.

4.10. Medlemskap i fagforening

Mange fagforeninger yter gratis rettshjelp, særlig innenfor arbeidsrettens område. I 2020 oppga nesten 798 av våre klienter at de var medlem i en fagforening. Jussbuss henviser disse klientene til å ta kontakt med sin fagforening, på grunn av vårt prinsipp om bare å gi rettshjelp i saker hvor klienten ikke har mulighet til å få hjelp andre steder.

Mye tyder likevel på at det udekka behovet for rettshjelp er relativt høyt også for fagforeningsmedlemmene. Dette kan skyldes at spørsmålene ikke dekkes av medlemskapet, at fagforeninga har en karantenetid før retten til rettshjelp utløses, eller at ordninga med rettshjelp hos fagorganisasjonen er lite kjent.

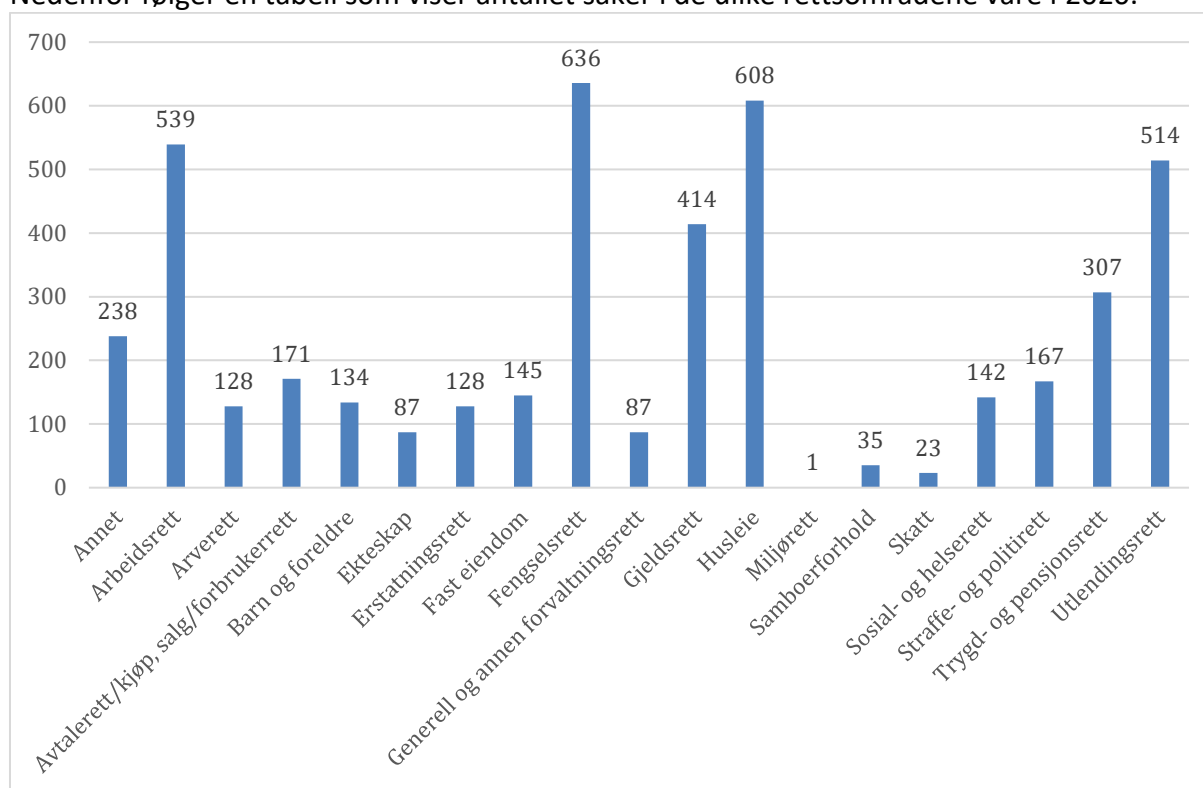
Den store andelen klienter uten fagforeningsmedlemskap viser at vi når fram til mange som er svakt stilt overfor ressurssterke motparter. De som ikke har fagforeningsmedlemsskap tjener betydelig mindre enn de fagorganiserte klientene våre. Samtidig ser vi at begge gruppene har en gjennomsnittsinntekt langt under landsgjennomsnittet for øvrig.⁶

⁶ Gjennomsnittsinntekten for klienter med fagforeningsmedlemskap er kr. 337 551 og for klienter uten slikt medlemskap er den kr. 190 108.

5. Rettshjelp i gruppene

5.1. Fordeling av saker etter rettsområder i 2020

Nedenfor følger en tabell som viser antallet saker i de ulike rettsområdene våre i 2020.

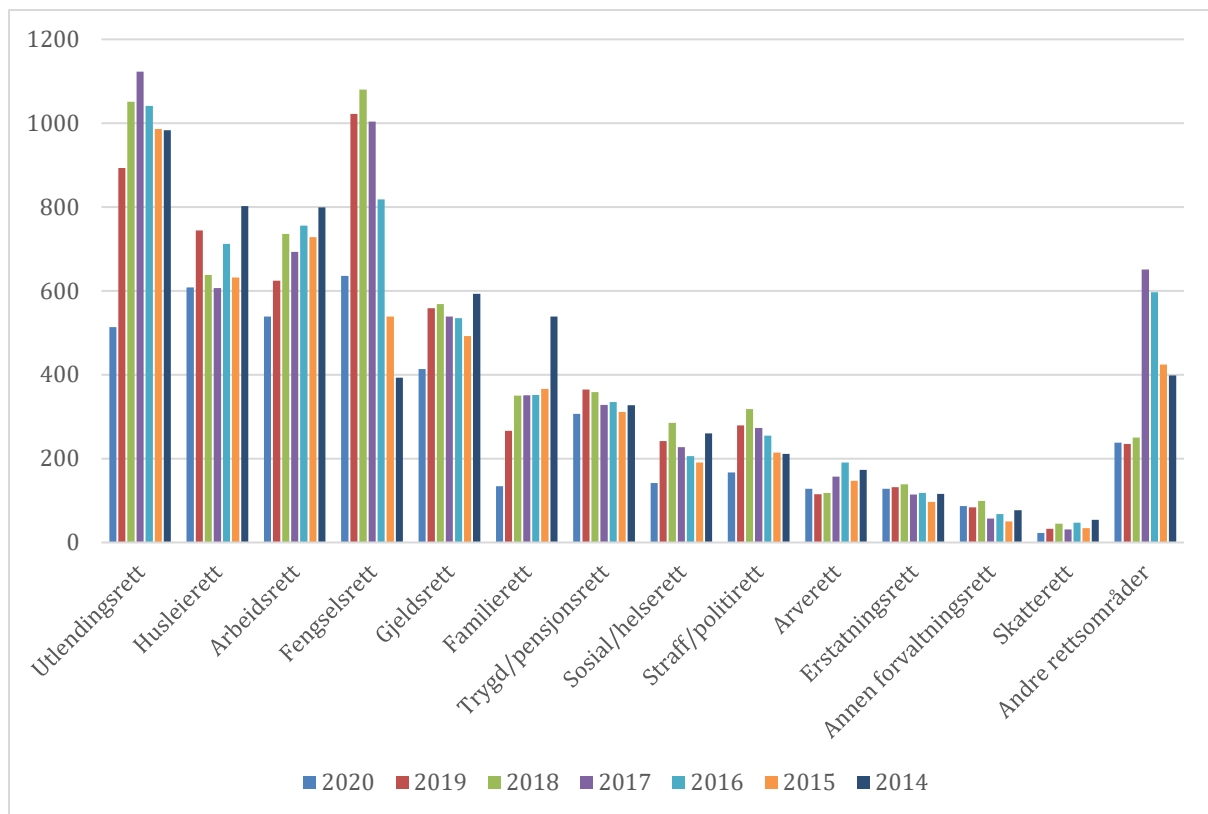

N=4504

Tabellen viser fordelingen av sakene mellom våre største rettsområder. Hovedsakelig faller spørsmålene vi mottar innenfor Jussbuss' kjerneområder, men vi får også en del saker som ikke omhandler rettsområder vi jobber med. Eksempler på dette er strafferett, arverett og erstatningsrett. I slike tilfeller henviser vi alltid klientene til andre rettshjelpstiltak, slik at de kan få hjelp et annet sted. Rettshjelpssentralen på St. Hanshaugen, JURK, Jusshjelpa i Nord-Norge og Jussformidlingen er noen av de stedene vi oftest henviser til, i tillegg til de ulike advokatvaktene.

I 2020 opplever vi nedgang i antall henvendelser innenfor de aller fleste rettsområder. I likhet med 2019 mottar Jussbuss flest henvendelser innenfor fengselsrett, i alt 636 saker i 2020. Den nest største gruppen er husleierett med 608 saker. På tredje plass kommer arbeidsrett med 539 saker. Gruppene med størst nedgang er saker om utlendingsrett og fengselsrett. I 2020 mottok vi 514 og 636 slike saker. Sammenlignet med 893 og 1022 i 2019. Nedgangen kan ha sammenheng med at Jussbuss har kunnet besøke langt færre voksenopplæringssentere og fengsler enn normalt, grunnet Covid19-pandemien. Dette er steder hvor det erfaringsmessig kommer inn mange utlendings- og fengselsrettslige spørsmål på saksmottak.

På neste side følger en tabell som sammenligner fordeling av saker etter rettsområder fra 2014 til 2020.

Med unntak av nedgangen i 2020 er antall henvendelser om fængselsrett er mer enn doblet siden 2013. Dette skyldes en omlegging i 2015 som gjorde at vi frigjorde mer kapasitet til å ta inn saker i fængsel. Omprioriteringen er nærmere omtalt i Jussbuss' stensilserie nummer 134 og 135.⁷

Jussbuss bistår bare i saker som faller utenfor den offentlige rettshjelpsordninga. For våre klienter er det altså ikke noe alternativ å få bistand gjennom denne ordninga. De vi hjelper er derfor helt avhengig av et gratis rettshjelpstiltak som Jussbuss for å kunne få gjennomslag for sine rettigheter.

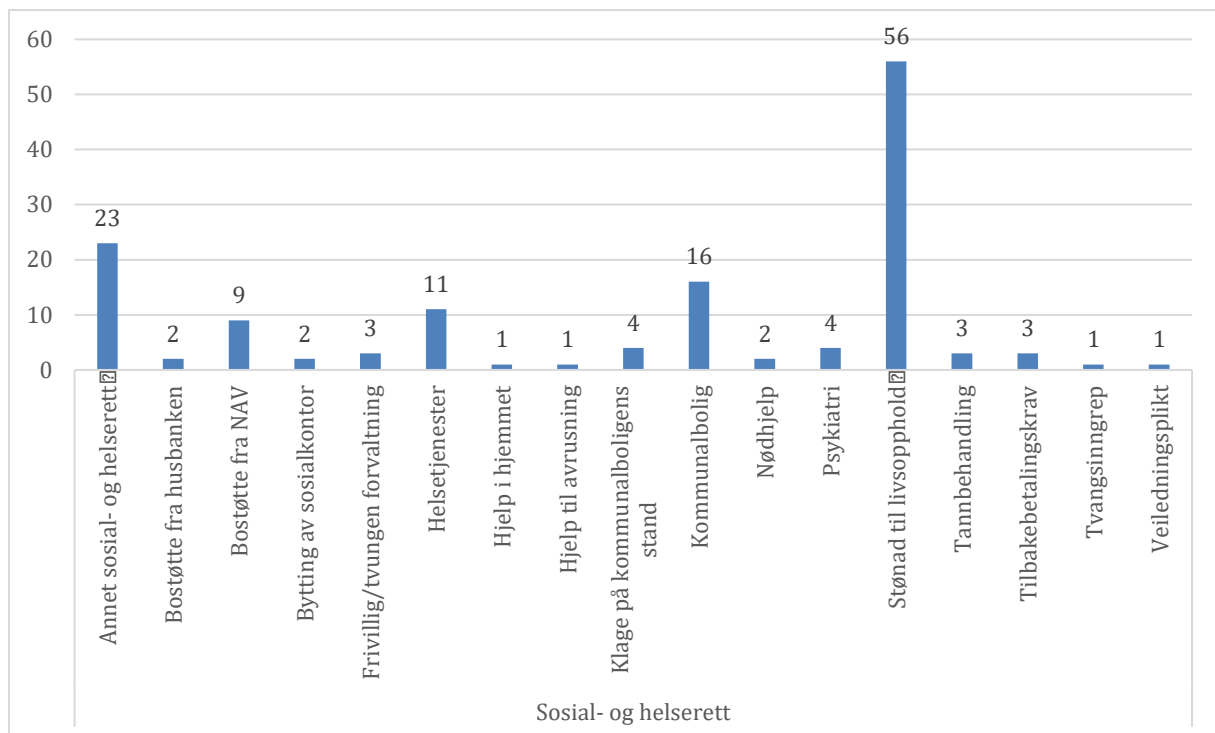
5.2. Sosial-, trygde- og arbeidsrettsgruppa (SAG)

SAG behandlet 988 saker i 2020, innefor sine kjerneområder.

5.2.1. Sosial- og helserett

Totalt sett behandlet Jussbuss 142 saker innen sosial- og helserett i 2020, mot 242 i 2019.

⁷ Kenneth Solberg, Marie Skjervold, Jens Andresen Osberg og Mathias Stang: «Revideringsutvalget 2015 - En gjennomgang av Juss-Buss sine saksområder, organisering og arbeidsmetoder» og Hanne Hareide Skårberg: «Årsrapport Juss-Buss 2015».

N=142

Saker om stønad til livsopphold utgjør over 39,4 prosent av henvendelsene om sosial- og helserett, og er den største delen av sakstilfanget på dette området. I tillegg ser vi en del henvendelser om kommunal bolig, helsetjenester og bostøtte. Vi ser ofte at forvaltningas veiledningsplikt ikke er tilstrekkelig for å sikre sosialklientenes rettssikkerhet på en tilfredsstillende måte. Vi opplever også at sosialtjenestens veiledningsplikt brytes overfor denne gruppa. Resultatet blir at vi bruker tid på å forklare regler og vedtak til klientene. Det gjelder likevel kun de som tar kontakt med oss, og Jussbuss er bekymra for tilstanden for de som ikke har ressurser nok til å be oss om hjelp. Fordi den velferdsmessige betydninga av utfallet i disse sakene er høy, er det viktig med juridisk bistand. I dag gis det ikke fri rettshjelp i disse sakene. Jussbuss og andre frivillige tiltak er derfor et av få steder folk kan få hjelp med slike saker.

Eksempel på en sosialrettssak fra 2020

Klienten oppsøkte Jussbuss da han hadde fått avslag på sosialstønad til å dekke gjeld på boliglånet og ønsket hjelp med å klage. Klienten hadde misligholdt boliglånet og sto i ferd med å miste huset. Klienten hadde kone og små barn i skolealder. Klienten hadde ikke jobb på daværende tidspunkt og den eneste inntekten til familien var konas deltidsjobb og barnebidrag. Familien fikk allerede noe supplerende sosialhjelp, men denne summen var ikke tilstrekkelig til å betale de månedlige avdragene på boliglånet.

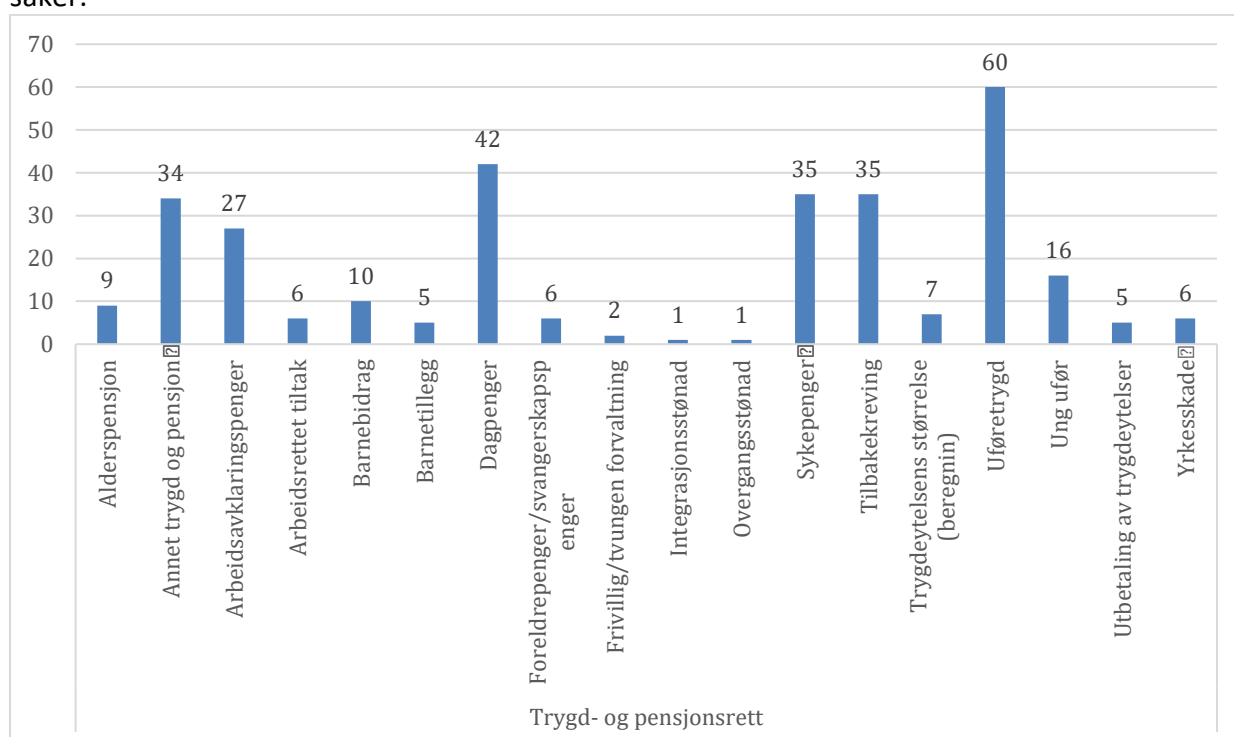
Jussbuss utredet saken og konkluderte åpent på spørsmålet om han kan ha krav på sosialstønad til å dekke gjeld på huset. Stønad til livsopphold er ment å dekke helt grunnleggende behov som mat, klær, boligvarme og husleie. Gjeld faller i utgangspunktet utenfor. En søker kan likevel få innvilget sosialstønad for å dekke gjeld, men vurderingen er imidlertid svært skjønnsmessig, og det må derfor foretas en konkret vurdering. Jussbuss veiledet klienten i reglene og hvilke momenter som tillegges vekt i den skjønnsmessige vurderingen. I vurderingen skal det særlig legges vekt på hvordan eventuell flytting kan

påvirke barn og unge. Klienten ble derfor oppfordret til å fremheve hvordan avslaget kunne påvirke barna, med nærmere argumenter som gjorde seg gjeldende i hans sak.

Klienten ble gjort oppmerksom på at sosialstønad er ment å dekke livsopphold, og at gjeld i utgangspunktet faller utenfor livsoppholdsbegrepet. NAV kan imidlertid innvilge stønad dersom en søker står i ferd med å miste sin bolig grunnet misligholdt lån. Klienten fikk utredningen muntlig og skulle skrive kragen selv. Jussbuss gjennomgikk hvilke momenter som er relevante for vurderingen, og hvilke momenter vi mente var relevant i hans tilfelle. Klienten fikk også beskjed om å ta kontakt med oss igjen dersom han hadde spørsmål eller trengte hjelp igjen i fremtiden.

5.2.2. Trygd- og pensjonsrett

I 2020 mottok Jussbuss 307 saker om trygderett og pensjonsrett. I 2019 mottok vi 365 slike saker.

N=307

Uføretrygd og arbeidsavklaringspenger har vært blant de dominerende sakstypene innenfor trygderetten de siste årene. I 2020 har vi derimot hatt en økning i antall henvendelser om dagpenger. Fra 27 i 2019 til 42 i 2020. Denne oppgangen kan forklares i et økt behov for dagpenger i befolkningen på grunn av økt bruk av permitteringer i 2020 grunnet konsekvensene av Covid19-pandemien.

Alle disse sakstypene har mye å si for de det gjelder. Det handler om å få mulighet til å komme tilbake til yrkeslivet via AAP, retten til en forutsigbar og verdig uføreytelse og til å kunne være syk, uten å oppleve for store økonomiske konsekvenser.

Eksempel på en trygderettssak fra 2020

Jussbuss ble kontaktet av en småbarnsforelder som hadde fått avslag på søknad om uføretrygd. Klienten hadde fått bistand av advokat til å klage, men fikk avslag av NAV Klageinstans. Det sentrale i saken var hvorvidt klienten hadde gjennomgått «hensiktsmessig behandling». Klienten hadde et sammensatt sykdomsbilde, med både fysisk og psykisk sykdom. Klienten hadde gjennomgått en rekke behandlinger uten hell, og også vært innom DPS flere ganger. Ved konsultasjon hos DPS i starten av 2019 hadde klienten blitt anbefalt at vedkommende kunne ha «nytte» av støttesamtaler hos førstelinjetjenesten. Ifølge NAV gjensto det derfor behandling som ikke var gjennomgått. I saken hadde fastlegen eksplisitt uttalt at dette var «vedlikeholdsbehandling» uten utsikt til bedring. NAV la avgjørende vekt på at denne behandlingen var blitt anbefalt av DPS, og mindre vekt på at den som faktisk hadde ansvaret for behandlingen ikke mente det ville ha noen effekt på inntektsevnen. I tillegg hadde NAV anført at det i hovedsak var klientens psykiske problemer som resulterte i redusert inntektsevne, og at de somatiske lidelsene hadde begrenset betydning i denne sammenheng. Til sist ble det i vedtaket nevnt at det «muligens kan vurderes om medikamentell behandling kan være aktuelt på sikt».

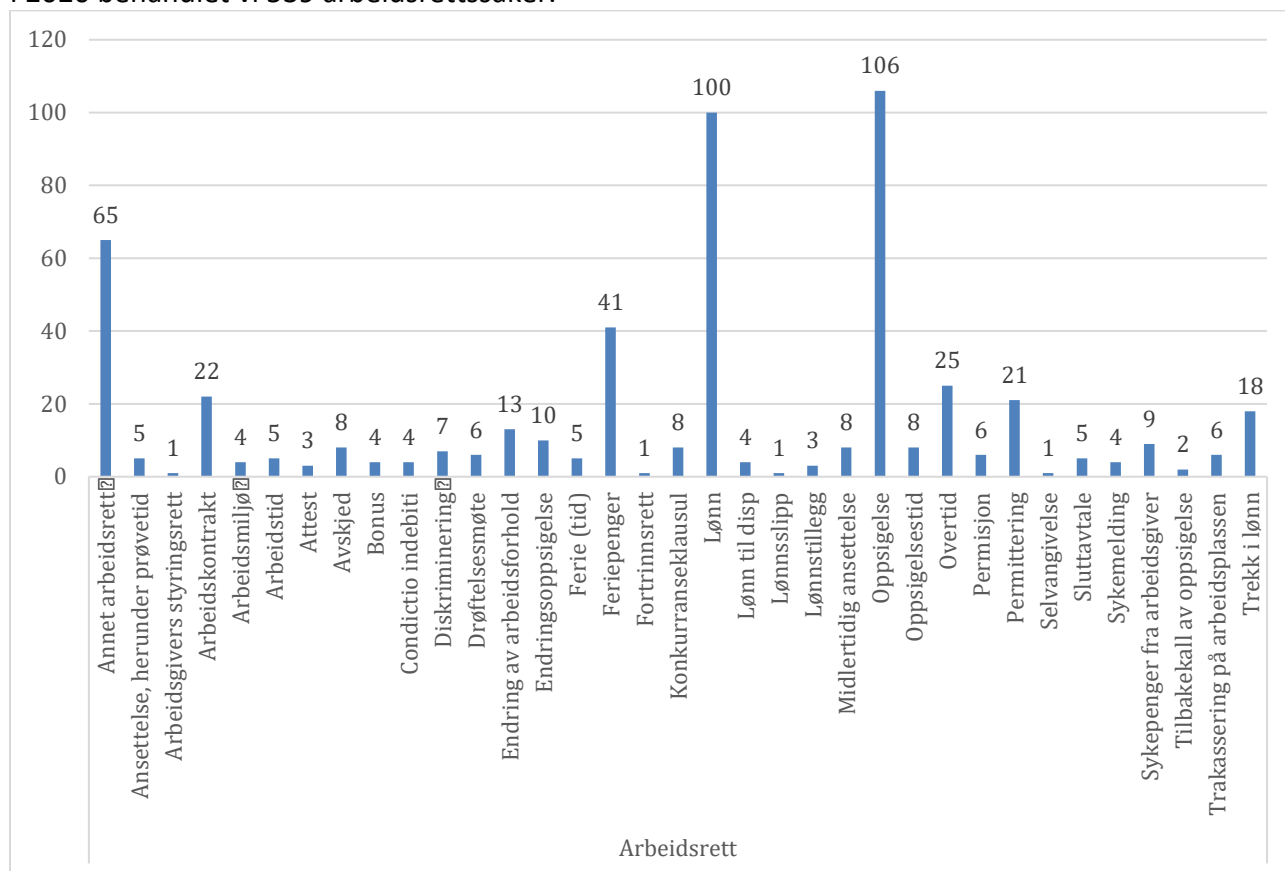
Spørsmålet var om behandlingsvilkåret for uføretrygd var oppfylt.

Jussbuss utredet saken. Fastlegens uttalelse sto i direkte i motstrid med det NAV hevdet. Jussbuss innhentet supplerende uttalelser fra fastlege og DPS. Fastlege uttalte at de somatiske lidelsene også resulterte i redusert inntektsevne. DPS uttalte at støttesamtaler var vedlikeholdsbehandling, og at det var ingen mulighet for at behandlingen ville kunne muliggjøre arbeidsrelatert aktivitet. Jussbuss anket saken inn for Trygderetten. Her anførte vi at klienten hadde gjennomgått hensiktsmessig behandling med henvisning til nye uttalelser fra DPS og fastlege. Vi anførte at medikamentell behandling hadde vært forsøkt tidligere uten hell, og at det ikke var noen aktuell mulighet for at dette skulle endre seg. Vi pekte på at NAVs anførsel om dette i praksis var et avslag på uføretrygd i uoverskuelig fremtid uten holdepunkter i medisinsk materiale og i strid med folketrygdens formål, jf. folketrygdløven § 1-1. Det var også i tvilsomt forhold til Grunnloven §§ 102 og 110 om retten til privatliv og støtte fra det offentlige når man ikke kan sørge for eget livsopphold. Selv om vilkårene for uføretrygd er fullt ut lovbundet, og saksbehandlingsfeil derfor ikke ville ha betydning for rettsanvendelsen hos Trygderetten, nevnte vi likevel at NAV – etter vårt syn – hadde brutt sin utredningsplikt, jf. forvaltningsloven § 17.

NAV Klageinstans omgjorde vedtaket sitt, og klienten var blitt innvilget full uføretrygd med etterbetaling. I tillegg skulle klienten få dekket utgifter som var brukt på advokat.

5.2.3. Arbeidsrett

I 2020 behandlet vi 539 arbeidsrettssaker.

N=539

De fleste sakene Jussbuss mottar innenfor arbeidsretten er saker som omhandler lønn og oppsigelse. Jussbuss mener at lønnsinndrivelsessaker burde vært dekket av den offentlige rettshjelpsordninga. Vi opplever at klientene i mange av disse sakene har gått uten lønn i mange måneder. Muligheten til å betale for advokatbistand til å drive inn pengekravet er derfor liten eller ikke-eksisterende for mange av klientene, samtidig som rettsspørsmålet er av helt avgjørende betydning for deres velferd. I slike saker er det derfor et stort velferdsmessig behov for fri rettshjelp.

Mange av klientene som henvender seg til Jussbuss er ikke fagorganiserte. Vi har de siste årene fått flere henvendelser fra arbeidsinnvandrere fra EØS-land, og opplever at mange av disse ikke kjenner til fagorganisasjonen sin eller ikke ønsker å fagorganisere seg på grunn av dårlig erfaring fra hjemlandet. Et hovedinntrykk gjennom mange år er at det er mange useriøse arbeidsgivere særlig i renholdsbransjen, restaurantbransjen, bilvaskbransjen og byggebransjen, og at mange av arbeidstakerne som kontakter oss om lønnsinndrivelse har vært utsatt for sosial dumping.

Eksempel på en sak om arbeidsrett fra 2020

Klienten hadde ikke fått arbeide over to måneder da han henvendte seg til Jussbuss for hjelp. Han var spansk statsborger og ansatt fast i 100% stilling. Turnusen var slik at han jobbet to uker på og to uker av, hvor han på fritiden oppholdt seg hjemme i Spania med familien. Rett før juleferien 2019 hadde klienten fått beskjed av sin arbeidsleder at han

skulle flyttes over til en annen avdeling. Etter hvert fikk han vite at det nye arbeidsstedet var under oppussing og ikke var klart før i februar 2020. Tidspunkt for gjenopptakelse av arbeid ble senere utsatt en rekke ganger på grunn av forsinkelser i oppussingsarbeidet.

Mens Jussbuss behandlet saken inntraff covid-19-pandemien for fullt i Norge. Da vi igjen fikk åpnet for saksbehandling langt ute i april, hadde klienten sendt et påkrav og hvor arbeidsgiver i tilsvar hadde tilbudt ham to måneder lønn. I tillegg ble han bedt om å komme til Norge i slutten av mai 2020 for å begynne å arbeide på et nytt sted. Klienten fortalte imidlertid til Jussbuss at dette var umulig for ham fordi han på grunn av karanteneregler ville være forhindret fra å pendle mellom Norge og Spania, og derfor ikke ville fått se familien sin.

Jussbuss utredet saken og kom til at klienten hadde krav på full lønn fra og med januar 2020. Utgangspunktet er at arbeidsgiver bærer driftsrisikoen og at vedkommende må gå til oppsigelse eller permittering for å frita seg fra lønnsplikten. Arbeidsmiljøloven § 10-1 fastsetter at arbeidstid er den tid arbeidstaker står til arbeidsgivers «disposisjon». Innholdet i termen «disposisjon» ble først og fremst utledet av juridisk teori som rettskildefaktor. Dette fordi mye av arbeidsretten til dels er praksis-basert, men også fordrer at man trekker systembetraktninger.

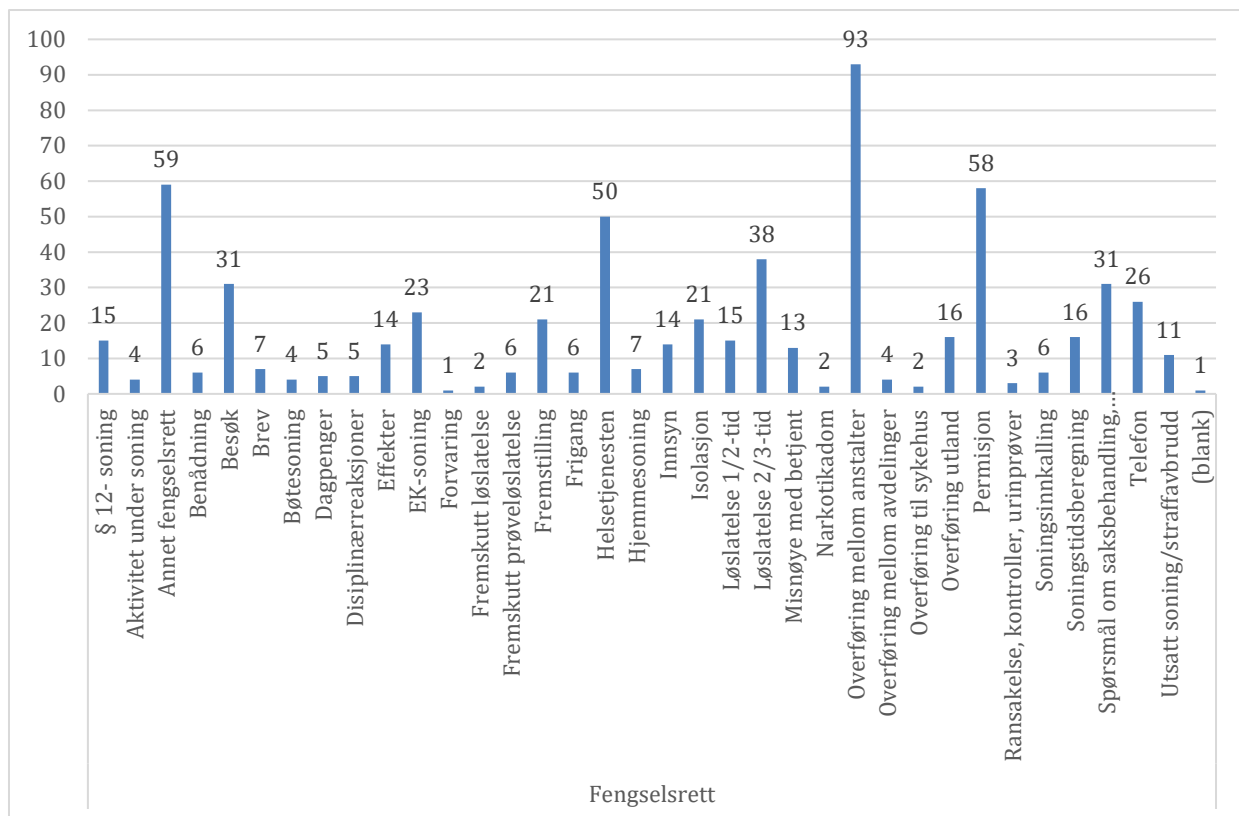
Hvorvidt klienten hadde krav på lønn var noe tvilsomt fordi han ved enkelttilfeller hadde uttalt seg på en måte som kunne tolkes som at han hadde samtykket i ikke å få lønn, i alle fall for januar og februar. Dernest var det ganske uklart om han egentlig hadde stått til arbeidsgivers disposisjon når han oppholdte seg i Spania, samtidig som det var strenge innreise- og karanteneregler, altså for perioden mars til mai.

Til sist var det et visst tidspress for Jussbuss å finne frem til en løsning med arbeidsgiver, ettersom klienten hadde fått en konkret dato å møte på jobb og som han antakelig ikke kom til møte på. I samråd med klienten innkalte vi derfor til forhandlingsmøte med arbeidsgiver. Klienten deltok ikke, han var i Spania. Resultatet av forhandlingene ble en sluttavtale hvor klienten fikk fire måneder full lønn og feriepenger (om lag 190.000 kr), samt umiddelbart opphør av arbeidskontrakten uten arbeidsplikt for klienten.

5.3. Fengselsgruppa (FEG)

5.3.1. Fengselsrett

Jussbuss mottok 636 saker om fengselsrett i 2020.

N=636

I 2020 hadde vi flest saker som omhandlet overføringer til andre anstalter, permisjon og helsetjenesten. Tidligere år har saker om fremstilling vært en større del av fengselsrettssakene. Grunnet Covid19-pandemien har det vært en nedgang i antall slike saker.

Norsk straffegjennomføringsrett er et rettsområde hvor reglene ofte overlater et stort skjønnsrom til Kriminalomsorgen. I den situasjonen fanger befinner seg, er det viktig at Jussbuss kan bidra med å gi kunnskap om deres rettsstilling. Vi opplever at både informasjon og bistand fra Kriminalomsorgen er mangelfull, til tross for at Kriminalomsorgen har plikt til å veilede og at hver fange skal ha en kontaktbetjent. Dette vises gjennom det høye antallet saker vi mottar, og særlig gjennom mange spørsmål om generell saksbehandling og praksis. Dette er problematisk da fangene grunnet manglende tilgang til internett og omverdenen generelt har liten mulighet til å skaffe seg korrekt informasjon på annet vis. Fengselsklienter er derfor i en sårbar situasjon, og har et stort velferdsmessig behov for hjelp fra Jussbuss for å ivareta sine rettigheter.

Fanger har ofte svært sammensatte problemer, som gjør det vanskelig å rubrisere et spørsmål innenfor en spesifikk kategori. Mange av sakene vi tar inn fra fanger dreier seg om andre rettsområder enn straffegjennomføring, selv om dette er rettsområdet fanger stiller flest spørsmål om. I tillegg kontakter mange fanger oss med spørsmål om utlendingrett eller gjeldsproblemer. Andre viktige saksområder for fanger er sosialrett og trygderett.

Eksempel på en fengselsrettssak fra 2020

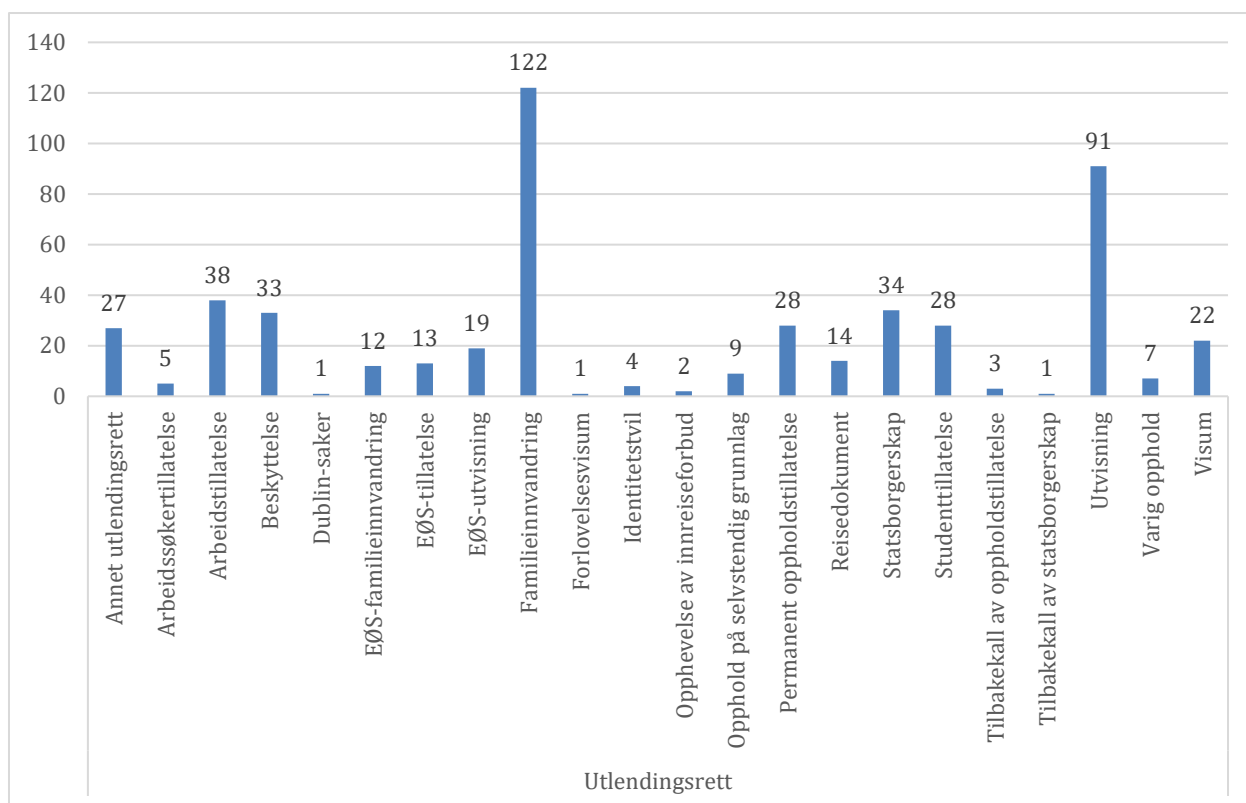
Klienten kontaktet Jussbuss for hjelp til å påklage avslag på søknad om å få telefonere på morsmål med sin tante. Avslaget var begrunnet i at den innsatte allerede var innvilget morsmålstelefonti med sin søster og bror. Morsmålstelefonting kan nektes dersom det «anses som nødvendig av sikkerhetsmessige grunner», men bør samtidig tillates blant annet dersom «innsatte ikke mottar besøk og for øvrig har liten eller ingen kontakt med sine nærmeste under fengselsoppholdet», se retningslinjene til straffegjennomføringsloven § 32.

Vi klaget på avslaget. Vi argumenterte for at morsmålstelefonti hadde stor velferdsmessig betydning for den innsatte, ettersom han mottok lite besøk i fengsel. Videre argumenterte vi for at slik telefonting ikke var sikkerhetsmessig betenkelig ettersom vår klients morsmålstelefonti med søsknene sine ikke hadde gitt grunnlag for mistanke om uønsket atferd.

Klagen ble avslått på regionalt nivå, med samme begrunnelse som lokalt nivåts avslag av den innsattes søknad. Saken illustrerer en typisk morsmålstelefontisak for fengselsgruppen. Klienter med fremmedspråklig familie får ikke snakke med dem fordi disse ikke behersker norsk eller engelsk. De fleste av avslagene i disse sakene har svak begrunnelse. Det er frustrerende at overordnet nivå godtar svært vage sikkerhetsansførsler fra fengselet, da dette bidrar til å opprettholde et uheldig skille mellom innsatte, hvor utenlandske innsatte har dårligere forutsetninger for å ivareta familiære og vennskaplige forhold under soning.

5.4. Utlendingsrettsgruppa (INNVA)

Vi hadde 514 saker om utlendingsrett i 2020. Vi har hatt en nedgang i antall utlendingsrettsaker de siste tre årene. I 2019 hadde vi 891 saker om utlendingsrett. Nedgangen i 2020 kan ha sammenheng med mindre oppsøkende virksomhet grunnet Covid19-pandemien. Vi mottar mange henvendelser med utlendingsrettslige spørsmål på besøk på voksenopplæringssentre og fengsler. Når mange av disse besøkene har utgått synker antall henvendelser.

N=514

Vi har klart flest saker om familieinnvandring. Pågangen på dette området har vært stort over mange år. Sakene om familieinnvandring er ulikeartede, og mange er tidkrevende. Det kan ta flere år fra klientene kontakter oss til saken får et endelig utfall hos utlendingsmyndighetene. Sakene kan være utfordrende å håndtere fordi søkeren ofte befinner seg i land hvor infrastrukturen er svak. Kommunikasjonen til Norge er vanskelig og mulighetene for å fremskaffe tilstrekkelig dokumentasjon er små. I tillegg har ofte familiemedlemet i Norge vanskelig for å ivareta saken på grunn av språk- og kulturforskjeller. Jussbuss opplever at rettshjelpsbehovet i disse sakene er stort. Vår erfaring er også at sakene krever omfattende arbeid. Selv om antall saker har blitt redusert, er det fortsatt mer enn nok å gjøre med de sakene vi har.

Den nest største sakskategorien på utlendingsfeltet er utvisning. Klientene i disse sakene er svært ressursvake, både når det gjelder personlige og økonomiske ressurser. I mange av sakene sitter klienten i fengsel, noe som gjør dem ekstra utsatt. I dag får klientene ikke fri rettshjelp i utvisningssaker dersom utvinningen er begrunnet i at de har blitt straffet etter straffeloven. Dette i motsetning til utvisning begrunnet i brudd på utlendingsloven. Jussbuss mener dette er et kunstig skille, og at også vedtak om utvisning for brudd på straffeloven må omfattes av fri rettshjelp.

De utlendingsrettslige spørsmålene har stor velferdsmessig betydning for klienten, og sakene byr på vanskelige rettslige og faktiske spørsmål. Likevel får et stort flertall av utlendingsrettssakene enten ingen eller utilstrekkelig hjelp gjennom den offentlige rettshjelpsordninga. Dette utgjør et stort rettssikkerhetsproblem.

Eksempel på en sak om utlendingsrett fra 2020

En mann tok kontakt med Jussbuss for vurdering av et avslag i en familiegjenforeningssak. Klienten er tredjelandsborger og gift med en norsk borger. Ettersom klienten og den norske statsborgeren har bodd sammen i et EU-land i omtrent et år var de i utgangspunktet omfattet av EØS-regelverket etter utl. § 110 annet ledd. Klienten søkte om familiegjenforening, men denne søknaden ble avslått av UDI fordi de mener at den norske statsborgeren ikke har sine EØS-rettigheter i behold og dermed ikke omfattes av EØS-reglene for familiegjenforening. Begrunnelsen for dette var at klienten ikke kunne sies å ha blitt «gjenforent» med den norske statsborgeren jf. utl. § 110 annet ledd. Avslaget fra UDI er endelig ettersom klienten klaget for sent. Vi utredet saken med henblikk på momenter til en omgjøringsbegjæring.

Vi kom frem til at det var flere argumenter som kunne brukes for å angripe UDIs konklusjon om at partene ikke var "gjenforent". For det første mente vi at tidsperioden fra den norske statsborgeren reiste til klienten ankom Norge ikke kunne omtales som svært lang tid ettersom det hele tiden hadde vært en realitet i forholdet og siden det var naturlige årsaker til at klienten ikke kom før, på grunn av hans jobb. Det kan virke som at utlendingsmyndighetene praktiserer vurderingen av om man er «gjenforent» strengere enn det EØS-retten i utgangspunktet legger opp til.

Vi skrev en omgjøringsbegjæring til UDI hvor vi argumenterte for at EU-domstolens vide forståelse av begrepet «slutter seg til» må legges til grunn ved fastleggelsen av den norske bestemmelsens innhold og at det følgelig må det legges en vid forståelse av «gjenforenes» til grunn ved tolkningen av utl. § 110 annet ledd. Videre argumenterte vi for at klienten og den norske statsborgeren uansett var «gjenforent» samt at tiden som var gått var begrunnet i naturlige grunner og partene derfor fortsatt var omfattet av EØS-reglene.

Omgjøringsbegjæringen ble avvist av UDI. Begrunnelsen for dette var at klientens opprinnelige klage ble fremsatt for sent og at omgjøringsanmodningen derfor også var fremmet for sent da UDI anså saken som avsluttet.

Vi utredet så UDIs adgang til å avvise en omgjøringsanmodning hvor de alminnelige vilkårene for realitetsbehandling hos UNE som følger av utf. 16-14 er oppfylt. I den sammenheng kontaktet vi prof. Eivind Smith som forklarte at det ikke finnes noe klart rettsgrunnlag her, og at grunnen til at det gjelder egne regler for UNE er at UNE skal betraktes som en slags forvaltningsdomstol. Vi skrev da en klage på beslutning om avvisning til UDI hvor vi argumenterte for at det foreligger en plikt for staten til å realitetsbehandle omgjøringsbegjæringer der det foreligger en reell fare for krenkelse av våre forpliktelser etter EØS-avtalen. Dette begrunnet vi i at Høyesterett i HR-2012-2398-P oppstiller en plikt for forvaltningen til å realitetsbehandle visse typer saker og at det på grunn av EØS-rettens forrang overfor norske regler var nærliggende å utlede en tilsvarende plikt i slike saker som den foreliggende.

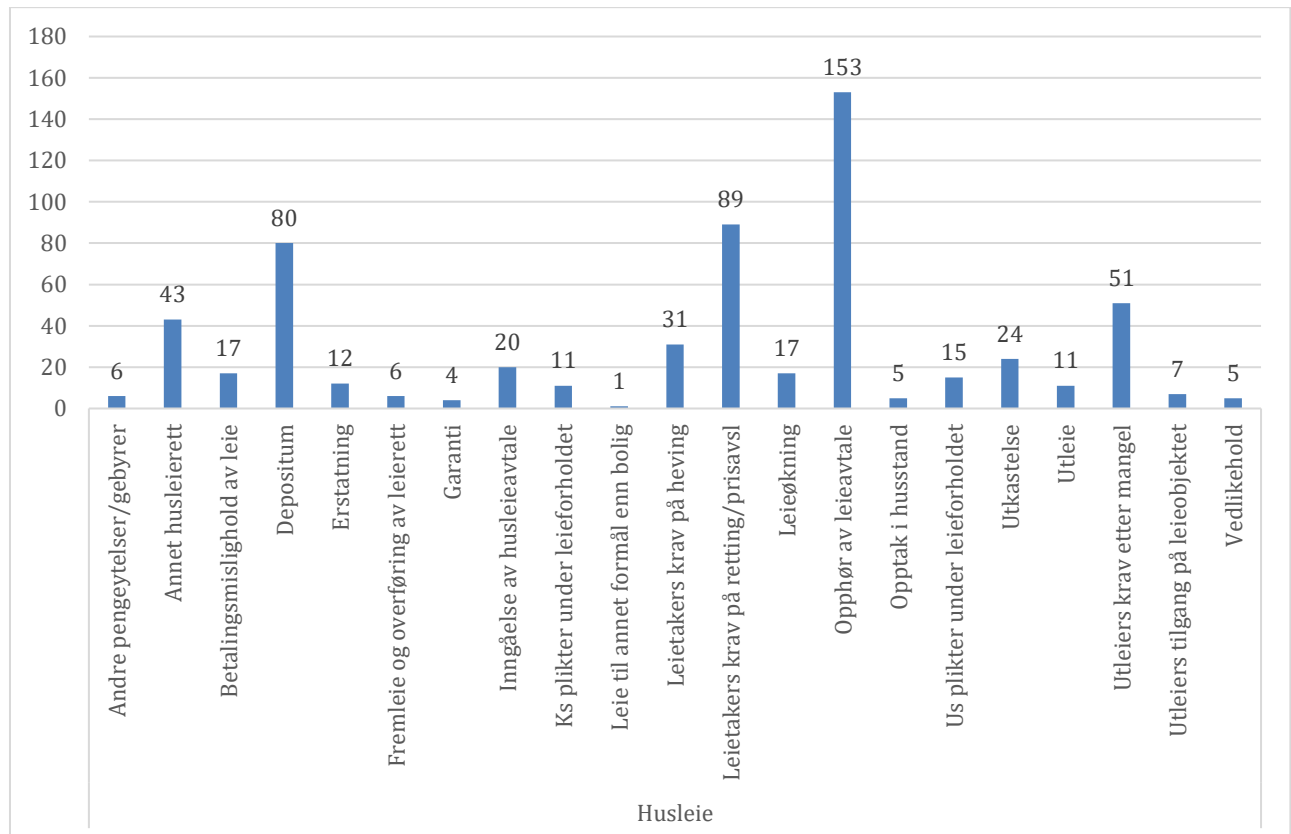
Saken ble igjen avslått av UDI uten realitetsbehandling. Klienten kommer trolig til å søke på nytt. Vi har veiledet klienten nøye rundt ulike tillatelser og vilkår for både familiegjenforening etter EØS-regelverket og tredjelandsregelverket.

5.5. Husleie- og gjeldsrettsgruppa (HOG)

Husleie- og gjeldsrettsgruppa behandlet 1207 saker i 2020.

5.5.1. Husleierett

Jussbuss fikk 608 henvendelser om husleierett i 2020. Dette er en nedgang fra 2019, hvor vi mottok 743 henvendelser om husleierett.

N=608

Den klart største kategorien innenfor husleieretten er saker om opphør av leieavtale. Spørsmål om opphør er av stor velferdsmessig betydning for leietakere, særlig når det er utleier som ønsker at avtalen skal opphøre, og leietaker risikerer å stå uten bolig.

Andre størst er kategorien for leietakers krav på retting eller prisavslag. Mange leietakere vet ikke hvilke krav som kan gjøres gjeldende i forbindelse med større eller mindre mangler i leieboliger. Rettshjelpsbehovet er også stort for den konkrete beregningen av eventuelle prisavslag. I 2020 mottok vi også en del saker om utleiers krav etter mangel. Dette er stort sett saker der utleier retter pengekrav mot leietaker ved slutten av leieforholdet.

Depositum er den tredje største kategorien innenfor husleieretten. Mange leietakere har problemer med å få tilbake depositumet sitt etter endt leieforhold, og ofte har utleier valgt ulovlige løsninger. Vi opplever at utleiere og banker har manglende kunnskap om regelverket og at leietakere blir skadelidende for svært varierende praksis.

Med stadig økende leiepriser legger dagens leiemarked økt press på klientgruppene Jussbuss møter i sitt arbeid. Særlig studenter og sosialhjelpsmottakere er sårbare leietakere. For

mennesker med begrensede økonomiske ressurser er det svært viktig å få bistand i saker mot utleier.

Eksempel på en husleiesak fra 2020

Klienten skulle flytte ut av kollektiv. Hun hadde hatt individuell kontrakt, husleiegaranti, og ingen tidligere problemer i leieforholdet. Fire av fem romkamerater skulle flytte ut samtidig. Ved utflytning oppsto tvist med utleier om utvask.

Romkameratene delte vaskingen mellom seg. Klienten skulle blant annet vaske ut av et kjøleskap. Hun hadde fått beskjed om at ufullstendig utvask ville medføre et gebyr på kr 1500,-.

Etter vaskingen gikk utleier gjennom leiligheten med klienten og påpekte at det var fuktskader på gulvet ved kjøleskapet. Disse måtte skyldes klientens utvask, hevdet utleier. Klienten mente imidlertid at skadene hadde vært i leiligheten fra før hun flyttet inn. Utleier påpekte også lekkasje fra fryseren, og krevde at klienten betalte for utskifting av parkett, totalt kr 14 400,-.

Saken gikk til Husleietvistutvalget, og klienten vår trengte hjelp med å bestride kravet.

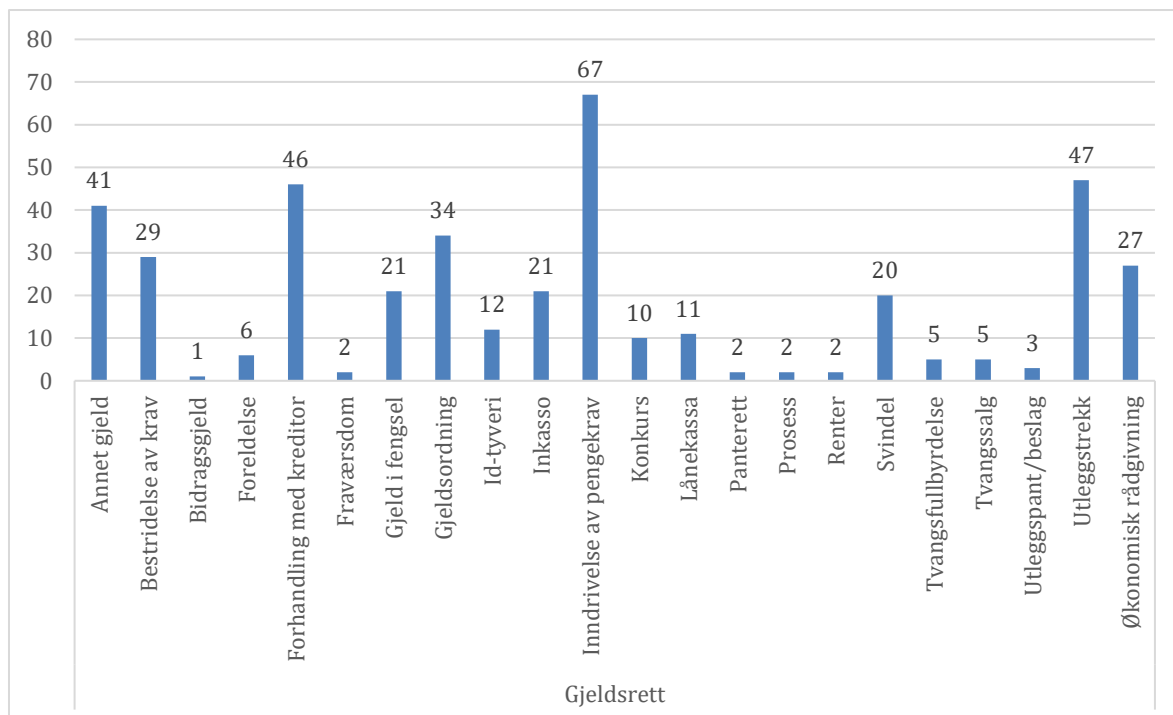
Vi utredet spørsmålet etter husleieloven § 10-3, og kom til at boligen med fuktskadene var i samme stand som ved overtakelse. Det innebar at klienten vår ikke var ansvarlig for utgifter til ny parkett. Subsidiært vurderte vi om det forelå en mangel etter § 10-2, og om denne ikke skyldtes alminnelig slit og elde. Vi kom til at fuktskadene var mangler som ikke skyldtes alminnelig slit og elde, og at de heller ikke var mangler utleier etter kontrakten pliktet å utbedre. Utleier kunne imidlertid ikke kreve mer enn maks kr 9 587 for utskifting av parkett.

På bakgrunn av utredningen tilbød vi klienten å skrive tilsvar til Husleietvistutvalget. Primært anførte vi at klienten skulle frifinnes for ansvar, og subsidiært at utleier ikke kunne kreve mer enn kr 9 587 for utskifting av parkett.

Klienten ble frifunnet.

5.5.2. Gjeldsrett

Jussbuss mottok 414 gjeldssaker i 2020. Dette er en nedgang fra 2019, hvor vi mottok 559 saker om gjeld.

N=414

Gjeldsretten er et variert saksområde. Den største kategorien er forhandling med kreditor, med utleggstrekk og bestridelse av krav tett etter. Forhandling med kreditor innebærer at klienten trenger råd om hvordan vedkommende kan lage avtaler med kreditor som gjør gjelden mer håndterlig. Nedbetalingsavtaler og avtaler om rentefrys er eksempler på forhandling Jussbuss veileder om. Gjeld i fengsel er i utgangspunktet en egen kategori, men noen slike saker har likevel blitt ført i de andre kategoriene.

I saker om bestridelse av krav mener klienten enten at kravet allerede er betalt, at størrelsen på kravet er feil eller at det ikke er grunnlag for kravet. Vi har spesielt pågang av klienter som er blitt utsatt for svindel, men som likevel blir stående som ansvarlig for kravet. For klienter med lav inntekt kan slike saker ha svært stor betydning for den økonomiske situasjonen. Vi mottar også mange henvendelser om utleggstrekk, gjeldsordning og inndrivelse av pengekrav.

Jussbuss erfarer at gjeldsklientene våre har sammensatte økonomiske problemer. Økonomisk oversikt er som regel en forutsetning for at vi kan vurdere de rettslige spørsmålene. Ofte har ikke klienten kunnskap om hvordan vedkommende skal skaffe seg oversikt, og selve arbeidet med å systematisere gjelden kan være en tidkrevende og omstendelig prosess. Det er i slike tilfeller avgjørende at det finnes lett tilgjengelige tilbud for veiledning. Klienten er avhengig av at NAVs tilbud om økonomisk rådgivning og namsmannens veiledningsplikt har realitet.

I noen tilfeller har klienter med gjeldsspørsmål blitt henvist fra NAV grunnet manglende kapasitet eller lange ventelister. Økonomisk rådgivning er en lovpålagt plikt for kommunen, og det er etter Jussbuss' oppfatning uholdbart at forvaltningen henviser til rettshjelpstiltakene grunnet manglende ressurser.

Eksempel på en gjeldsrettssak fra 2020

Klienten hadde blitt utsatt for svindel. Svindler hadde tatt opp lån og kreditt i flere banker, og tømt klientens brukskonto. Klienten trengte hjelp med å bestride bankenes krav om tilbakebetaling, og til å anmode dagligbanken om å tilbakeføre midlene som var tatt fra brukskonto.

Jussbuss utredet kravene, noen etter finansavtaleloven § 35 og andre etter alminnelige erstatningsrettslige regler. Vi kom til at klienten ikke var ansvarlig for utlånsbankenes tap, og til at dagligbanken pliktet å tilbakeføre midlene som var tatt fra brukskonto. Vi bisto deretter klienten med å begjære henholdsvis frafallelse og tilbakeføring.

To av bankene har hittil frafalt sine krav, og dagligbanken har tilbakeført midlene som ble tatt fra brukskonto. De øvrige bankenes krav avventer behandling i forliksrådet, som foreløpig er utsatt grunnet den pågående pandemien. Jussbuss vil bistå som klientens prosessfullmektig.

6. Rettspolitikk

6.1. Rettspolitisk organ

Rettspolitisk organ (R) jobber med å koordinere det rettspolitiske arbeidet på Jussbuss. I R sitter daglig leder, og én representant fra hver av faggruppene. I tillegg til å koordinere og fatte avgjørelser knyttet til de rettspolitiske prosjektene på Jussbuss, organiserer R blant annet debatter og fredagspilsler, og arrangerer interne rettspolitiske seminarer.

6.1.1. Debatter

Jussbuss arrangerer 6-10 debatter eller fagdager hvert år. På den måten belyser vi ulike temaer som vi mener bør løftes fram i samfunnsdebatten. Alle arrangementene hadde gode publikumstall. Det viser at publikum bryr seg om arbeidet vi gjør, og er interesserte i de rettspolitiske sidene av vårt arbeid. Grunnet Covid19-pandemien ble flere av debattene ble arrangert digitalt i 2020.

I 2020 har vi arrangert følgende debatter:

Sykere av å sone?

Arrangert av FEG på Skatten på Tøyen 25. februar. Debatten handlet om fangers tilgang på helsetjenester i fengsel. Ordsyrer var tidligere daglig leder i Jussbuss Tonje Lilaas Larsen. I panelet satt sosiolog Marte Rua, seniorrådgiver i Helsedirektoratet Vårin Hellevik, tidligere innsatt og debattansvarlig i Røverradioen Simen Iskariot Larsen, leder av Wayback Johan Lothe og fengselslege ved Ila fengsel Bjarne Haukeland.

Inkasø – nytt lovforslag

Debatten ble arrangert av HOG på Skatten på Tøyen 10. mars. Debatten omhandlet det forslaget til ny inkassolov. Odstyrer var tidligere medarbeider i Jussbuss Petter Dines Olsen. I panelet satt leder av arbeidsutvalget for ny inkassolov Signe Christophersen, fagdirektør for finans i Forbrukerrådet Jorge Jensen, Namsfogd i Oslo Alexander Dey og leder for Virke inkasso Aleksander Nordahl.

Neglisjerer Norge sine internasjonale forpliktelser overfor ureturnerbare?

Debatt om ureturnerbare asylsøkeres rettigheter i Norge arrangert digitalt av INNVA 28. april. Professor Mads Andenæs var ordstyrer og i panelet satt seniorrådgiver i NOAS Jon Ole Martinsen, professor Henriette Sinding Larsen og jurist og statsviter Cecilie Hellestveit.

Retts hjelp til folket

Webinar arrangert av SAG i samarbeid med JURK den 27. mai. Webinar om retts hjelpsutvalgets forslag til ny lov om støtte til retts hjelp (NOU 2020:5 – Likhhet for loven). I panelet satt tingrettsdommer og leder for utvalget Ingebjørg Tønnesen, politisk rådgiver for Høyre Anna Molberg, stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet Maria Aasen-Svendsrud, daglig leder i Jussbuss Jonathan Leifsson de Lange og daglig leder i JURK Bjørk Gudmundsdottir Jonassen.

Trygdeskandalen – hva blir veien videre?

Debatt arrangert på Skatten på Tøyen 15. september. Arrangementet ble også streamet på nettet. Temaet var hvordan Norge kunne forbedre velferdsforvaltningen på bakgrunn av NAV-utvalgets rapport. Ordstyrer var stipendiat ved Senter for europarett ved UiO Trygve Harlem Losnedahl. I panelet for øvrig satt leder for granskingsutvalget professor Finn Arnesen,

statssekretær i arbeids- og sosialdepartementet Saida Begum. Stortingsrepresentant for SV Freddy André Øvstegård, professor Christoffer Conrad Eriksen og avdelingsleder i NTL Ali Bashari.

Kroppsvisitasjon i norske fengsler – hvor bør grensen gå?

Debatten ble arrangert av FEG på bakgrunn av en dom fra Gulatings lagmannsrett hvor staten ble dømt etter EMK art. 3 for å utsette en fange for nedverdige behandling ved kroppsvisitasjon. Debatten ble arrangert 6. oktober på Litteraturhuset. Arrangementet ble også streamet på nettet. Ordstyrer var førsteamanuensis ved juridisk fakultet ved UiO og faglig leder i Jussbuss Anders Løvlie. I panelet satt advokat Maria Hessen Jacobsen, stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet Maria Aasen-Svendsrud, Jan Erik Sandlie ass. direktør i KDI, seniorrådgiver i Sivilombudsmannen Johannes Flisnes Nilsen, forbundssekretær i Norsk fengsels- og friomsorgsforbund Jan Arve Blom.

Ny finansavtalelov – hvem skal bære tapet ved ID-tyveri?

Debatt arrangert digitalt av HOG om forslag til ny finansavtalelov den 20 oktober. Ordstyrer var tidligere medarbeider i Jussbuss Ole Martin Juul-Slyngstadli. I panelet satt professor Kristian Gjøsteen, fagdirektør for finans og økonomi i Forbrukerrådet Jorge Jensen, forbrukerpolitisk direktør i Finans Norge Gry Nergård og stortingsrepresentant for Venstre Solveig Schytz.

Avslag på familieinnvandring – en ny rettsikkerhetsskandale?

Digital panelsamtale arrangert av INNVA den 1. desember. Samtalen omhandlet utlendingsmyndighetenes praksis med avslag på søknader om familieinnvandring. Professor Mads Andenæs styrte ordet. I panelet satt advokat Georg Schjerven Hansen, professor Jan Fridtjof Bernt, førsteamanuensis Anna Maria Lundberg og professor Hans Petter Graver.

6.1.2. Fredagspilser

På Jussbuss' fredagspilser inviteres foredragsholdere til å ha et rettspolitisk eller faglig innlegg for medarbeiderne i Jussbuss. En del av fredagspilsene ble ikke gjennomført grunnet Covid19-pandemien. I 2020 har vi hatt følgende fredagspilser:

- Veronika Orderud, tidligere fange
- Sofie Høgestøl, førsteamanuensis ved juridisk fakultet UiO
- Nicole Versland og Charlotte Garnaas Berger, medlemmer av studentgruppa som skrev en JOU om rettshjelpsordningen på vegne av Jussbuss gjennom faget lovgivningslære
- Aage Thor Falkanger, høyesterettsdommer og tidligere Sivilombudsmann
- Maren Grini, Namsmannen i Oslo

6.1.3. Rettspolitisk seminar

Rettspolitisk seminar arrangeres to ganger i året. Alle fulltidsmedarbeidere på Jussbuss deltar på seminaret. Seminaret brukes til å øke medarbeidernes oppmerksomhet rundt og kompetanse i rettspolitisk arbeid og til å planlegge semesterets rettspolitiske arbeid. Vi inviterer politikere, fagfolk og andre som kan gi oss opplæring. I tillegg til de eksterne bidragene jobber medarbeiderne med rettspolitiske prosjekter internt. Seminaret er nyttig i arbeidet vårt, og i tillegg positivt for det sosiale miljøet blant medarbeiderne.

Seminaret går over to dager og ble i 2020 avholdt på Kobberhaugshytta i Nordmarka i februar

og august.

6.1.4. Rettspolitisk uke

Det ble arrangert 4 rettspolitiske uker i 2020. I rettspolitisk uke stenger vi saksmottakene og jobber utelukkende med rettspolitikk. Tanken bak de rettspolitiske ukene er at gruppene skal få tid til å sette seg dypere inn i prosjektene sine. I en ellers travel hverdag, med presserende saksbehandling, ser vi det som nødvendig med en reell prioritering av tid til rettspolitisk arbeid. De rettspolitiske ukene bidrar til prioritering av arbeidet med rettspolitikk, noe som kommer klientgruppene våre til gode.

6.2. Rettspolitikk på tvers av gruppene

6.2.1. Rettshjelps- og lobbygruppa (REG/lobby)

Jussbuss har siden oppstarten hatt som ett av sine satsingsområder å arbeide for reform av lov om fri rettshjelp. Vi har jobba kontinuerlig med dette også i 2020.

I 2016 tok Jussbuss initiativ til et representantforslag om styrking av fri rettshjelpsordninga.⁸ Forslaget tok til ordet for en komplett gjennomgang av lov om fri rettshjelp etter anbefalingene i Stortingsmelding nr. 26 (2008-2009). Forslaget ble vedtatt i Stortinget med en litt annen ordlyd. Høsten 2018 ble det nesdatt et rettshjelpsutvalg som skal gjennomgå ordninga. Utvalget leverte utredningen sin i april 2020 (NOU 2020:5 – Likhet for loven). Jussbuss la ned et omfattende arbeid med å utarbeide et høringsssvar.

Overordnet er Jussbuss positive til utvalgets forslag, fordi det utgjør en bedre ordning enn den vi har i dag. Samtidig mener vi at den ikke går langt nok i å dekke samfunnets behov for rettshjelp og at den etterlater flere udekkede hull. Jussbuss mener videre at ordningen burde være billigere for den enkelte. I tillegg synes vi at utvalget i alt for liten grad har vurdert en offentlig drevet førstelinjetjeneste for å dekke det udekkede rettshjelpsbehovet.

Videre har Jussbuss en rekke forslag til presiseringer av utvalgets lovforslag. De viktigste er oppsummert i følgende punkter:

- Det offentlige burde i større grad ha ordninger for å avdekke og avhjelpe det udekkede rettshjelpsbehovet, hvorav det viktigste er en offentlig førstelinjetjeneste
- De økonomiske vilkårene burde endres slik at en større andel av befolkningen omfattes av rettshjelpsordningen
- Egenandelene burde bli lavere, særlig for de med inntekt under 3G
- Egenandelene for de med beregningsgrunnlag under 1G bør reduseres og de første 30 minuttene av konsultasjonen med rettshjelper bør være uten egenandel
- Saker om støtte ved bestridelse av krav etter ID-tyveri burde inntas som prioriterte saker i en ny lov
- Det bør innvilges fri rettshjelp uten behovsprøving i saker om utelukkelse (isolasjon) og saker om inngripende tvangsvedtak under straffegjennomføring
- Lovens § 9, skjønnsbestemmelsen, må kunne brukes aktivt og ikke innskrenkes grunnet manglende bevilgninger. Bestemmelsen bør endres fra et «kan»-skjønn til et «skal»-skjønn

⁸ Dokument 8:97 S (2015–2016)

Denne NOUen er en sjeldent god mulighet til å endre rettshjelpsordningen til gunst for de klientgruppene Jussbuss bistår. Arbeidet med å følge opp behandlingen av den i departementet og senere i Stortinget vil bli noe av det viktigste arbeidet som gjøres av Jussbuss i årene som kommer.

Statsbudsjettet er et viktig politisk dokument for mange av sakene Jussbuss jobber med. For eksempel er revisjon av den offentlige rettshjelpsordningen i stor grad et budsjettspørsmål. Et annet eksempel er at Kriminalomsorgens budsjettsituasjon påvirker våre klienter direkte. Det er synd at vi må bruke så mye tid på å sikre våre egne bevilgninger. Dersom vi hadde sluppet dette kunne vi i større grad satt søkelyset på de delene av statsbudsjettet som påvirker faginstansene som jobber med våre klientgrupper.

REG/Lobby benytter seg i stor grad av politikermøter i sitt arbeid. Vi anser det som viktig at Jussbuss er kjent blant politikere fra alle partier. Ved anledning deltar vi på ungdomspartiens sommerleir.

6.2.2. Jussbuss i media

I vårt presseovervåkningsverktøy finnes det totalt 205 treff fra 2020 på søkeordene «Jussbuss» og «Juss-Buss». Dette er en oppgang fra 2020, som kan skyldes økt rettspolitisk aktivitet grunnet Covid19-pandemien. Nedenfor følger et lite utvalg av saker hvor Jussbuss har opptrådt i dagspressen, radio eller tv:

21.04.20	Per Silnes Tandberg og Stig Harlem Harris	Dagsavisen	«De glemte ofrene»
31.03.20	Maria Mirijanyan	Dagens næringsliv	«Det handler om overlevelse, ikke om å akseptere risiko»
23.03.20	Rita Paramalingam	Klassekampen	«Soning uten mening
12.05.20	Grethe Kristine Olsen	Dagbladet	«Karantene i fengsel»
26.10.20	Sveinung Liland Hartveit	Juristen	«Nytt innhogg i flyktningers rettsikkerhet»
02.10.20	Elisa Bogaard Vangen	Kritisk juss-bloggen	«Tvinger flyktninger ut i skuddlinja»
16.02.20	Ellen Bennin Brataas og Mari Storholt	Dagens næringsliv	«Finansklagenemnda vil ikke ta i BankID-saker»
18.02.20	Jonathan Leifsson de Lange	NRK Alltid nyheter	Intervju om dagens utilsikrekkelige rettshjelpsordning

6.2.4. Skrivegruppa

Jussbuss har avtale med Advokatbladet, Juristen, Pacta og Injuria om å skrive et innlegg i faste spalter til hvert av bladene. Jussbuss skriver også sporadisk til Stud.Jur. Nedenfor er et utvalg

av skrivegruppas artikler i 2020

09.06.20	Maria Mirijanyan	Juristen	«Skal overgangen til samfunnet være best mulig må tilgjengeligheten til Nav utvides»
September	Lise Stefanussen og Benedicte Røvik	Injurias papirutgave	«Norges praksis bidrar til å understøtte et autoritært regime»
September	Axel Hodnefjeld	Stud.Jur.	«Monopolrunden fra helvete»
Februar	Fanny Kolbjørnsen	Stud.jur.	«Arbeidstakere på bar bakke»
15.04.20	Ida Tengesdal	Advokatbladet	«Mener UDI driver etnisk diskriminering av unge utlendinger som søker om familieetablering i Norge»

6.2.5. Jussbuss på nett og i sosiale medier

Jussbuss' nettside er www.jussbuss.no. Her legges det ut oppdateringer på saksmottakstider, relevante brosjyrer og publikasjoner, og informasjon om vårt oppsøkende og rettspolitiske arbeid. Jussbuss er også å finne på www.gratisrettshjelp.no som er en fellesside for alle studentdrevne rettshjelpstiltak i Norge.

Jussbuss har profil på Facebook, Twitter og Instagram. Vi prøver å henvende oss først og fremst rettspolitisk over Twitter og i rekrutteringsøyemed på Instagram. Facebook bruker vi både som en rettspolitisk kanal, en kanal for informasjon til klientene våre, og som en rekrutteringsarena.

6.2.6. Muntlige og skriftlige høringsuttalelser

Jussbuss er fast høringsinstans og leverer høringsuttalelser innenfor våre kjerneområder. I 2020 leverte vi 34 skriftlige høringsvar og deltok på to muntlige høringer. Dette er 24 flere skriftlige svar enn året før. Nedenfor følger et utvalg:

- Høring om forslag til forskrift til integreringsloven
- Høring om forslag til endringer i statsborgerloven og statsborgerforskriften (endring i kravene til oppholdstid mm.)
- høring om forslag til nye midlertidige regler om straffegjennomføring for å avhjelpe konsekvenser av covid-19
- høring om endringer i strafferettslige reaksjoner mot ungdom
- Høring om forslag til midlertidig forskrift om unntak fra aktivitetskrav mv. etter sosialtjenesteloven som følge av covid-19-pandemien.

- Høring om forslag til forenklinger og justeringer i folketrygdlovens bestemmelser om sykepenger og stønad ved barns sykdom (pleiepenges).
- Høring om unntak fra kravet om selvforsørgelse for rett til permanent oppholdstillatelse for voksne i grunnskole- eller videregående opplæring mv.
- Høring om midlertidige innreiserestriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen

6.2.7. Menneskerettighetsarbeid

6.2.7.1. NGO-forum for menneskerettigheter

Jussbuss er tilknyttet NGO-forum for menneskerettigheter i regi av Den norske Helsingforskomité. Jussbuss deltar på møter i forumet, og på eksterne møter tilknyttet forumets arbeid. I tillegg deltar Jussbuss i aktuelle rapporteringsprosesser til FN-komiteer i Genève. Blant annet har Jussbuss bidratt med skriftlige innspill og tilstedeværelse under høring av Norge i forbindelse med Norges sjette rapport til FNs komité for sosiale og politiske rettigheter (høring i 2011), Norges sjuende rapport til FNs torturkomité (høring i 2012) samt Norges femte rapport til FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (2013). I 2014 var vi med på UPR (universal periodic review) til FNs menneskerettighetsråd. I 2017 var Jussbuss med i NGO-forums arbeidsgrupper for skyggerapportering på Norges syvende periodiske rapport til FNs komité for sosiale og politiske rettigheter (SP), Norges åttende periodiske rapport til FNs komité mot tortur (CAT) og Norges 23./24. periodiske rapport til FNs rasediskrimineringskomité (CERD). I 2018 satt Jussbuss i redaksjonkomiteen til NGO-forums skyggerapport til FNs rasediskrimineringskomité (CERD). Vi deltok i muntlig høring hos FN i Genève sammen med NGO-forums delegasjon under rapporteringen på Etterlevelsen av både FNs komité for sosiale og politiske rettigheter (SP) og Norges åttende periodiske rapport til FNs komité mot tortur (CAT).

I 2020 har vi i mindre grad vært involvert i arbeidet til NGO-forum.

6.2.7.2 Internasjonal avdeling

Jussbuss' Øst-Europaprojekt og vår internasjonale avdeling slo seg sammen i 2018. Internasjonal avdeling har som formål å bidra til opprettelse av rettshjelpstiltak i østeuropeiske land for å bedre rettssikkerhetssituasjonen. Gruppen håndterer også henvendelser fra andre land enn Øst-Europa.

Portugal

I 2020 inngikk Jussbuss sin internasjonale avdeling et samarbeid med den portugisiske rettshjelpsorganisasjonen ProBono Portugal. Prosjektet skal gjennomføres i 2021. Målet er å arrangere internships i Norge og Portugal, samt et webinar om rettshjelpstilgangen i de to landene.

6.2.8. Fangehåndboka

Fangehåndboka er en håndbok med rettsinformasjon til fanger i norske fengsler, utgitt av Jussbuss for første gang i 1987. Fangehåndboka brukes av fanger, ansatte i kriminalomsorgen, advokater og andre rettshjelpere, og gir en unik oversikt over fengselsretten. Nåværende utgave av Fangehåndboka ble utgitt i 2018.

Jussbuss prioriterte å bruke store midler på oversettelse av boka til engelsk i 2019. I 2020 ble oversatt utgave trykkes opp og distribuert til fengselene, slik at fengselsklienter også får tilgang på en engelsk versjon av boka.

Det er dyrt å oversette en så stor bok som Fangehåndboka, derfor har Fengselsgruppa laget en kortere versjon med de mest relevante problemstillingene for innsatte. Denne ble oversatt til flere språk i 2019, og distribuert til fengslene.

6.2.10. Andre felles arrangementer

Under følger en oversikt over andre arrangementer medarbeidere fra Jussbuss har deltatt i på tvers av gruppene.

KROM-konferansen

Alle gruppene deltok på KROM-konferansen i januar 2020.

Rettspolitisk forenings høstseminar

Seminarets ble avlyst grunnet Covid19-pandemien.

Besøk på Bastøy

Jussbuss fikk ikke besøkt Bastøy fengsel grunnet Covid19-pandemien.

Besøk på Trandum

Jussbuss fikk ikke besøkt Trandum grunnet Covid19-pandemien.

Kriminalomsorgens seminar på Sundvollen

Seminaret ble avlyst grunnet Covid19-pandemien.

Fellesseminar

Hver år arrangerer de studentdrevne rettshjelpstiltakene et fellesseminar i året der vi får faglig påfyll og utveksler erfaringer. Det går på rundgang mellom tiltakene å ha ansvar for arrangementen. I 2020 hadde Jussbuss ansvaret. Arrangementskomiteen besto jussbussmedarbeiderne av Mari Storholt, Olivia Lynch og Fanny Kolbjørnsen.

Seminaret ble arrangert delvis fysisk og delvis digitalt 5. og 6. november. Det overordnede temaet var rettsikkerhet i lys av NOU 2020:5 – Likheter for loven og arbeidet de ulike tiltakene gjør. Medarbeidere i JURK deltok fysisk på Vulkan Arena i Oslo. Jussformidlingen deltok fra Bergen og Jusshjelpa i Nord-Norge deltok fra Tromsø. Med gode tekniske løsninger fikk vi streamet innholdet fra Oslo til de andre byene.

Det er nyttig for medarbeideren å utveksle erfaringer og diskutere om driften vår kan bli mer effektiv eller sikker ved å få tips fra andre tiltak.

Markeringer

Jussbuss deltok i 8. mars-tog og digitalt 1. mai tog.

6.3. Rettspolitikk i gruppene

Store deler av det rettspolitiske arbeidet tar utgangspunkt i erfaringer fra saksbehandlingen i hver enkelt faggruppe. Medarbeiderne får kjennskap til strukturelle svakheter og uheldig praksis gjennom klientenes erfaringer. Nedenfor blir hovedtrekkene i gruppens rettspolitiske arbeid i 2020 presentert. I tillegg til prosjektene som gjengis forsøker gruppene hele tiden å kaste seg på dersom det skjer noe relevant i den generelle samfunnsdebatten.

6.3.1. Rettspolitiske prosjekter på Sosial-, arbeids- og trygderettsgruppa (SAG) i 2020

I 2020 ble følgende prosjekter prioritert på SAG:

Fri rettshjelp til lønnsinndrivelse

Dette er et fokus SAG har hatt i flere år. SAG mener at det må gis fri rettshjelp til inndrivelse av lønn, overtidsgodtgjørelse og feriepenger. I kampen mot useriøse arbeidsgivere vil et viktig skritt være å få advokatbistand til å forfølge kravene sine. Videre er lønn hovedgrunnen til at man er i arbeid, slik at ikke å motta lønn vil i mange tilfeller i realiteten oppleves som en oppsigelse.

Det overordnede målet er å få til en lovendring slik at lønnskrav omfattes av lov om fri rettshjelp. SAG har skrevet artikler om temaet og diskutert saken med politikere fra Senterpartiet, Venstre og SV.

Mange politikere er positive til forslaget, og flere partier har vedtatt formuleringer om dette i sine partiprogrammer. I dette prosjektet har SAG noe overraskende møtt motstand fra fagbevegelsen, fordi de frykter å miste et insentiv til å fagorganisere seg dersom lønnsinndrivelse skal dekkes av den offentlige rettshjelpsordningen. Dette gjør at også Arbeiderpartiet er skeptiske til forslaget. Derfor var det gledelig å lese LOs høringsvar til NOU 2020:5 – Likhet for loven, hvor de var positive til utvalgets forslag om støtte til rettshjelp i saker om lønnsinndrivelse.

Krav til NAV

SAG opplever at mange klienter ikke får tilstrekkelig veiledning fra det offentlige ved NAV. I tillegg opplever klienter å få muntlige avslag, eller dårlig begrunnede vedtak. En del klienter Jussbuss har kontakt med vet ikke hvilke rettigheter de har eller hvilke ytelser som kan være aktuelle for dem. Vi ser også at en del klienter lider under fordommene som finnes mot folk som mottar trygdeytelser.

SAG ville med dette prosjektet jobbe for å gjøre vedtakene til NAV bedre, med særlig fokus på begrunnelse, klarspråk, bruk av tolk, oversettelse og muntlige avslag. De ville opplyse om at dette er et problem som berører svært mange. Samtidig har det vært viktig for SAG å understreke i artikler og annen kommunikasjon at det ikke er den enkelte saksbehandler som er problemet, men systemet og ressursene NAV har til rådighet.

SAG var i forbindelse med dette prosjektet skrevet en rekke utspill i media. I tillegg har de vært i møte med blant annet NAV og Sivilombudsmannen.

SAG vil fortsette å fremheve systemsvikt som blir tydelig i saksbehandlingen. Mange spørsmål fra klienter og uklar oppfattning om egne rettigheter kan avhjelpes av mer velbegrunnede avslag og bedre veiledning om hvilke rettigheter klientene har fra NAVs side.

Arbeidstilsynet – ressurser og kompetanse

Jussbuss opplever at Arbeidstilsynet tidvis henviser til oss og andre rettshjelpsorganisasjoner for oppgaver vi trodde tillå dem. Vi har også vært usikre på hvilke problemstillinger vi kan henvise våre klienter til Arbeidstilsynet for å få hjelp med. SAG har derfor jobbet med å få klarhet Arbeidstilsynetns myndighet og kompetanse. Dette for å kunne lette vår egen saksbehandling, samtidig for at Arbeidstilsynet på sikt kan få bredere myndighet.

SAG avholdt møte med Arbeidstilsynet og skrevet utspill i media.

Annet

SAG har ellers jobbet mer generelt med arbeidstakers rettigheter. SAG har gjennomført en rettighetskampanje for arbeidstakere i sosiale medier. I tillegg startet SAG på et prosjekt om studenters rett til dagpenger. Dette arbeidet har de fortsatt i 2021.

6.3.2. Rettspolitiske prosjekter på Fengselsrettsgruppa (FEG) i 2020

I 2020 ble følgende prosjekter prioritert av FEG:

Isolasjon

FEG mener isolasjon er en primitiv form for sanksjon og brukes i unødvendig stor grad i Norge. Å få vedtak om isolasjon er svært inngripende, og i tillegg er det mange innsatte som sitter «de facto» isolert. Norge har gjentatte ganger fått kritikk for sin isolasjonspraksis både av Sivilombudsmannen og internasjonalt, det er derfor på høy tid med en endring av praksis. FEG ville fokusere på de facto isolasjon, da vi har erfart at dette er et omfattende og underkommunisert problem i norsk kriminalomsorg. Ettersom isolasjon kan medføre store psykiske og fysiske helseskader for den enkelte, og de facto isolasjon ikke loggføres har vi ment at det har vært hensiktsmessig å ha et særskilt fokus på akkurat dette temaet

FEG hadde som mål å sikre fri rettshjelp i isolasjonssaker, og å få ned bruken av isolasjon som ikke er fattet på grunnlag av vedtak (de facto isolasjon).

FEG har hatt møte med flere politiske partier om temaet. I tillegg har de deltatt på møter med Advokatforeningens isolasjonsgruppe og andre fagpersoner fra UiO og Sivilombudsmannen. I tillegg har de skrevet en rekke medieutspill om temaet.

Innhold i soningen

I regjeringsplattformen av 2019 heter det at regjeringen «vil arbeide for større vekt på innholdet i soningen». Samtidig skjer det store budsjett i kriminalomsorgen, som ledd i ABE-reformen. FEG ser ikke hvordan det lar seg forene å kutte i budsjettene samtidig som man lover bedre innhold i soningen. Vi ser dessuten ikke at det foreslås konkrete eksempler på hva som ligger i «innhold», og frykter at dette bare er tomme ord med lite rot i virkeligheten.

For å muliggjøre en rehabilitering mener FEG det er nødvendig med en god kvalitet på innholdet i soningen. Vår erfaring basert på møter med klienter tilsier at innholdet i soningen ofte er for dårlig og at budsjettkuttene går på bekostning av hva fengslene kan tilby. FEG hadde særlig fokus på programvirksomhet, arbeidsdrift og aktivitetstilbud, kontaktbetjentordningen og psykisk helse.

FEG har vært i møte med flere politiske partier om temaet.

Soning under Covid19-pandemien

Covid-19-pandemien har påvirket soningsforholdene i norske fengsler. Smittevern hensyn har medført at det har blitt innført en rekke tiltak som har påvirket de innsattes hverdag. Jussbuss ønsker å rette oppmerksomheten mot problemer som har oppstått i kjølevannet av pandemien.

Målet for prosjektet har vært å rette oppmerksomhet på hvordan pandemien rammet og forsetter å prege innsatts soningstilbud. I tillegg har FEG arbeidet for at tiden under tvungent straffavbrudd på grunn av korona må regnes som hjemmesoning og for at kriminalomsorgen skal fortsette å tilby innsatte videobesøk etter pandemien.

FEG har vært i møte med KDI og Sivilombudsmannen om temaet. I tillegg har de vært på trykk i flere aviser om temaet.

Revisjon av straffegjennomføringsloven

Proposisjon 143 L inneholder store endringsforslag til strgf. § 38 (isolasjon). Dommen i Gulating lagmannsrett av 10. juli 2020 (LG-2019-161767) har tvungent Kriminalomsorgen til å endre sin praksis mht. kroppsvisitasjon. Dette er tendenser som har bidratt til at FEG bestemt seg for å se på hvilke bestemmelser i straffegjennomføringsloven som bør endres.

Det overordnede målet er å endre en straffegjennomføringsloven til gunst for våre klienter. Konkret er målene å forhindre innføring av hjemmel for bruk av spyttbeskytter, forhindre senker terskel for bruk av tvangsmidler og innhente eksperters syn på straffegjennomføringsloven og hva som bør endres

I 2020 hadde FEG møte med blant annet Wayback og FFP. Dette er et relativt ferskt prosjekt som vil bli videreført i 2021.

6.3.3. Rettspolitiske prosjekter på Utlendingsrettsgruppa (INNVA) i 2020

I 2020 ble følgende prosjekter prioritert på INNVA:

Søknadsgebyret i noen saker om familieinnvandring

Ved søknad om familieinnvandring for ektefeller og samboere, samt når foreldre ønsker å besøke voksne barn i en lengre periode, må man betale et søknadsgebyr på kr 10 500. I statsbudsjettet for 2020 ble gebyret nedjustert med 25 prosent for flyktninger. Nedjusteringen ble gjennomført i mars. INNVA har sett at gebyrets størrelse har ført til at mange må ta opp forbrukslån med dårlige betingelser, eller låne penger fra venner og bekjente, for å kunne få noe de i utgangspunktet har et rettskrav på.

INNVA stiller seg svært kritisk til at et slikt formkrav kan stenge for materielle rettigheter, og mener flyktninger bør unntas fra å måtte betale søknadsgebyret ved søknad om familieinnvandring. Det overordnede målet er å senke søknadsgebyret for alle som søker om familieinnvandring, og å fjerne det helt for flyktninger som søker om familiegjengenforening.

INNVA har møtt flere ulike politiske partier om temaet. I tillegg har vi vært tydelige i samfunnsdebatten i media etter UNHCRs kritikk av søknadsgebyret.

Dette er et prosjekt INNVA har fått delvis gjennomslag i. Likevel er det skuffende at gebyret ikke ble satt enda mer ned, og at nedsettelsen ikke gjelder for alle.

Vilkårene for statsborgerskap

Prosjektet går ut på å styrke statsborgerskap som en rettighet, uavhengig av integreringstiltak og opplæring.

Prosjektet er viktig fordi statsborgerskap er en fundamental rettighet, som gir vern mot for eksempel utvisning, gir økt tilhørighet og mulighet til å delta i demokratiet. Statsborgerskap er ikke en belønning eller gevinst, men en rett enhver har krav på.

Det overordnede målet er å gjøre retten til statsborgerskap tilgjengelig for alle, uavhengig av personlige forhold som blant annet språknivå, samfunnskunnskap og underhold. Konkret har har mye av fokuset vært rettet mot å motvirke heving av språkkrav for statsborgerskap.

INNVA har vært i møter med politikere fra Høyre, SV, Senterpartiet og Venstre om temaet. I tillegg har de skrevet flere utspill i media.

Nektelse av familieinnvandring på uriktig grunnlag

Norsk lov gir et rettskrav på familieinnvandring hvis utlendingslovens vilkår er oppfylt. Siden 2010 har Utlendingsdirektoratet (UDI) i 891 saker nektet ektefeller familieinnvandring til Norge, etter utlendingsloven § 40 fjerde ledd⁹. Bestemmelsen åpner for å nekte søkeren familieinnvandring hvis ekteskapet har som formål å danne grunnlag for oppholdstillatelse. Vi har gjennom vår saksbehandling erfart at utlendingsmyndighetenes ikke anvender bestemmelsen i tråd med lovgivers vilje, men i stedet har en langt strengere praksis.

Prosjektets mål er tredelt. INNVA mener for det første at utlendingsloven § 40 fjerde ledd må praktiseres i tråd med forarbeidene. Dersom et reelt samliv mellom to personer skal settes til side, må det være basert på fakta i den konkrete saken som er til behandling, og ikke på generelle betraktninger. Vi mener at hovedregelen må være at familieinnvandring skal innvilges, slik det følger av forarbeidene, og utlendingsmyndighetene må gis klar instruks om å legge om sin praksis.

For det andre mener INNVA at det må skje en granskning av alle vedtak fattet på bakgrunn av § 40 fjerde ledd. Regelen har blitt anvendt siden 2008, og det foreligger en reell fare for at bestemmelsen har blitt praktisert feil i nærmere 12 år. Vi mener de store konsekvensene et

⁹ Oterholm, G. Gjernes, K. og Sæter, K. (2020) Nemndleder i UNE anbefalte granskning av proformasaker. *Dagens Næringsliv*. <https://www.dn.no/politikk/utlendingsnemnda/sivilombudsmannen/jan-fridthjof-bernt/nemndleder-i-une-anbefalte-granskning-av-proformasaker/2-1-831277?l>

avslag på familieinnvandring har for de det gjelder, begrunner en granskning av alle type vedtak fattet etter denne bestemmelsen.

Til slutt mener INNVA at det ikke kan utvises alene med den begrunnelse at det er fattet avslag på familieinnvandring etter § 40 fjerde ledd.

I arbeidet med prosjektet har INNVA møtt politikere fra Høyre, Krf, Arbeiderpartiet, Venstre, SV og Rødt, samt flere ungdomspartier.

Eritrea og identitet

I 2019 var Eritrea, etter Syria, det landet flest mennesker i verden flyktet fra.

Det er et kjent problem at mennesker på flukt ofte ikke har pass eller andre identitetsdokumenter når de kommer til Norge. Konsekvensen av dette kan være at de får en såkalt begrenset oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. Dette vil ha en rekke konsekvenser, og kan blant annet innebære at oppholdstillatelsen ikke vil danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, at man ikke har rett til å gå på norskkurs gjennom introduksjonsordningen eller at man ikke vil bli bosatt i en kommune. En begrenset oppholdstillatelse på humanitært grunnlag vil med andre ord ikke bidra til god integrering.

Jussbuss erfarer at utlendingsmyndighetene indirekte har oppfordret eritreere til å ta kontakt med hjemlandets myndigheter for å skaffe identitetsdokumenter. Det er en rekke problemer med dette. For det første utløser kontakt med hjemlandets myndigheter plikter for eritreerne. Utvandrede eritreere må betale 2 % av årlig inntekt siden året de forlot Eritrea (eller siden sist gang de betalte skatten), samt signere et angrebrev hvor de erkjenner at de har brutt eritreisk lov ved å unndra seg obligatorisk nasjonaltjeneste. Ved å signere dette brevet aksepterer de eventuelle sanksjoner for unndragelsen. Disse konsekvensene er i seg selv problematiske. Ved å oppfordre eritreere til å ta kontakt med hjemlandets myndigheter understøtter Norge indirekte et totalitært regime.

INNVA mener norske myndigheter må ta aktivt avstand fra den Eritreiske praksisen om innkreving av skatt og såkalte angrebrev. Videre mener INNVA at søkere fra Eritrea ikke må oppfordres til å kontakte hjemlandet for å få klarlagt identitet. Utlendingsmyndighetene uttaler selv at identitetsdokumenter fra Eritrea har liten bevisverdi i vurderingen av søkerens identitet fordi dokumentene har lav notoritet. Dette innebærer at forpliktelsene man påtar seg ved å ta kontakt med Eritreiske myndigheter kan ha vært forgjeves.

I arbeidet med prosjektet har INNVA møtt politikere fra Høyre, Krf, Arbeiderpartiet, Venstre, SV og Rødt, samt flere ungdomspartier. I tillegg har de skrevet utspill i media.

Annet

I tillegg har INNVA deltatt aktivt i debatten på innvandringsfeltet. Dette er et rettsområde med steile fronter, og det er viktig for Jussbuss å være et talerør for våre klienter.

6.3.4. Rettspolitiske prosjekter på Husleie- og gjeldsrettsgruppa (HOG) i 2020

I 2020 har HOG særlig fokusert på følgende prosjekter:

Regulering av kredittavtaler

Prosjektet er en videreføring av forhenværende HOG-generasjoners innbitte kamp mot manglende forbrukervern i reguleringen av kredittavtaler mellom forbruker og finansforetak.

HOG mener i alminnelighet at den kontraktsrettslige reguleringer av kredittavtaler mellom finansforetak og forbrukere er mangelfull. Den sanksjonsløse frarådningsplikten bør bli en reell avslagsplikt. Finansforetakene må bli pålagt bevisbyrden. Tjenesteytneres plikter må gå klart frem av loven, og det bør statueres objektivt ansvar for brudd på disse pliktene. Dette innebærer i stor grad at utkastet til ny finansavtalelov må bli vedtatt slik som det står. Markedsføringen må dessuten reguleres langt strengere, og brudd på denne bør få konsekvenser for avtaler inngått som følge av ulovlig markedsføring.

HOG mener også forbrukere har for stor risiko for ID-tyveri ved bruk av BANK-ID. Vi opplever ofte at klienter blir svindlet av familie og venner. Noen ganger har klienten frivillig gitt fra seg både signatur og bankbrikke i god tro. Både i slike tilfeller og i tilfeller av hvor selvstendig næringsdrivende blir svindlet, har vi endt opp i avtl. §§ 36, 33 og andre ugyldighetsvurderinger som aldri gir helt sikre konklusjoner. Det ender med at klienten må ta saken til Forliksrådet og der kan jo alt skje ettersom det juridiske aspektet av avtaleinngåelsen normalt ikke vektlegges.

Dette må sees i sammenheng med at det det nå er gitt konsesjon til to ulike selskaper som skal opprette gjeldsregistre, et tidligere langsiktig prosjekt for HOG. Dette gjør at bankene ikke lenger har noen unnskyldning for å ta så lite risiko som de gjør i dag.

HOG har som mål å sikre en forsvarlig regulering av kredittavtaler slik at færre mennesker ender opp med en gjeldsbyrde de ikke kan håndtere. I praksis betyr dette at den nye finansavtaleloven må bli en realitet.

I slutten av november kom det en innstilling fra Stortinget. Dette betyr at arbeidet med ny finansavtalelov nærmer seg en slutt, og mulighetene våre for å påvirke beslutningstakerne blir stadig mindre

HOG har i forbindelse med prosjektet hatt møte med flere politiske partier om problemstillingen. I tillegg har HOG skrevet og bidratt til flere nyhetssaker om temaet.

Inkasso

Dagens inkassolov har en fanebestemmelse i § 8 som pålegger inkassoforetakene å drive inkassovirksomhet i tråd med «god inkassoskikk». Dette er en såkalt «rettslig standard» som domstolene kan prøve, og gjentatt overtredelse vil kunne medføre straff for inkassator. I inkassoloven § 8 annet ledd presiseres at det er i strid med god inkassoskikk å bruke inkassometoder som utsetter noen for «urimelig påtrykk, skade eller ulempe». De rettslige grensene for hva som er god og dårlig inkassoskikk er ut fra slike vage uttrykk vanskelig å

trekke. Det er vanskelig å kunne si definitivt hva som vil utgjøre et urimelig påtrykk eller hvor stor en ulempe det må være for at inkassoselskapet har handlet i strid med god inkassoskikk

Bestemmelsen blir av den grunn vanskelig å forholde seg til i praksis. Slik rettstilstanden er i dag på dette punkt fremstår bestemmelsen som tilnærmet innholdsløs, hvilket forvansker skyldners mulighet til å utlede sin rettslige stilling og verne seg mot overtredelser fra inkassoforetakene.

Jussbuss opplever inkassosalærer og -gebyrer etter dagens inkassolovgivning som svært høye. Jussbuss opplever at kombinasjonen av dagens satser og den automatiserte inndrivelsesprosessen muliggjør en lukrativ inndrivelse av småkrav, som tidligere ikke var regningssvarende å inndrive.

HOG ønsker derfor å endre dagsgjeldende inkassolovgivning slik at skyldneres behov ivaretas på en hensiktsmessig måte og at inkassoselskapenes utnyttelse av inkassoinstitutttet opphører.

HOG har blant annet møtt politikere og andre relevante aktører. I tillegg har de svart på høring om ny inkassolov, samt arrangert debatt om temaet.

7. Oppsøkende arbeid

Siden oppstarten har Jussbuss i utstrakt grad drevet oppsøkende virksomhet. Blant annet har vi gjennom en årrekke hatt faste, ukentlige saksmottak i fengsler, i tillegg til saksmottak og informasjonsmøter på voksenopplæringa for nyankomne innvandrere og flyktninger, samt et tilbud til studenter i Oslo. Etter vår oppfatning er oppsøkende virksomhet den mest effektive måten å møte vanskeligstilte klienter med et udekket rettshjelpsbehov. Dette underbygges av forskningen vår hvor det er tydelig at terkselen for å søke retthjelp kan være høy¹⁰.

7.1 Covid19-pandemien

Av alle Jussbuss sine aktiviteter som har lidd under Covid19-pandemien er nok det oppsøkende arbeidet som har lidd mest. Spesielt besøkene til voksenopplæringsgruppa og gategruppa har vært vanskelig. Disse innebærer som regel å holde foredrag om ulike rettsområder før vi har saksmottak. Foredrag for store forsamlinger har vært tilnærmet umulig siden mars 2020. Derfor har dessverre flere av de planlagte besøkene utgått.

I tillegg måtte vi avlyse de to planlagte oppsøkende ukene grunnet smittesituasjonen. Se mer om dette under punkt 7.6. Frafallet av oppsøkende virksomhet har hatt stor innvirkning på hvor mange henvendelser Jussbuss har mottatt i 2020, sammenlignet med de siste årene. Fra 2019 var det en nedgang på ca. 1300 saker.

7.2 Fengselsgruppa

Denne gruppa har fanger som målgruppe. Jussbuss besøker fengsler på Østlandet hver mandag. De mest besøkte fengslene er Ringerike, Ila, Oslo, Kongsvinger, Halden og Ullersmo.

Under Jussbuss' oppsøkende uker har medarbeiderne vanligvis lagt ut på ukeslange reiser utover vårt normale dekningsområde. Dette er tidskrevende reiser, men vi møter et stort udekket rettshjelpsbehov, som tilsier at vår tilstedeværelse i disse fengslene er viktig for fangenes rettsikkerhet. I tillegg til de overnevnte har vi i løpet av året blant annet besøkt:

- Hamar fengsel og Ilseng fengsel
- Kroksrud fengsel
- Eidsberg fengsel
- Trøgstad fengsel
- Sem fengsel
- Skien fengsel
- Trondheim fengsel

7.3 Voksenopplæringsgruppa

Denne gruppa er rettet mot innvandrerbefolkninga. Gruppa tilbyr foredrag og saksmottak bl.a. på voksenopplæringssentre og asylmottak i østlandsområdet. På besøkene har gruppa holdt foredrag, saksmottak og lagt igjen relevante brosjyrer. Vi tar inn saker på besøket, men opplever også at klienter tar kontakt i etterkant.

¹⁰ Jussbuss sin stensilserie nr. 85: Rettshjelp 2001

På grunn av Covid19-pandemien har noen av besøkende blitt gjennomført digitalt over Zoom eller Teams. I 2020 har vi blant annet vært på:

- Hamar læringssenter
- Nordre Follo voksenopplæring
- Follo kvalifiseringssenter
- Rosenhof voksenopplæring
- Asker voksenopplæring
- Ås læringssenter

Foredragene har vært godt besøkt, med mellom 30 og 80 publikummere til stede hver gang. Vi anslår at vi har nådd ut til mellom 200 og 400 personer med rettsinformasjon i dette arbeidet. Dette er et lavere anslag enn hva det ville vært hvis vi kunne gjennomført besøkene som planlagt. Disse besøkene er heller ikke ideelle å gjennomføre digitalt da det er vanskelig å interagere med tilhørerne over Zoom ol. Bruk av tolker gjør også foredragene og samtalene oppstykkede, noe som gjør at viktig informasjon kan gå tapt eller misforstås.

7.4 Studentgruppa

Denne gruppa driver oppsøkende virksomhet rettet mot studenter. Her har vi hatt jevnlige besøk ved ulike utdanningsinstitusjoner. Samarbeidsavtalen med Studentsamskipnaden i Oslo (SiO) ble inngått i 1990, og vi besøker Karrieresenteret på Blindern.

Vi har vanligvis stått på stand på Blindern flere ganger i løpet av året, og på UIO og Oslo Mets foreningsdager. I tillegg har vi fått lov til å informere om Jussbuss og hva vi kan hjelpe studentene med i forbindelse med forelesninger i ExPhil. I 2020 fokuserte vi videre på sosiale medier for å nå ut til studentene. Vi anser dette som den beste måten å nå ut til studentmassen på. Spesielt under et år hvor det har vært vanskelig å møte studenter fysisk.

Som det fremgår av statistikken vår har studentene gjerne dårlig økonomi, og det er derfor viktig for oss å nå denne gruppa. Vi satser på fortsatt tilstedeværelse i 2021.

7.5 Gategruppa

Gateruppa er retta mot Oslos fattige. Gruppa har hatt saksomtak bl.a. på «Møtestedet», en kafé for fattige tilreisende og rusavhengige, Migrasjonssenteret, P22 og på Slumstasjonen. I tillegg holdes foredrag, og det gis generell informasjon om hva Jussbuss kan bistå med. De ulike kafeene har også liggende brosjyrer med rettsinformasjon fra Jussbuss. Gategruppa har vært på oppsøkende turer 9 ganger i 2020.

7.6 Oppsøkende uker og annet oppsøkende arbeid

Vanligvis gjennomfører Jussbuss to oppsøkende uker i året. Disse ukene holder vi det *avventende* rettshjelpstilbudet på kontoret stengt, og fokuserer kun på *oppsøkende* virksomhet.

Grunnet Covid19-pandemien har vi måttet avlyst begge de oppsøkende ukene. Vi opplever at rettshjelpstilbudet er enda dårligere utenfor de store byene. Derfor er oppsøkende

virksomhet i mer griskgrendte strøk viktig for å avdekke rettshjelpsbehovet i samfunnet. Det er derfor synd at vi ikke har kunnet gjennomføre de oppsøgende ukene i 2020.

7.7 Erfaringer fra oppsøkende arbeid

Erfaringene fra Voksenopplæringsgruppa, Studentgruppa og Gategruppa er at forholdene ikke alltid ligger til rette for å registrere henvendelsene som vi mottar. Mange vi treffer på oppsøkende tur er i farta, møtet med oss er ofte tilfeldig, og de har ikke tid til annet enn kort rettsinformasjon på stedet. Hvis henvendelsen er komplisert eller forholdene ikke ligger tilrette for klientens diksresjon pleier vi å informere klienten om våre ordinære saksmottakstider og tilby at vi ringer opp igjen når vi er tilbake på kontoret. På grunn av dette er det vanskelig å si noe generelt om hvor mange henvendelser vi mottar fra det oppsøkende arbeidet. I tillegg vil en del nok ikke ha et juridisk problem på det tidspunktet de hører fra oss, men gjennom det oppsøkende arbeidet få kunnskap om tilbudet og dermed få kunnskap om at vi finnes og om hva vi kan hjelpe med.

8. Forskning og utredning

8.1. Generelt

Å bidra til økt forsknings- og utredningsarbeid er en viktig målsetting for Jussbuss. Rettsområdene vi arbeider med vies i mindre grad særlig oppmerksomhet fra de mer etablerte juridiske miljøene.

Studentavhandlingene utgjør den viktigste delen av forskningsarbeidet til medarbeiderne på Jussbuss. I tillegg har vi gjennomført en rekke rettshjelpsundersøkelser gjennom årenes løp. Sist i 2018 gjennomførte Jussbuss datainnsamling til en ny rettshjelpsundersøkelse, rettet mot innsatte i Ullersmo fengsel. Undersøkelsen «Rettshjelp til fanger» ble publisert i 2019.

8.2 Masteroppgaver

I 2020 har Jussbuss publisert en masteroppgave i vår stensilserie. Masteroppgaven er skrevet av en tidligere medarbeider på Jussbuss som fikk engasjement for sitt tema da hun jobba på Jussbuss.

Ta kontakt med Jussbuss for å få tilsendt oppgavene, eller finn dem under «Publikasjoner» på www.jussbuss.no.

8.3 Brukerundersøkelse

Vi har ikke gjennomført brukerundersøkelse i 2020. I 2017 gjennomførte Jussbuss en småskala brukerundersøkelse til internt bruk. Utvalget av klienter som svarte var for lite til at dette kan brukes eksternt, men svarene klientene ga gir likevel et inntrykk av hvordan Jussbuss og hjelpen vi gir oppleves av klientene.

Våre forbedringspunkter var tilgjengelighet og informasjon om åpningstider. Dette har vi satt i gang tiltak på, blant annet ved å trykke opp nye visittkort som ligger tilgjengelig i alle rom,

samt forbedret rutiner for å sikre at alle klienter får informasjon om telefonnummer og åpningstider når de er i kontakt med oss.

De som blir henvist videre fordi vi av ulike grunner ikke kan hjelpe til i saken er de som oftest svarer at de ikke fikk den hjelpen de håpet på fra Jussbuss. Dette er naturlig, men viser et alvorlig rettssikkerhetsproblem. Noen oppgir at de heller ikke fikk hjelp der de ble henvist. Dette viser at til tross for at Jussbuss og andre gratis rettshjelpstiltak etter beste evne forsøker å dekke hullene i den offentlige rettshjelpsordningen, er det fortsatt noen som ikke får hjelp.

De aller fleste klientene oppgir at de fikk den hjelpen de håpet på av Jussbuss. Samtlige oppgir at de opplevde å bli møtt med forståelse av medarbeideren som behandlet saken.

9. Utdanning

9.1. Innledning

Frem til 2016 ansatte Jussbuss 10 nye medarbeidere hvert semester. Siden 2016 har vi kunnet ansatt 12 nye medarbeidere hvert semester, med unntak av ett semester hvor vi ansatte 13. Vi har ansatt 11 nye medarbeidere på våren og 12 nye medarbeidere på høsten 2020.

Nye medarbeidere går gjennom en felles opplæringsuke hvor de får opplæring i generell saksbehandlingsteori, klientbehandling og rutiner på Jussbuss. Deretter fordeler de seg på faggruppene, og i de påfølgende ukene begynner de med saksbehandling, samtidig som de får opplæring innen den enkelte gruppes spesialområde.

Nedenfor følger en oversikt over hvordan opplæringa på Jussbuss er organisert.

9.2. Begynneropplæring

Nye medarbeidere starter med et intensivt kurs på en uke. Her gis det for det første en presentasjon av Jussbuss' virksomhet og de praktiske sidene ved arbeidet, samt en innføring i lov om fri rettshjelp og om Jussbuss i et juridisk og samfunnsvitenskapelig perspektiv.

For det andre gis det en innføring i saksbehandling, klientbehandling, juridiske problemløsningsteknikker og hjelp til selvhjelp. Klientbehandlinga må vies stor oppmerksomhet. Dette er en spesielt viktig side ved juridisk arbeid på Jussbuss, fordi mange av våre klienter kommer fra andre kulturer og sosiale lag enn gjennomsnittsstudenten. Det er derfor viktig å problematisere forutsetningene for kommunikasjon på tvers av kulturelle og sosiale grenser.

9.3. Fadderordning

Nye medarbeidere får tildelt faddere, som har et særlig ansvar for å veilede og hjelpe de nye medarbeiderne med å finne seg til rette. I de første månedene er det svært viktig at ordninga fungerer etter sin hensikt. Dette stiller krav til begge parter. De nye må våge å ta initiativ, og fadderne må ta seg tid til å være imøtekommende.

9.4. Gruppene

I gruppene blir de nyansatte tildelt sine første saker og veiledes i hvordan de skal sette i gang arbeidet. Gruppemøtene fungerer som hjelp og kontroll for å sikre at arbeidet holder et høyt faglig nivå. Alle sakene skal gjennomgå og diskuteres. Dette betyr at gruppa har et kollektivt ansvar for saksbehandlingen, men med enkeltmedarbeidere som klientenes faste kontakt. I gruppemøtene diskuteres og løses en rekke juridiske spørsmål, og møtene har på den måten en viktig opplæringsfunksjon, i tillegg til at det bestemmes hvordan sakene skal løses.

Opplæring i gruppene har som målsetting å forbedre det juridiske nivået hos medarbeiderne. Erfarne medarbeidere, tidligere medarbeidere, advokater, forvaltningsansatte m.v. deltar i denne opplæringa. Ved siden av å få nødvendig innføring i arbeidsrett, gjeldsrett, fengselsrett, utlendingsrett osv., er det viktig at medarbeiderne gjennom opplæringa også får møte motparter eller samarbeidspartnere. Det er for eksempel viktig at de som arbeider med innvandringsspørsmål ikke bare blir kjent med regelverket, men også med representanter for de myndigheter som representerer motparter og hvordan disse forvaltningsorganene fungerer.

9.5. Andresemesters opplæring

I slutten av det første semesteret er det satt av en dag til internseminar. Målsettinga er for det første å gå kritisk gjennom opplæring, saksbehandling, rettspolitikk og virksomheten i gruppene for eventuelt å komme fram til forslag til forbedringer av drifta. Videre er seminaret med på å øke bevisstheten rundt rollen som fadder.

Seminaret munner tradisjonelt ut i en rekke forslag til forbedringer av virksomheten, og mye av dette blir fulgt opp i månedene etter seminaret, etter diskusjoner i styret, i gruppene og på plenumsmøter. Seminaret er således et viktig grunnlag for at Jussbuss ikke skal stagnere.

9.6. Tredjesemesters opplæring

I slutten av det andre semesteret er det satt av en dag til internseminar. Målsettinga er for det første å gå kritisk gjennom fadderrollen man har hatt i sitt andre semester, saksbehandling, rettspolitikk og virksomheten i gruppene for eventuelt å komme fram til forslag til forbedringer av driften. Videre er det et mål at rollen som nedtrapper diskuteres, slik at overgangen fra fadder til nedtrapper går lettere.

I likhet med fadderseminaret, munner også dette seminaret tradisjonelt ut i en rekke forslag til forbedringer av virksomheten, og er også viktig for at Jussbuss skal videreutvikle seg.

9.7. Veiledning

Det er sjelden at det er nødvendig med veiledning fra faglig leders side i det daglige arbeidet med enkeltsaker. Medarbeiderne utnytter selv sitt kontaktnett av spesialister som kan veilede i tvilsomme spørsmål. Dette kan være ansatte og forelesere ved Det juridiske fakultet i Oslo, advokater, forvaltningsansatte og andre. I tillegg gir daglig leder veiledning i en rekke organisatoriske forhold, og også faglige og rettspolitiske spørsmål der vedkommende har kompetanse.

I spesielle tilfeller blir også faglig leder trukket inn i veiledning i forbindelse med enkeltsaker. Dette gjelder sjelden de rent juridiske problemstillingene, men oftere i tilknytning til for eksempel etiske eller prinsipielle problemstillinger, eller noen ganger i prosessuelle spørsmål.

En annen viktig del av faglig leders arbeid er å rådgi daglig leder i tvilsspørsmål som måtte oppstå, enten det handler om rettspolitikk, drift, personalansvar eller gruppenes saksbehandling.

I tillegg bidrar faglig leders veiledning til at det blir skrevet avhandlinger innenfor Jussbuss' rettsområder. Faglig leder bidrar i de innledende fasene med utarbeidelse av problemstillinger, valg av metoder osv., og bistår med hjelp til å søke finansiering, kontorplass og annen teknisk bistand. I tillegg er det naturlig at faglig leder bidrar til å skaffe en faglig veileder som er nærmere til å veilede i de spesifikke faglige problemene som avhandlinger over et bredt spekter reiser. Han søker likevel å holde kontakten med arbeidet underveis og bidrar til å støtte opp om arbeidet i tillegg til den oppnevnte veileder.

9.8. Fellesseminaret

Fellesseminaret er et faglig arrangement som arrangeres av og for studentrettshjelpstiltakene i Norge; Jussbuss, JURK, Jusshjelpa i Nord-Norge, Jussformidlingen i Bergen og Jusshjelpa i Midt-Norge. Formålet med seminaret er undervisning, erfaringsutveksling og å knytte kontakt mellom tiltakene. Tiltakene ruller på ansvaret for å arrangere seminaret. I 2020 hadde Jussbuss ansvaret. Arrangementskomiteen besto jussbussmedarbeiderne av Mari Storholt, Olivia Lynch og Fanny Kolbjørnsen.

Seminaret ble arrangert delvis fysisk og delvis digitalt 5. og 6. november. Det overordnede temaet var rettsikkerhet i lys av NOU 2020:5 – Likhhet for loven og arbeidet de ulike tiltakene gjør. Medarbeidere i JURK deltok fysisk på Vulkan Arena i Oslo. Jussformidlingen deltok fra Bergen og Jusshjelpa i Nord-Norge deltok fra Tromsø. Med gode tekniske løsninger fikk vi streamet innholdet fra Oslo til de andre byene.

Det er nyttig for medarbeideren å utveksle erfaringer og diskutere om driften vår kan bli mer effektiv eller sikker ved å få tips fra andre tiltak.

9.9. Annen opplæring

Til slutt nevnes de mer uformelle elementer i opplæringa. Ofte inviteres utenforstående foredragsholdere til å snakke om et dagsaktuelt tema eller som foredragsholderen har spesiell kunnskap om eller interesse for. Det er også blitt en tradisjon med såkalt fredagspils, se punkt 6.1.2. I den forbindelse arrangeres det et faglig program/innlegg i tilknytning til en sosial samling i våre lokaler.

I 2020 har vi også besøkt Likestillings- og diskrimineringsombudet og Namsfogden. Det er nyttig for medarbeideren å få innspill også fra andre aktører enn vår interne opplæring og UIO.

Det arrangeres også møter og seminarer der temaer som angår hele eller deler av Jussbuss blir tatt opp, se punkt 6.1.1. og 6.1.3.

10. Økonomi og drift

10.1. Budsjett og regnskap 2020

		År	Values
		2020	
Art overført-innt-kost	Artsgruppe	Summer av Budsjett	Summer av Regnskap
Overført fra i fjor	34 Tilskudd og overføringer	-2 190 368	-2 190 368
Overført fra i fjor Totalt		-2 190 368	-2 190 368
Inntekter	30 Salgsinntekter, avgiftspliktige		-41 899
	34 Tilskudd og overføringer	-6 850 000	-7 055 738
	36 Leieinntekt og annen driftsinntekt		-112 335
Inntekter Totalt		-6 850 000	-7 209 972
Personalkostnader	50 Lønn fast tilsatte		74 367
	51 Lønn midlertidig ansatte	4 558 579	4 736 038
	52 Fordel i arbeidsforhold		0
	54 Arbeidsgiveravgift og pensjonskostnad	1 011 633	1 318 825
	58 Offentlige refusjoner vedrørende arbeidskraft		-1 920
	59 Annen personalkostnad	89 400	18 444
Personalkostnader Totalt		5 659 612	6 145 754
Driftskostnader	53 Annen opgavepliktig godtgjørelse	100 000	
	61 Frakt og transport vedrørende salg	4 000	1 599
	64 Leie maskiner, inventar og lignende		81
	65 Verktøy, inventar og driftsmaterialer som ikke sl	5 000	49 210
	66 Reparasjon og vedlikehold	21 500	27 147
	67 Kjøp av konsulenttenester og andre fremmede t	80 000	173 773
	68 Kontorrekvisita, bøker, møter og kurs	395 500	426 268
	69 Telefon, porto og lignende	4 000	5 655
	70 Kostnad transportmidler	54 000	62 414
	71 Kostnad og godtgjørelse for reise, diett, bil o.l.	264 588	118 834
	73 Salg, reklame og representasjon	13 500	
	74 Kontingent og gave	20 000	5 674
	75 Forsikringspremie, garanti- og servicekostnad	14 000	30 881
	77 Annen kostnad	30 000	4 201
Driftskostnader Totalt		1 006 088	905 737
Investeringer	34 Tilskudd og overføringer	5 000	0
	39 Inntekt fra bevilgninger		95 789
	60 Av- og nedskrivning		80 100
Investeringer Totalt		5 000	175 889
Totalsum		-2 369 668	-2 172 959

10.2. Kommentarer til regnskapet

Regnskapet føres av Universitetet i Oslo. Det juridiske fakultets økonomiseksjon bistår Jussbuss med dette og leverer rapporter til bruk i vår økonomistyring. UiOs regnskapssystem har også et budsjettverktøy der hovedtall for Jussbuss legges inn. Tabellen ovenfor er en sammenfattning av vårt totale regnskap, og kan ha noen unøyaktigheter. For innsikt i vårt fullstendige regnskap, ta kontakt på leder@jussbuss.no.

Behovet for et detaljert budsjett hos Jussbuss medfører at vi benytter lokale budsjettoversikter. Det er en del avvik mellom regnskap og budsjett ovenfor som skyldes at vi ikke har funnet det hensiktsmessig å registrere et helt presist budsjett i UiO's system.

Det bemerkes også at vi i løpet av 2020 gjorde revideringer i budsjettet. Vi har brukt store ressurser både på oppgradering av dataparken og bruk av tolk. Til tross for dette har vi fortsatt en forsvarlig egenkapital.

10.2.1. Om inntekter

Den største økonomiske bidragsyteren til Jussbuss er Justisdepartementet. For 2020 fikk vi et tilskudd på kr. 5 647 400 fra Statens sivilrettsforvaltning. Det er en indeksjustering av beløpet vi fikk i 2019.

Oslo kommune er også en viktig økonomisk bidragsyter. I 2020 ble beløpet fra 2019 økt, slik at vi mottok kr. 900 000. Beløpet er økt til kr 1 000 000 for 2021

Bergesenstiftelsen støttet driftsåret 2020 med kr. 125 000. Vi har også fått innvilget 125 000 for driftsåret 2021.

Advokatforeningen ga oss kr. 50 000. Det er det samme som i 2019.

For 2020 fikk Jussbuss støtte fra Velferdstinget (SiO) på kr. 280 000. Dette er en økning på kr. 20 000 fra 2019.

Jussbuss fikk også inntekter fra «Oslo Legal Walk» på 78 338 kr.

Jussbuss betaler IT-tjenester for oss og JURK samlet, og får derfor kr. 42 000 overført fra JURK til betaling av slike utgifter.

Øvrige inntekter er tildelinger for ulike prosjekter.

Avvik

Vi har et positivt avvik på kr. 359 972 på inntektssiden. Dette skyldes økninger i tilskudd vi ikke hadde regnet med.

10.2.2. Om utgifter

Personalkostnader

Vi har et negativt avvik på kr. 486 142 når det gjelder personalkostnader. Dette skyldes at vi var flere ansatte i 2020, sammenlignet med 2019.

Når det gjelder artskodene som begynner på 54 er årsaken til avvikene at medarbeiderne på Jussbuss ble innlemmet i ordninga med offentlig tjenestepensjon i 2010. Vi budsjetterer med 3 prosent. Pensjonsutgiftene er uforutsigbare, da de avhenger av faktorer som er utenfor vår kontroll, for eksempel om medarbeiderne har andre jobber som faller inn under ordninga med offentlig tjenestepensjon.

Driftskostnader

Vi har et positivt avvik på kr 100 351 på driftskostnadene. Dette skyldes at mange aktiviteter, heriblant oppsøkende virksomhet, har utgått grunnet Covid19-pandemien. De overskytende midlene har blitt brukt til å oppgradere dataparken vår.

10.2.4. Kommentarer fra økonomiavdelingen ved Juridisk fakultet, ved Guro Villanger Lyshaug

Til JussBuss

v/daglig leder Jonathan Leifsson de Lange

Bekreftelse på regnskapsføring 2020

Økonomiseksjonen ved Det juridiske fakultet har i 2020 ført regnskap for JussBuss. Dette er gjort i henhold til gjeldende regler og retningslinjer ved Universitetet i Oslo (UiO) og økonomireglementet i staten.

Samlet viser regnskapet et akkumulert overskudd på 2 172 959 kroner, og et underskudd i 2020 på 17 409 kroner.

Jeg mener at regnskapet gjenspeiler JussBuss sin økonomiske situasjon på en god måte.

Det er Riksrevisjonen som reviderer UiO sitt regnskap.

Oslo, 4. februar 2021

Guro V Lyshaug

Seniorkonsulent

Telefon: 22 85 19 66

g.v.lyshaug@jus.uio.no

10.2.5. Avsluttende merknader til regnskapet

Systemet til UiO er lagt opp slik at man ved utgangen av regnskapsåret overfører alle disponible midler i en og samme pott til neste års budsjett og regnskap. Dette medfører at både egenkapital, eventuelt overskudd og andre midler til spesifikke formål blir overført samlet. Dette gir et unyansert bilde av de reelle inntektene til Jussbuss.

Sluttresultatet i 2019 var kr 2 190 404, mot kr 2 172 959 i 2020. Vi har brukt litt av egenkapital for å kunne trykke engelsk utgave av Fangehåndboka samt å oppgradere dataparken vår.

Prosjekter som settes i gang hos Jussbuss, eksempelvis oppdatering, oversettelse og trykking av brosjyrer, er ofte tidkrevende. Samtidig er det lite hensiktsmessig å sette i gang prosjektene før finansieringa er sikret. Økonomisk stabilitet er sentralt for god økonomistyring. Det er derfor en trygghet for oss at vi mottar øremerka midler over statsbudsjettet. Vi håper denne ordninga videreføres, da det vil medføre en betydelig økt stabilitet for oss.

Jussbuss har en egenkapital som dekker drift i ca. et tertial. Dette anser vi som strengt nødvendig for å kunne avvikle drifta på en forsvarlig måte, dersom vi skulle havne i en slik situasjon.

10.3. Generelle kommentarer til drift og økonomi

Når det gjelder organisasjonenes inntekter synes den kortsiktige finansieringen å være god nok til å sikre videre drift tilsvarende dagens nivå. For å sikre en videre stabil drift av Jussbuss, er det av helt avgjørende betydning at vi kan regne med å motta støtte i samme størrelsesorden hvert år fra våre faste bidragsytere. Medarbeiderne og daglig leder på Jussbuss bruker hvert år mye tid på å sikre bevilgningene våre. Dette er ressurser vi både vil og burde bruke på våre klienter og på rettspolitisk arbeid. For eksempel brukte vi mye tid og ressurser høsten 2017 på å reversere det foreslåtte kuttet i bevilgninger over statsbudsjettet. Vi håper å unngå å måtte bruke store ressurser på det i fremtiden.

Omtrent 80 prosent av utgiftene til Jussbuss er knytta til lønn, selv om medarbeiderne jobber mer enn det dobbelte av hva de får betalt for. Andre kostnader holdes på et minimum. Den lave andelen av budsjettet som går til driftsutgifter viser at det er svært vanskelig å stramme inn på utgiftene uten at det går utover lønna til medarbeiderne eller antall medarbeidere.

Medarbeiderne på Jussbuss må bruke studielån fra Lånekassa til å dekke utgifter til livsopphold. For noen medarbeidere medfører dette problemer med den videre studiefinansieringa. I tillegg er det prinsipielt galt at studenter indirekte skal være med på å finansiere rettshjelpstilbudet ved å ta opp lån.

Fulltidsmedarbeiderne mottar kr. 8 402- per måned. Det er uheldig at medarbeiderne må ta opp lån fra Lånekassa når de har permisjon fra studiene, og at de må ta ekstrajobber i tillegg til heltidsstillinger hos Jussbuss. Vi har en ambisjon om at lønnsnivået på sikt skal tilsvare en måneds studielån.

10.4. Antall arbeidstimer og vederlagsfritt arbeid

Heltidsmedarbeiderne jobba i gjennomsnitt 40 timer per uke i 2020. Dette er en oppgang fra 2019. Da var gjennomsnittet 37,35 timer i uka. Timelistene føres kontinuerlig av medarbeiderne selv. Mye arbeid gjøres i helger og på kveldstid, og timelisteføringa fanger ikke nødvendigvis opp alle nedlagte arbeidstimer. Det er derfor naturlig å anta at det reelle timeantallet er noe høyere enn det som registreres.

Heltidsmedarbeiderne på Jussbuss får betalt kr. 155,60 pr time, opptil 13,5 timer i uka i vanlige driftsuker. Resten er frivillig arbeid.

Daglig leder og faglig leder registrerer ikke timer. Deres arbeids- og overtidstimer kommer i tillegg til de registrerte.

11. Ansatte i Jussbuss i 2020

Faglig leder:

Anders Løvlie

Daglig leder:

Jonathan Leifsson de Lange

Kontormedarbeidere:

974 Aisha Zareena Rana

1079 Sheida Ahrabi

Medarbeidere:

1058 Maren Larsen Borgan

1059 Fanny Ingeborg Næss Landmark

1060 Inger Johanne D. Heggdal

1061 Siri Brækhus Haugsand

1062 Petter Dines Olsen

1063 Jakob Røen Mohus

1064 Julie Henriksen

1065 Amalie Sofie Bruun Larsen

1066 Lima Rezaei

1067 Maria Mirijanyan

1068 Fanny Marie Janland Kolbjørnsen

1069 Ieva Zagzeckaite

1070 Mari Storholt

1071 Line Utne Norland

1072 Ole Martin Juul Slyngstadli

1073 Ida Tengedal

1074 Christina Ree Ytterbøe

1075 Olivia Margrethe Lynch

1076 Frida Ose Marthinussen

1077 Grethe Kristine Olsen

1078 Christopher James Johnson Åsheim

1080 Stig Harlem Harris

1081 Kristine-Petrine Olthuis

1082 Per Silnes Tandberg

1083 Ellen Bennin Brataas

1091 Cathrine Reinskau

1092 Truls Hampus Holmstrøm

1093 Zahra Mirzai

1094 Oscar Farseth Berg

1084 Christoffer Saltnes Gundersen
1085 Andreas Pettersen Heio
1086 Benedicte Røvik
1087 Kristiane Larsen Fort
1088 Elisa Bogaard Vangen
1089 Rita Paramalingam
1090 Axel Hodnefjeld

1095 Miriam Drag Eiring
1096 Jenny Klem
1097 Sveinung Liland Hartveit
1098 Lise Stefanussen
1099 Lisa Dyrud
1100 Helene Gram Olsen
1101 Ida Solberg Thommessen
1102 Marianne Roska Valheim

12. Et innblikk i 2021

Jussbuss vil fortsette sitt rettshjelpsarbeid for å sikre nødvendig juridisk bistand til mennesker som ikke kan få gratis rettshjelp andre steder. Vi kommer også til å fortsette med rettspolitisk arbeid for å bedre rettstilstanden for våre klienter når saksbehandlingen ikke strekker til. Dette har vært spesielt viktig under Covid19-pandemien, hvor vi har sett at flere viktige rettssikkerhetsprinsipper har blitt lagt på strekk. I tillegg blir det spesielt viktig for oss å arbeide med å følge opp behandlingen av NOU 2020:5 – Likhet for loven i departementet og Stortinget.

Forskning viser at oppsøkende rettshjelp er viktig for å nå ut til svakerestilte grupper. Da Jussbuss starta i 1971 var rettshjelpstilbudet oppsøkende i sin natur. I 2021 kommer vi til å videreføre satsinga på oppsøkende arbeid gjennom oppsøkende uker og oppsøkende grupper.

Jussbuss vil fortsette å holde sommeråpent, så langt den økonomiske situasjonen tillater det. Sakspågangen har de siste årene vært stor også på sommeren, og vi kommer til å videreføre bemanningsnivået fra 2020

13. Publikasjoner

13.1. Hefter i Jussbuss' stensilserie

1. Juss-Buss: Virksomheten i Juss-Buss i 1978. 15 sider + tabeller
2. Juss-Buss: Rettssentre i London. 74 sider
3. Hans Petter Graver: Rettshjelp i Kanada. 67 sider
4. Fremmedarbeidergruppa i Juss-Buss: Erfaringer fra virksomheten i 1978. 19 sider
5. Jon T. Johnsen: Desentralisering av rettshjelp i Oslo. 107 sider
6. Jon T. Johnsen: Behovet for offentlige rettshjelpskontorer. 36 sider
7. Jon T. Johnsen: Årsrapport for Juss-Buss 1979. 27 sider
8. Juss-Buss: Rettshjelp i Sverige og Finland. Rapport fra Juss-Buss ekskursjon i 1979. 43 sider
9. Boliggruppa i Juss-Buss: Juridiske problemer på boligmarkedet i Oslo. 42 sider
10. Fremmedarbeidergruppa i Juss-Buss: Politisk asyl. 39 sider
11. Vernelagsgruppa i Juss-Buss: Rettshjelp til straffedømte. 35 sider
12. A. Fosby, S.B. Pedersen, O. Torvund: Leiekontrakter i Gamlebyen. 63 sider
13. Boliggruppa i Juss-Buss: Hjelp eller egeninteresse. En vurdering av 3 "veldigdige" boligforetak. 32 sider + vedlegg
14. Juss-Buss: Årsrapport 1980. 31 sider
15. Børre Lid: Fangers rettshjelpsbehov. 170 sider + vedlegg
16. Tor G. Birkeland: Rettssenter, et alternativ til dagens fritt rettsrådstilbud? 114 sider + vedlegg
17. Vernelagsgruppa i Juss-Buss: Rettshjelpsvirksomheten i 1980. 53 sider
18. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Arbeidstillatelse. 64 sider
19. Harald Amundsen: Innvandrere og folketrygdloven. 63 sider
20. Jon T. Johnsen: Årsrapport for Juss-Buss 1981. 31 sider
21. Elisabeth Lea: Oppholdstillatelse. 39 sider
22. Juss-Buss i Danmark. 57 sider
23. Juss-Buss: Årsrapport for Juss-Buss 1982. 29 sider
24. Bente O. Roli og Ingvild Mestad: Erfaringer med rettshjelp for innvandrere. 37 sider
25. Juss-Buss: Årsrapport for Juss-Buss 1983. 35 sider
26. Jon T. Johnsen og Øyvind Aakerøy: Årsrapport for Juss-Buss 1984. 67 sider
27. Juss-Buss: Fattigrettshjelpen i USA. 182 sider
28. Juss-Buss og Rettspolitisk forening: Norge Bare for nordmenn? Kritiske kommentarer til NOU 1983:47 "Ny fremmedlov" 99 sider
29. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Rettshjelp til asylsøkere i Storbritannia. 75 sider
30. Jon T. Johnsen og Halvard Helle: Årsrapport for Juss-Buss 1985. 78 sider
31. Brakkegruppa i Juss-Buss: Jussbutikker i Belgia. 39 sider
32. Brakkegruppa i Juss-Buss: Pris på testament hos advokat. 17 sider
33. Håkon Angell: Årsrapport for Juss-Buss 1986. 58 sider
34. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Kritiske kommentarer/alternativt lovforslag til Ot. prp. nr. 46 (1986-87) om ny utlendingslov. 122 sider
35. Håkon Angell og Ellen Hambro: Rapport fra en måneds arbeid ved rettshjelpskontoret i Indre Finnmark. 24 sider
36. Aursnes, Joranger, Schultz og Johnsen: Praksis som valgfag tilknyttet Juss-Buss. 35 sider
37. Johan Hougen: Årsrapport for Juss-Buss 1987. 52 sider
38. Larsen, Helgeland og Espen: "En rettsstat verdig". Rapport fra et rettshjelpsprosjekt i Nord-Hedemark august -november 1988. 27 sider
39. Morten Holmboe. Utlendingers rettslige stilling i Norge - noen utvalgte emner. 65 sider
40. Geir Helgeland: Årsrapport for Juss-Buss 1988. 45 sider
41. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Mottaksapparatet for asylsøkere i Norge og Sverige - en sammenligning. 32 sider
42. Fengselsgruppa i Juss-Buss. Høringsuttalelse til NOU 1988:37 "Ny fengselslov". 74 sider
43. Mette Larsen og Rita Krøgenes: Omsorgsovertakelse uten samtykke. En undersøkelse av barnevernets saksbehandling i 4 kommuner. 206 sider
44. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Kommentarer til regjeringens forskriftsutkast til den nye fremmedloven. 15 sider

45. Anders Haugland: Årsrapport for Juss-Buss 1989. 40 sider
46. Brakkegruppa i Juss-Buss: Danske regler om gjeldssanering for privatpersoner - noe for Norge? 70 sider
47. Høringsuttalelse om forslag til endringer i Lov om fri rettshjelp. 23 sider
48. Innvandrergruppa i Juss-Buss: Informasjonsbehov blant flyktninger og innvandrere. En undersøkelse i tilknytning til innføringen av ny tilskuddsordning til kommuner med flyktningmottak. 40 sider
49. Knut Wold: Årsrapport for Juss-Buss 1990. 35 sider.
50. Anne Kvam og Karl Erik Sjøholt: Rapport fra studietur til Genève, oktober 1990. 38 sider.
51. Jon T Johnsen: Juss-Buss and clinical legal education. 80 sider.
52. Brit Gulbjørnrud, Nina Mathisen, Berit Isaksen og Jan Aubert: Høringsuttalelse om gjeldsordning for personer med betalingsvansker. 30 sider.
53. Jan Rune Fagermoen, Anne-Cathrine Haug og Hans-Jacob Sandsberg: Domstolens innvirkning på frihetsberøvelsens innhold. 111 sider
54. Knut F Rasmussen og Terje Svendsen: Om forliksklage 29 sider
55. Karl Erik Sjøholt: Årsrapport for 1991 44 sider
56. Boliggruppa i Juss-Buss: Tvangsvedlikehold og tvangsadministrasjon av leiegårder - beboerrepresentasjon og medbestemmelsesrett 27 sider
57. Juss-Buss: Noen rettspolitiske arbeider. 75 sider
58. Heidemarie Nordahl og Tove Kristin Farstad: Depositum i husleieforhold. 80 sider
59. Merethe S. Haugen og Elisabeth Vigerust: Det udekkede behov for rettshjelp - et uløst problem. 138 sider
- 59b. Det udekkede behov for rettshjelp - et uløst problem VEDLEGG 93 sider
60. Karl Erik Sjøholt: Årsrapport 1992. 32 sider
61. Hege A.Voldsdal Åse Marie Eliassen: "To pee, or not to pee". Om kontraktsoning i fengslene. 194 sider.
62. Gislaug Øygarden, Elin Riise, Kristian Jervell og Christine Bergland: "Fremmedretten i EU". 35 sider.
63. Christine Bergland: Årsrapport for Juss-Buss 1993. 35 sider
64. Elin Riise og Gislaug Øygarden: Asylsøkere og beskyttelsesbehov - forholdet mellom reelle krenkelser og formelle vedtak.
65. Nina Hjort og Sissel Finstad: Forsvarlig levestandard - en undersøkelse av nivået på økonomisk sosialhjelp. 102 sider + vedlegg
66. Cathrine Holm og Karoline Henriksen: Lojal avtaleinngåelse eller bondefangeri? En undersøkelse av låneinstitusjoners praksis ved inngåelsen av kausjonsavtaler. 44 sider + vedlegg
67. Kristian Jervell: Årsrapport for Juss-Buss 1994. 34 sider + tillegg
68. Henriette Grønn, Marius Thronsen og Rolf Thoresen: Rettssenter -95, en alternativ rettshjelpsordning. 21 sider
69. Kristian Jervell: Årsrapport for Juss-Buss 1995. 39 sider + tillegg
70. Christine Bergland og Irene Sogn: Innvandringspolitiske hensyn i visumretten. En studie av myndighetenes visumpraksis overfor pakistanske visumsøkere. 115 sider + vedlegg.
71. Redigert av Tore Thallaug og Lars T. Berntsen: "Studietur til Palestina".
72. Stine Dordy Nybø og Therese Liljegren: "One strike and you're out - om utvisning av straffedømte utlendinger"
73. Yvonne Curtis og Liv Marit Øyen: "Fengselsloven § 12"
74. Hans Christian Apenes: "Årsrapport for Juss-Buss 1996"
75. Trine Reitan og Gry Korsnes: "Sosialtjenestens veiledning av personer med økonomiske problemer"
76. Knut Helland- Hansen: "Årsrapport for Juss-Buss 1997"
77. Frode Solberg: "Bosettingstillatelse - en fremstilling av reglene og undersøkelse av forvaltningens praksis"
78. Knut Helland- Hansen: "Årsrapport for Juss-Buss 1998"
79. Bente Mostad: "Foreldres rett til gjenforening med barn i Norge", 137 sider
80. Anniken Gjertsen Skonhoft: "Årsrapport for Juss-Buss 1999"
81. Preben Henriksen: "Ettergivelse av inndragningskrav - en gjennomgang av forvaltningens praksis i årene 1988 - 1997."
82. Thomas Braut Svendsen: "Årsrapport for Juss-Buss 2000"
83. Tone Ljoså: "Utlendingsforskriften § 37, sjette ledd – Oppholdstillatelse for utenlandske kvinner etter samlivsbrudd."
84. Vårin Hellevik: "Bruk av isolasjon i norske fengsler"
85. Ane Broch Graver, Vegar Skaug, Rannveig Strålberg og Bente Tangen: "Retthjelp 2001 - Behovet for rettshjelp i Oslos befolkning – deriblant et utvalg innvandrerkvinner"
86. Per-Ivar Felldal: "Årsrapport for Juss-Buss 2001"

87. Christian Fredrik Mathiessen og Erlend Dahl: "Et overflateriss av velferdssystemet i Finland - Rapport fra sosial-, trygde- og arbeidsrettsgruppas studietur til Finland høsten 2002"
88. Per-Ivar Felldal: "Årsrapport for Juss-Buss 2002"
89. Irene Palm Hansen og Gunhild Bolstad: "Utvisning 2001 – En undersøkelse av utlendingsforvaltningens praksis i utvisningssaker"
90. Jon T. Johnsen: "Juss-Buss - Et fagkritisk eksperiment. Idégrunnlag, arbeidsprinsipper og erfaringer"
91. Kristoffer Wallan: "Politiopplysninger hos fengselsmyndigheten - skyldig inntil det motsatte er bevist?"
92. Fengselsgruppa ved Eldbjørg H. Martinsen: "Rapport fra fengselsgruppas studietur til Canada 12. -20. november 2003. Fengselsbetjenter som programinstruktører – en dobbeltrolle?"
93. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Studietur til Pakistan - april 2004"
94. Kine Sperre Horsbøl: "Årsrapport for Juss-Buss 2003"
95. Kjersti Cecilie Jensen og Marie Nyhus: "Humanitetshensyn i utlendingsretten - en undersøkelse av forvaltningspraksis etter utlendingsloven § 8 annet ledd."
96. Fri rettshjelpsgruppa på Juss-Buss: "Rapport fra studietur til Finland 20. - 24. september 2004"
97. Kine Sperre Horsbøl: "Årsrapport for Juss-Buss 2004"
98. Karianne Rygh: "Rusmiddelavhengiges rett til helsehjelp - pasienters rettsstilling ved legemiddelassistert rehabilitering"
99. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Studietur til Etiopia - april 2005"
100. Kine Sperre Horsbøl og Line Voldstad: Samarbeid – evalueringsrapport fra Gatejuristprosjektet og generell samarbeidsveiledning. 81 sider
101. Psykiatri- og gjeldsrettsgruppa på Juss-Buss: Studietur til Stockholm - november 2005.
102. Kjersti Lehmann: "Dømt til forvaring"
103. Heidi Olsen-Nalum: "Årsrapport for Juss-Buss 2005"
104. Kjersti Hillestad Hoff: "Fortrinnsrett for deltidsansatte"
105. Endre S. Refsdal: "Årsrapport for Juss-Buss 2006"
106. Gudmund Røgeberg: "Prøveløslatelse. Om utilrådelighetsvurderingen etter straffegjennomføringsloven § 42"
107. Guro Siljan/Synne Eliassen: "Unge innsatte"
108. Vetle W. Rasmussen: Utvelgelseskreter ved nedbemanning"
109. Silja Aga Rogan: "Lobbing for et bedre lovverk"
110. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Studietur til Jordan – mai 2007"
111. Endre S. Refsdal: "Årsrapport Juss-Buss 2007"
112. Kine Sperre Horsbøl og Tine Larsen: "Økonomiske vilkår ved familiejenforening mellom barn og deres omsorgspersoner - en undersøkelse av forvaltningens praktisering av dispensasjonsskjønnet særlig sterke menneskelige hensyn."
113. Stine Elde: "Opinion og rettssikkerhet: Den alminnelige rettsoppfatning i avgjørelser etter straffegjennomføringsloven."
114. Anne Mette Hårdnes: "Helsetilbudet i norske fengsler: En undersøkelse av regler og praksis. "
115. Martin Eiebakke: "Årsrapport Juss-Buss 2008"
116. Andreas Moen: "Oppsigelse begrunnet i arbeidstakers sykdom"
117. Stian Bonnevie Arntzen: "Årsrapport Juss-Buss 2009"
118. Kirsten Vikesland Mæhle og Olaf Halvorsen Rønning: "Årsrapport Juss-Buss 2010"
119. Ida Husom: "Isolasjon av mindreårige under straffegjennomføring - forholdet til FNs barnekonvensjon" 2011
120. Jørgen Løvdaal: "Informasjonsflyt i kriminalomsorgen – en studie av kontradiktorisk underskudd" 2011
121. Innvandringsgruppa på Juss-Buss ved Maria P. Jacobsen og Ida Jordal i samarbeid med Schweizerische Flüchtlingshilfe: "Asylum procedure and reception conditions in Italy - Report on the situation of asylum seekers, refugees, and persons under subsidiary or humanitarian protection, with focus on Dublin returnees" 2011
122. Kirsten Vikesland Mæhle: "Årsrapport Juss-Buss 2011"
123. Maria Pitz Jacobsen: «Utvisning av straffedømte utlendinger med familie i Norge – retten til familieliv etter EMK artikkel 8» 2012
124. Caroline Flaaten: «Vederlagskrav ved endt samboerforhold» 2012
125. Marit Lomundal Sæther: «Årsrapport Juss-Buss 2012»
126. Marit Lomundal Sæther: «Årsrapport Juss-Buss 2013»
127. Benedikte Cecilie Nilsen: «Introduksjonsloven – en fremstilling og vurdering av hovedreglene»
128. Thea Sjuve Johansen: «Pasienten i fengsel. Hvilket rettsvern har innsatte med helseproblemer?

129. Marit Lomundal Sæther: «Isolert fra rettssikkerhet? Forvaltningens kontroll og overprøving av fengselsbesluttede isolasjonsvedtak»
130. Ida Jordal og Silje S. Hasle: «Rettshjelp 2013»
131. Hedda Larsen Borgan: «Årsrapport Juss-Buss 2014»
132. Kasper Nilsen Ervik: «Straffegjennomføring i annen stat – forholdet til Grunnloven og hensiktsmessigheten av ordningen»
133. Hanna Buer Haddeland: ««Du vet hvor viktig familie er?» Hvordan og i hvilken grad ivaretas retten til familiegjenforening for en person som har fått innvilget asyl i Norge?»
134. Kenneth Solberg, Marie Skjervold, Jens Andresen Osberg og Mathias Stang: «Revideringsutvalget 2015 - En gjennomgang av Juss-Buss sine saksområder, organisering og arbeidsmetoder»
135. Hanne Hareide Skårberg: «Årsrapport Juss-Buss 2015»
136. Hanne Hareide Skårberg: «Årsrapport Jussbuss 2016»
137. Mina Østmo Rabo: «Begrunnelse for, og vilkår ved bruk av isolasjon. En sammenlignende analyse av isolasjonshjemler i norsk rett»
138. Hilde Firman Fjellså: «Du burde ha flyktet før. Familiegjenforening for flyktninger som ikke rekker ettårsfristen, og unntaket i utlendingsforskriften § 10-8 femte ledd 'forhold utenfor søkerens kontroll'»
139. Hege Aakre: «Forvaltningens rettsoppfatninger i juridisk argumentasjon. Med et særlig blikk på betydningen av rettslige instruksjoner og veiledninger fra overordnede i utlendingsforvaltningen»
140. Tonje Lilaas Larsen: «Årsrapport Jussbuss 2017»
141. Vilde Ø. Hauan: «Forliksrådets domskompetanse. I Lys av retten til rettferdig rettergang i EMK art.6»
142. Ingvild H. Kvanvik: «Parter i familieinnvandringsaker»
143. Ida Tønnessen: «Årsrapport Jussbuss 2018»
144. Tonje Lillaas Larsen og Lousie S. Hannon: «Rettshjelp til fanger»
145. Ida Tønnessen: «Årsrapport Jussbuss 2019»
146. Ida Tønnessen: «Fri flyt av familie»
147. Grethe Kristine Olsen: «Kroppsvisitasjon av fanger»
148. Jonathan Leifsson de Lange: «Årsrapport Jussbuss 2020»

13.2. Andre publikasjoner

1. Rettshjelp i grisgrendte strøk. Spesialfagsoppgave 1975.
2. Gunnar De Capua: Juss-Buss - første foreløpige virksomhetsrapport. Stensilskrifter fra Institutt for retts sosiologi nr. 8 1972.
3. Gunnar De Capua: Rettshjelpsvirksomhet i Juss-Buss. Stensilskrifter for Institutt for Retts sosiologi nr. 10 1973.
4. Gunnar De Capua: Virksomheten i Juss-Buss i 1977. Stensilskrifter for Institutt for retts sosiologi.
5. Eidesen, Eskeland og Mathiesen (red): Rettshjelp og samfunnsstruktur. Pax 1975.
6. Jon T. Johnsen: Rettshjelp i utkantstrøk. Delrapport I-IV Stensil, Institutt for retts sosiologi 1978 – 1981.
7. Jon T. Johnsen: Retten til Juridisk bistand. Tano 1987.
8. Jon T. Johnsen: Ytringsfriheten i forvaltningen. Tidsskrift for retts vitenskap 1982 s. 785-852.
9. Jon T. Johnsen: Juss-Buss som fagkritisk eksperiment. Institutt for retts sosiologi 1988. Revidert 2003.
10. Juss-Buss: Juss-Buss 1971 - 1981. Oslo 1981.
11. Arne Chr. Stryken: Et år med Juss-Buss. En sosiologisk beskrivelse av jusstudentenes rettsinformasjon. Hovedoppgave i sosiologi 1973.
12. Andersen, Grønvik og Svoren: Bo trygt, Juss-Buss' veiledning i boligspørsmål. Pax 1984.
13. Fengselsgruppa i Juss-Buss: Fangehåndboka. Oslo 1987 Utvidet og revidert 2002-2003.
14. Fengselsgruppa i Juss-Buss: Prisoners Handbook. Revidert engelsk utgave av Fangehåndboka. Oslo 1990. Utvidet og revidert 2003/2004.
15. Elisabeth Vigerust: Gjeld - hva skjer og hva kan jeg gjøre når gjelden blir for stor. Oslo 1989, revidert og utvidet i desember 1992 og 1997. Revidert 2001 og 2003.
16. Husleiegruppa: Juss-Buss' standardkontrakt i husleieforhold. Oslo 1990, revidert og omarbeidet 1995, 1996, 1999 og 2001.
17. Brakkegruppa: "Det er også mitt barn" brosjyre om samværsrett og foreldreansvar. Oslo 1991.
18. Nina E. Mathisen: "Din vilje skje" brosjyre om hvordan skrive et testament, Oslo 1991. Ny utgave i 1996. Revidert 2002.
19. Boliggruppa i Juss-Buss: "Veiledning i boligspørsmål" Pax forlag 1991.

20. Knut F. Rasmussen og Terje Svendsen: "Forlikrådet - hvorfor, hvordan og hva skjer?" Revidert 1994, 1997 og 2001. Revidert 2004.
21. "Studentopphold i Norge" Brosjyre som fremstiller reglene om oppholdstillatelse i studieøyemed (norsk og engelsk) Oslo, 1993.
22. Trine Reitan og Gry Korsnes: Økonomiske problemer. Brosjyre som framstiller reglene for økonomisk sosialhjelp. Oslo 1994.
23. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Arbeidsavtalen", brosjyre 12 sider, Oslo 1995. Revidert 2003/2004.
24. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Oppsigelse, avskjed og permittering", brosjyre, 16 sider, Oslo 1995. Tilleggskapittel om permittering skrevet 2003, revidert 2004.
25. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Krav på lønn og feriepenger", brosjyre, 14 sider, Oslo 1995. Revidert 2004.
26. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Miljøet på arbeidsplassen", brosjyre, 7 sider, Oslo 1995. Revidert 1999. Revidert 2003/2004.
27. Magnus Jåtun og Hans Christian Apenes i samarbeid med JURK: "Den kvinnelige arbeidstakeren", brosjyre, 8 sider, Oslo 1995. Revidert 2003.
28. Oven Egeland og Kenneth Adale Baklund: "Utvisning", brosjyre, 27 sider, Oslo 1996.
29. "Expulsion", engelsk utgave av brosjyren i pkt. 28.
30. Juss-Buss: "1971-1996 Jubileumsfestskrift, Juss-Buss 25 år".
31. Øystein Ruud og Thorsteinn J. Skansbo: "Gjenopptakelse av straffesaker", 22 sider, Oslo 1997.
32. Fengselsgruppa og Innvandringsgruppa: "Juss-Buss` avtale for samboere", Oslo 1997. Revidert 2001.
33. Mona Aarhus og Jostein Greve: "Asyl i Norge", brosjyre, 46 sider, Oslo 1998.
34. Steffen Ravnåsen og Frøydis Heyerdahl: "Familiegjenforening", brosjyre, 28 sider, Oslo 1998.
35. Øystein Ruud og Thorsteinn J. Skansbo: "Reopening criminal cases", brosjyre, 17 sider, Oslo 1999.
36. Anita Asheim og Siri Anne Martinsen: "Ferie og permisjon", brosjyre, 24 sider, Oslo 1999. Revidert 2002
37. Husleiegruppa: "Praktisk husleierett", brosjyre, 47 sider, Oslo 1999. Revidert 2004.
38. Innvandringsgruppa ved Marie Nyhus og Thomas Hovden: "Oppholdstillatelse i Norge for EØS-borgere og deres familiemedlemmer", brosjyre, 11 sider, Oslo 2001.
39. Hans Kristian Otnes Berge og Janicke Wiggen: "Trenger du juridisk hjelp?" Brosjyren inneholder praktisk informasjon om Juss-Buss så som når vi saksmottak og hvilke rettsområder vi arbeider med. 12 sider, Oslo 2001. Oppdatert 2004.
40. Iselinn Håvarstein og Lene Køster: "Opphold i institusjon under psykisk helsevern", brosjyre, 11 sider, Oslo 2003
41. Guro Siljan og Synne Eliassen: "Forvaring – en brosjyre til alle fanger som er dømt til forvaringsstraff", brosjyre, 10 sider, Oslo 2005
42. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Oppsigelse, avskjed og permittering – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2006)
43. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Forlikrådet – hvorfor, hvordan og hva skjer"
44. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Håndtering av gjeldsproblemer – en brosjyre i gjeldsforfølgingsrett" (oppdatert 2006)
45. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Krav på lønn og feriepenger – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2006)
46. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Rettigheter ved graviditet og fødsel" – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2007)
47. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Arbeidsavtalen og miljøet på arbeidsplassen" – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2007)
48. Fengselsgruppa på Juss-Buss: "The Prisoner Handbook 2003 – A guide to prison matters by Juss-Buss" (Fourth edition)
49. Fengselsgruppa på Juss-Buss: "Fangehåndboka 2007 – Juss-Buss' veiledning i fengselsspørsmål (femte utgave)"
50. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: "Statsborgerskapsbrosjyre", Oslo 2007
51. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Rettigheter ved graviditet og fødsel" – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2009)
52. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Oppsigelse, avskjed og permittering – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2009)
53. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Arbeidsavtalen og miljøet på arbeidsplassen" – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2009)
54. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Krav på lønn og feriepenger – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2009)

55. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Ferie og permisjon – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2009)
56. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Gjeld under soning – brevmaler" (2009)
57. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Gjeld under soning – en film om håndtering av gjeldsproblemer for innsatte" (2009)
58. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Håndtering av gjeldsproblemer – en brosjyre i gjeldsrett" (2010)
59. Stian B. Arntzen, Nadin A. Humlen og Fredrik L. Ellingsen: "Legal Aid Management and Training Seminar" Rapport fra Juss-Buss' besøk i Vietnam (2010)
60. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Being dismissed, fired or laid off» - "Oppsigelse, avskjed og permittering" engelsk utgave (2011)
61. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Wypowiedzenie, wypowiedzenie ze skutkiem natychmiastowym i urlop postojowy» - "Oppsigelse, avskjed og permittering" polsk utgave (2011)
62. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «The Employment contract and the working environment» - "Arbeidsavtalen og miljøet på arbeidsplassen" engelsk utgave (2011)
63. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: Umowa o pracę i środowisko w miejscu pracy - "Arbeidsavtalen og miljøet på arbeidsplassen" polsk utgave (2011)
64. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Entitlement to pay and holiday benefits» - "Krav på lønn og feriepenger" engelsk utgave (2011)
65. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Prawo do wynagrodzenia i pieniędzy urlopowych" - "Krav på lønn og feriepenger" polsk utgave (2011)
66. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Holidays and leave of absence» - "Ferie og permisjon" engelsk utgave (2011)
67. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: Urlop i urlop okolicznościowy - "Ferie og permisjon" polsk utgave (2011)
68. Juss-Buss, Olaf Halvorsen Rønning (red.): «Med loven mot makta – Juss-Buss førte år», Novus forlag (2011)
69. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: «Rettsforholdet mellom samboere – en brosjyre i familierett» (2011)
70. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: «Rettsforholdet mellom ektefeller – en brosjyre i familierett» (2011)
71. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «Utvisning ved brudd på straffeloven – en brosjyre i utlendingsrett» (2011)
72. Gjeld- og familierettsgruppa på Juss-Buss: brosjyre om «Forliksrådet – hvorfor, hvordan og hva skjer?» (2012)
73. Fengselsgruppa på Juss-Buss: «Fangenhåndboka 2012 – Juss-Buss' veiledning i fengselsspørsmål (sjette utgave)» (oppdatert 2012)
74. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «Familieinnvandring – en brosjyre i utlendingsrett» (2012)
75. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «Expulsion due to offences under the criminal code» - «Utvisning ved brudd på straffeloven» engelsk utgave (2012)
76. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «Family immigration» - «Familieinnvandring» engelsk utgave (2012)
77. Juss-Buss: «Trenger du juridisk hjelp? – en brosjyre om Juss-Buss» oppdatert utgave 2012
78. Juss-Buss: «Do you need free legal aid? – a brochure about Juss-Buss» (2012)
79. Husleierettsgruppa på Juss-Buss: "Leiekontrakt for bolig" (2012)
80. Gjeldsgruppa på Juss-Buss: "Håndtering av gjeldsproblemer – en brosjyre i gjeldsrett" (2013)
81. Fengselsgruppa på Juss-Buss: "The Prisoner's Handbook – Juss-Buss' guide to prison matters" – "Fangenhåndboka" engelsk utgave (oppdatert 2013)
82. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Krav på lønn og feriepenger – en brosjyre i arbeidsrett" (oppdatert 2013)
83. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Entitlement to pay and holiday benefits» - "Krav på lønn og feriepenger" engelsk utgave (oppdatert 2013)
84. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Prawo do wynagrodzenia i pieniędzy urlopowych" - "Krav på lønn og feriepenger" polsk utgave (oppdatert 2013)
85. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "Exigencias sobre salarios y pago de vacaciones – folleto sobre el derecho del trabajo" – "Krav på lønn og feriepenger" spansk utgave (2013)
86. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: "требования по заработной плате и оплате отпуска" - "Krav på lønn og feriepenger" russisk utgave (2013)
87. Fengselsgruppa på Juss-Buss: "بالسجون المتعلقة أبا بامور دليل 'Juss-Buss حول كتاب السجين لعام 2012" - "Fangenhåndboka 2012 – Juss-Buss' veiledning i fengselsspørsmål" arabisk utgave (oversatt i 2013)
88. Husleierettsgruppa på Juss-Buss: "Avslutning av husleieforholdet" (2013)
89. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «Expulsion en raison des infractions en vertu du code pénal – une brochure sur le droit de l'immigration» - «Utvisning ved brudd på straffeloven» fransk utgave (2013)
90. Innvandringsgruppa på Juss-Buss: «عليهاصلمنصوا في القانون الجنائي طرد الجرائم بسبب» - «Utvisning ved brudd på straffeloven» arabisk utgave (2013)

91. Familierettsgruppa på Juss-Buss: «Samboerkontrakt» (2013)
92. Husleierettsgruppa på Juss-Buss: «Begynnelsen på leieforholdet» (2014)
93. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Oppsigelse, avskjed og permittering» (2014)
94. Arbeidsrettsgruppa på Juss-Buss: «Redundancy, dismissal og temporary lay-off» (2014)
95. Juss-Buss: «Ting du bør vite om: Økonomi – bolig – jobb» (2015)
96. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Familieinnvandring – en brosjyre i utlendingsrett» (oppdatert 2017)
97. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Family immigration» Oslo, 2017
98. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Study and work permits» Oslo, 2017
99. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Utvisning av EØS-borgere» Oslo, 2017
100. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Expulsion of EEA citizens» Oslo 2017
101. Arbeidsrettsgruppa på Jussbuss: «Oppsigelse og permittering – en brosjyre i arbeidsrett» (oppdatert 2017)
102. Utlendingsgruppa på Jussbuss: «Permanent oppholdstillatelse» Oslo, 2018
103. Fangehåndboka, 7. utgave Oslo, 2018
104. Utlendingsrettsgruppa på Jussbuss: «Visum – en brosjyre i utlendingsrett», 2019
104. The Prisoner's Handbook – Jussbuss' guide to prison matters, seventh edition, 2020

